

Milla Joenpolku

MAAHANMUUTTAJAPERHEET JA LASTENHOIDON RATKAISUT

Tarkastelussa valinnat, tieto ja perustelut

Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta
Pro gradu
Huhtikuu 2020

TIIVISTELMÄ

Milla Joenpolku: Maahanmuuttajaperheet ja lastenhoidon ratkaisut – Tarkastelussa valinnat, tieto ja perustelut
Pro gradu
Tampereen yliopisto
Kasvatustieteen maisteri
Huhtikuu 2020

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin Suomessa asuvien maahanmuuttajataustaisten perheiden lastenhoidon ratkaisuja, tietoa ratkaisuiden taustalla ja sitä, miten lastenhoidon valintoja perusteltiin. Tutkimus on osa Tampereen yliopiston, Jyväskylän yliopiston ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen CHILDCARE-tutkimushanketta. Tutkimushanke on Suomen Akatemian rahoittama ja siinä ollaan kiinnostuneita tasa-arvon kysymyksistä lastenhoidon tukien ja palveluiden järjestelmissä.

Aikaisempaa tutkimusta vanhempien tekemistä lastenhoidon ratkaisuista ja niiden perusteluista on olemassa vain niukasti. Erityisen vähän tutkimusta on tehty maahanmuuttajataustaisten perheiden osalta. Suomessa maahanmuuttajaperheiden lasten on todettu olevan kantaväestöä useammin varhaiskasvatuspalveluiden ulkopuolella ja maahanmuuttajaäitien suosivan kotihoidontuen mahdollistamaa pienten lasten kotihoitoa. Varhaiskasvatukseen osallistumisella on todettu olevan myönteisiä vaikutuksia niin yksilölle kuin yhteiskunnallekin, joten lastenhoidon valintojen ja niihin vaikuttavien tekijöiden kartoittaminen on merkityksellistä. Useiden eri tekijöiden nähdään vaikuttavan perheiden lastenhoidon valintoihin ja valintoja onkin aiemmassa tutkimuksessa tarkasteltu näiden eri tasoilla vaikuttavien tekijöiden yhteisvaikutuksen tuloksina.

Tutkimuksen aineistona oli kolmesta maahanmuuttajataustaisen tai maahanmuuttajataustaisen henkilön kanssa perheen perustaneen vanhemman yksilöhaastattelua. Haastattelut analysoitiin abduktiivisesti. Analyysissä hyödynnettiin sekä laadullista sisällönanalyysiä että diskurssianalyysin menetelmiä. Lastenhoidon ratkaisuja tarkasteltiin moniulotteisena prosessina, ennemmin kuin suoraviivaisena kuluttajavalintana. Niihin nähtiin vaikuttavan niin valinnanteon konteksti, käytettävissä oleva tieto ja vanhempien uskomukset hyvästä ja hyväksyttävästä hoitomuodosta.

Tulokset osoittivat, että maahanmuuttajataustaiset vanhemmat tekevät lastenhoidon ratkaisuja hyvin moninaisissa elämäntilanteissa, vaihtelevan tiedon varassa ja erilaisin perustein. Vanhemmat hyödynsivät varhaiskasvatuspalveluita runsaasti ja kunnalliset päiväkodit olivat suosituin lastenhoidon järjestämisen muoto. Perheiden yli 3-vuotiaat lapset olivat pääsääntöisesti varhaiskasvatuspalveluiden piirissä, kun taas pienten lasten kohdalla suosittiin lisäksi myös kotihoitoa. Pienten lasten hoivasta tuotetussa puheessa oli vaihtelua perheiden välillä. Pienten lasten kotihoitoa perusteltiin kotihoidon kulttuurisella ihanteella ja lapsen ja vanhemman hyvinvoinnin kautta. Alle 3-vuotiaiden lasten kodin ulkopuolista hoitoa sen sijaan perusteltiin sosiaalisten suhteiden ja kielen oppimisen näkökulmista. Isompien lasten varhaiskasvatukseen osallistumista perusteltiin kaikissa perheissä pedagogisesti painottuneella sisällöllä, sosiaalisilla suhteilla ja suomen kielen oppimisella. Valintoja perusteltiin lisäksi myös työelämän näkökulmasta. Vanhemmat saivat tietoa varhaiskasvatuspalveluista hyvin moninaisista lähteistä ja käytettävissä olleen tiedon laadussa ja määrässä oli paljon vaihtelua. Tärkeimmiksi tiedon saamisen väyliksi osoittautuivat vanhempien sosiaaliset verkostot, omakohtaiset kokemukset ja formaali tieto. Erityisesti sosiaalisten verkostojen merkitys tiedon saamisessa oli merkittävä. Perheet, jotka hyödynsivät varhaiskasvatuspalveluita, olivat lapsensa päivähoitoon pääsääntöisesti tyytyväisiä. Perheissä, joissa lasta hoidettiin kotona, varhaiskasvatuspalveluiden laatuun ja sopivuuteen suhtauduttiin sen sijaan varauksella.

Tulokset osoittivat, että maahanmuuttajaperheet kokivat varhaiskasvatusta koskevan formaalin tiedon löytämisen ja saamisen haasteelliseksi. Tiedon saavutettavuutta ja mielekkyyttä tulisikin tutkia lisää ja pyrkiä parantamaan erityisesti vähemmistöryhmien näkökulmasta. Myös vanhempien mielikuvia varhaiskasvatuspalveluista ja kotihoidosta olisi jatkossa aiheellista tutkia lisää, sekä tarkastella näiden vaikutusta lastenhoidon valintoihin.

Avainsanat: varhaiskasvatus, maahanmuutto, perhe, lastenhoidon ratkaisut, vanhemmuus, työn ja perheen yhteensovittaminen

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	4
2	MAAHANMUUTTAJAPERHEET, LASTENHOITO JA TYÖELÄMÄ	7
2.1	MAAHANMUUTTAJAT JA MAAHANMUUTTAJAPERHEET SUOMESSA.....	7
2.2	VARHAISKASVATUS SUOMESSA.....	9
2.2.1	<i>Varhaiskasvatuksen kehittyminen ja piirteet</i>	10
2.2.2	<i>Yksityisen sektorin tuottamat varhaiskasvatuspalvelut</i>	13
2.2.3	<i>Palveluiden käyttö ja tasa-arvoisuuden periaate</i>	14
2.2.4	<i>Maahanmuuttajaperheet ja varhaiskasvatus</i>	18
2.3	LASTEN KOTIHOIDON TUKI.....	20
	<i>Maahanmuuttajaperheet ja kotihoidon tuki</i>	24
2.4	TYÖN JA PERHEEN YHTEENSOVITTAMINEN.....	26
3	VALINTA LAPSEN HOIDOSTA	29
3.1	LAPSEN HOITOMUODON VALINTA.....	29
3.2	LAPSEN HOITOMUODON VALINTA MAAHANMUUTTAJAPERHEISSÄ.....	34
4	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	40
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	41
5.1	TUTKIMUKSEN MENETELMÄLLISET VALINNAT.....	41
5.2	LASTENHOIDON VALINNAN TUTKIMINEN.....	43
5.3	TUTKIMUSAINEISTO.....	46
5.4	AINEISTON ANALYSOINTI.....	48
6	TUTKIMUSTULOKSET	53
6.1	PERHEET, LAPSET JA LASTEN HOITO.....	53
6.1.1	<i>Perheiden taustatiedot</i>	53
6.1.2	<i>Lasten ikä ja hoitomuodot</i>	57
6.1.3	<i>Päivähoidon hakuprosessit</i>	60
6.2	TIETO.....	67
6.2.1	<i>Sosiaaliset verkostot</i>	68
6.2.2	<i>Omaakohtainen kokemus</i>	70
6.2.3	<i>Formaali tieto</i>	73
6.3	LASTENHOIDON PERUSTELUT.....	77
6.3.1	<i>Perusteluna lapsen tarpeet</i>	78
6.3.2	<i>Perusteluna vanhemman tarpeet</i>	82
6.3.3	<i>Perusteluna varhaiskasvatuksen laatu ja saatavuus</i>	87
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA JATKOTUTKIMUSAIHEET	91
8	LOPUKSI	98
8.1	LUOTETTAVUUDEN TARKASTELU.....	98
8.2	EETTISYYDEN TARKASTELU.....	100
8.3	LOPPUSANAT.....	102
	LÄHTEET	104

1 JOHDANTO

Suomessa käytävää julkista keskustelua lastenhoidosta on jo jonkin aikaa värittänyt kotona tapahtuvan hoidon ja institutionaalisen varhaiskasvatuksen vastakkainasettelu. Lapsen eduksi kuvataan usein kotiympäristössä tarjottava rakkaus ja huolenpito, joilla ei nähdä sijaa laitospäiväkodeissa. Lasten hyvinvointi, perheiden välinen tasa-arvoisuus ja valinnanvapaus liitetäänkin keskusteluissa usein mahdollisuuteen valita kotona tapahtuva hoito lapsen kotihoidon tuen turvin julkisen varhaiskasvatuksen sijasta. (Hiilamo & Kangas, 2009, 472.) Lasten subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen sekä sen kasvatukselliset merkitykset elävät Suomalaisessa lastenhoidon politiikassa rinnakkain valtion ja kuntien tukeman pienten lasten kotihoidon kanssa (Alasuutari, Hautala, Karila, Repo & Lammi-Taskula 2016, 4). Suomessa varhaiskasvatustalouteen osallistuminen on matalampaa kuin OECD maissa keskimäärin ja huomattavasti matalampaa kuin muissa pohjoismaissa (OECD, 2019, 3). Maahanmuuttajataustaisten ja pienituloisten perheiden vanhempien, erityisesti äitien, on havaittu suosivan lasten hoitamista kotona kotihoidon tuen mahdollistamana keskimääräistä useammin. Tämä on huolestuttavaa, sillä juuri näistä heikommista lähtökohdista tulevien lasten nähtäisiin hyötyvän varhaiskasvatuksesta ja sen tarjoamasta inhimillisestä ja sosiaalisesta pääomasta. (Sipilä, Rantalaiho, Repo & Rissanen, 2012, 205.) Tässä Pro Gradu-tutkimuksessa tarkastellaan maahanmuuttajataustaisten vanhempien ja perheiden lastenhoidon ratkaisuja, lastenhoidon ratkaisuihin liittyvää tietoa sekä lastenhoitoon liittyviä merkityksiä.

Heikommista lähtökodista tulevien lasten on havaittu osallistuvan muita lapsia harvemmin varhaiskasvatukseen. Osallistuessaan varhaiskasvatukseen heidän on lisäksi todettu osallistuvan siihen alueilla, joissa opetuksen, kasvatuksen ja hoidon laatu on keskimääräistä matalampaa. (Vandenbroeck & Lazzari, 2014, 328.) Varhaiskasvatukseen osallistuvien ja kotihoidossa olevien lasten lapsuudet muodostuvat erilaisiksi ja esimerkiksi lapsen tuen tarpeiden

tunnistaminen saattaa viivästyä lapsen ollessa kotihoidossa varhaiskasvatuksen sijaan. (Karila, 2016, 42.) Suomi poikkeaa muista pohjoismaista tukemalla kotona tapahtuvaa hoitoa voimakkaasti. Muiden Euroopan maiden lisätessä institutionaalisen varhaiskasvatuksen määrää, Suomessa ollaan eriytymässä lasten osallistumisasteessa varhaiskasvatukseen myös koko Euroopan tasolla tarkasteltuna. (Karila, 2016, 29.) Suomessa kotihoidon tuen käytön suosio näkyy erityisesti alle 3-vuotiaiden lasten kotona tapahtuvan hoidon yleisyydessä, mutta se ohjaa välillisesti myös vanhempia lapsia varhaiskasvatuspalveluiden ulkopuolelle. Kotihoidon tuen turvin nimittäin hoidetaan monissa kodeissa myös pienten lasten yli 3-vuotiaita sisaruksia. (Rantalaiho, 2012, 105.) Pienten lasten lisäksi kotihoidontuen käyttö on keskimääräistä yleisempää pienituloisten ja maahanmuuttajataustaisten perheiden keskuudessa (Sipilä ym, 2012, 205).

Varhaiskasvatuksen kehittäminen on ollut viime vuosina useiden kansainvälisten organisaatioiden huomion kohteena. Esimerkiksi Maailmanpankki, YK, OECD ja Euroopan unioni ovat kiinnittäneet huomiota varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Näitä kaikkia tahoja motivoi jaettu käsitys siitä, että laadukkaalla varhaiskasvatuksella on myönteisiä merkityksiä niin yksilölle kuin yhteiskunnalle. Varhaiskasvatuksen vaikuttavuus onkin keskeinen näkökulma sen kansainvälisessä tarkastelussa. (Karila, 2016, 6-7.) Inhimillisten mahdollisuuksien epätasaista jakautumista ja sen aiheuttamia taloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia voitaisiin tehokkaasti ennaltaehkäistä varhaiskasvatukseen investoimalla. Erityisen tehokkaasti ei-toivottuja vaikutuksia pystyttäisiin ennaltaehkäisemään panostamalla vähäosaisten perheiden lapsiin. (Heckman, 2011, 32.) Laadukas varhaiskasvatus ja sen positiiviset vaikutukset eivät kuitenkaan tavoita lapsia, jotka ovat varhaiskasvatuspalveluiden ulkopuolella. Lapsi ei myöskään voi itse hakeutua varhaiskasvatuspalveluiden piiriin, vaan vanhemmat tekevät ratkaisut lapsen hoidon järjestämisestä ja varhaiskasvatuspalveluiden käytöstä. Tutkimuksia vanhempien tekemistä lastenhoidon ratkaisuista ja niiden perusteluista sekä tehtyjen päätösten seurauksista lasten hoivapolkuihin on kuitenkin olemassa vain niukasti (Karila, 2016, 34).

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää Suomessa asuvien maahanmuuttajataustaisten perheiden lastenhoidon ratkaisuja. Tutkimuksessa ollaan lisäksi kiinnostuneita siitä, millaiseen tietoon pohjaten vanhemmat ovat

tehneet lastenhoidon ratkaisuja ja millaisia uskomuksia ja käsityksiä vanhemmat liittävät lapseen, varhaiskasvatuspalveluihin sekä työhön ja vanhemmuuteen. Tutkimuksen aineistona on CHILDCARE-tutkimushankkeessa vuonna 2017 kerätyt maahanmuuttajataustaisten ja maahanmuuttajataustaisen henkilön kanssa perheen perustaneiden vanhempien haastatteluaineistot, joissa on selvitetty perheiden lastenhoidon ratkaisuja. Haastatteluja on yhteensä 13 kappaletta ja kaikissa perheissä on ollut haastatteluhetkellä yksi tai useampia päivähoito- tai esiopetus -ikäisiä lapsia. CHILDCARE-tutkimuskonsortio on Strategisen tutkimuksen neuvoston Suomen akatemian rahoittama hanke. Hankkeessa on keskitytty tutkimaan vanhempien lastenhoidon ratkaisuja kymmenessä Suomalaisessa kunnassa, joiden välillä on vaihtelevuutta lastenhoidon ja varhaiskasvatuspalveluiden järjestelmissä. Eriytynyt huomio tutkimuksissa kiinnittyy alueellisiin, perheiden, vanhempien, sukupuolten ja lasten välisiin tasa-arvon kysymyksiin sekä lapsiperheille ohjatuista tuista ja palveluista löytyviin epätasa-arvon mekanismeihin. Tämän tutkimuksen tavoitteena on pyrkiä selvittämään maahanmuuttajaperheiden lastenhoidon ratkaisuja, ratkaisuiden taustalla olevaa tietoa sekä ratkaisuiden perusteluita.

2 MAAHANMUUTTAJAPERHEET, LASTENHOITO JA TYÖELÄMÄ

2.1 Maahanmuuttajat ja maahanmuuttajaperheet Suomessa

Maahanmuuttaja tarkoittaa yksinkertaisuudessaan maahan muuttanutta henkilöä. Esimerkiksi maahanmuuttovirasto määrittelee maahanmuuttajan Suomeen muuttaneeksi henkilöksi (Maahanmuuttovirasto, sanasto). Väestöliitto määrittelee maahanmuuttajan henkilöksi, joka on muuttanut maahan ja aikoo asua maassa pitkäaikaisesti. Määritelmä pitää sisällään myös toisen polven maahanmuuttajat, eli maahanmuuttajataustaisten henkilöiden jälkeläiset.

Väestöliiton verkkosivuilla maahanmuuttaja määritellään seuraavasti

Tilastoissa ja tutkimuksissa maahanmuuttajalla tarkoitetaan yleensä sellaista Suomeen muuttanutta ulkomaan kansalaista, joka aikoo asua maassa pidempään. Maahanmuuttajalla voidaan joskus viitata myös sellaiseen henkilöön, joka on syntynyt Suomessa, mutta jonka vanhemmat tai toinen vanhemmista on muuttanut Suomeen (ns. toisen sukupolven maahanmuuttaja).

(Väestöliitto, väestöntutkimuslaitos)

Maahanmuuttaja-käsite ei tuo esille maasta toiseen muuttavien henkilöiden moninaisuutta tai esimerkiksi muuton taustalla olevia erinäisiä syitä, vaan se on yleiskäsite. Tutkimuksessa maahanmuuttajakäsitettä on yritetty korvata esimerkiksi monikulttuurisuuden ja uussuomalaisuuden käsitteillä. Yrityksistä huolimatta maahanmuuttaja on käsitteenä tutkimuksissakin käytetyin puhuttaessa ulkomaalaistaustaisista henkilöistä. Sillä tarkoitetaan Suomen ulkopuolella syntynyttä henkilöä, jonka äidinkieli on jokin muu kuin yksi Suomen

virallisista kielistä, suomesta, ruotsista tai saamen kielestä. (Martikainen & Tiilikainen, 2007, 18)

Suomi on ollut 1980-luvulle saakka maa, josta on lähinnä muutettu muualle töiden perässä. Vasta 2000-luvulle tultaessa Suomeen muuttaneiden henkilöiden määrä alkoi kasvaa. Maahanmuuton lisääntymisestä huolimatta Suomessa asuu vähiten ulkomaalaisia henkilöitä muihin läntisiin maihin verrattuna. Suurimmat Suomeen muuttaneet maahanmuuttajaryhmät ovat läheltä; Virosta ja Venäjältä. Maahanmuuttajista noin 65 prosenttia asuu suurissa kaupungeissa ja eniten heitä on Helsingissä. (Väestöliitto, maahanmuuttajien määrä.) Kaaviossa on esitetty Suomen ulkomaalaisväestö kansalaisuuden mukaan.

Suomen ulkomaalaisväestö kansalaisuuden, äidinkielen tai syntymämaan mukaan, 2017

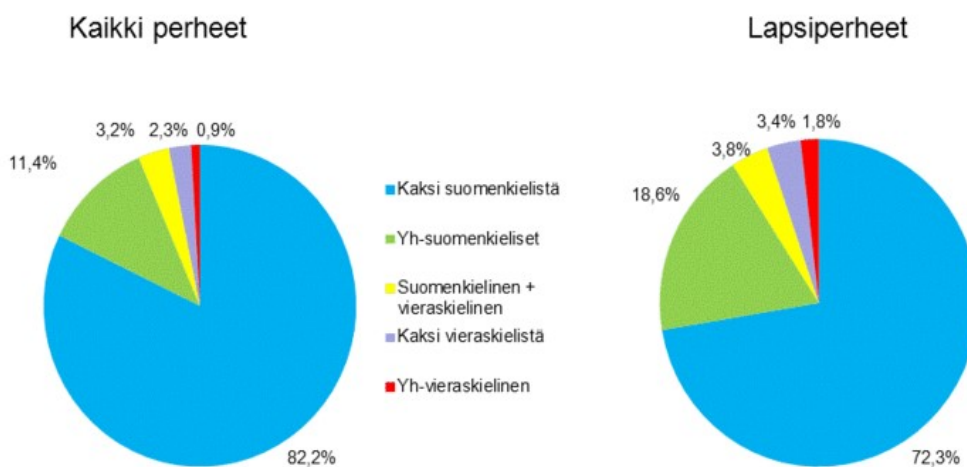
Koko väestö - 5 513 130

Ulkomaan kansalaisia	Vieraskielisiä	Ulkomailla syntyneitä
249 452 (4,5%)	373 325 (6,8%)	373 000 (6,8%)
Viro - 51 539	Venäjä - 77 177	Ent. NL - 56 696
Venäjä - 29 183	Viro, eesti - 49 590	Viro - 46 022
Irak - 11 729	Arabia - 26 467	Ruotsi - 32 424
Kiina - 8 742	Somali - 20 007	Irak - 16 254
Ruotsi - 8 018	Englanti - 19 626	Venäjä - 14 227
Thaimaa - 7 533	Kurdi - 13 327	Somalia - 11 437
Somalia - 6 677	Persia, farsi - 12 090	Kiina - 10 862
Afganistan - 5 792	Kiina - 11 825	Thaimaa - 10 517
Vietnam - 5 603	Albania - 10 391	Tunteimat. - 9085
Syyria - 5 290	Vietnam - 9 872	Vietnam - 8012
...

Kuvio 1. Suomen ulkomaalaisväestö kansalaisuuden, äidinkielen tai syntymämaan mukaan, 2017. Väestöliitto

Suomessa oli vuonna 2012 perheitä, joissa toinen tai molemmat puolisoista ovat vieraskielisiä, yli 90 000 kappaletta. Vieraskielisiä lapsiperheitä oli samana

vuonna noin 50 000 kappaletta. Perheitä, joissa kumpikin huoltajista tai perheen ainoa huoltaja on vieraskielinen, oli vuonna 2012 runsaat 30 000 kappaletta. Kuviossa on esitetty prosenttiosuudet perheistä ja lapsiperheistä huoltajien tai puolisoiden äidinkielen mukaan. Lapsiperheiden kohdalla perheiden määrä, joissa puoliso tai molemmat puolisoista puhuvat muuta kieltä kuin Suomea äidinkielenään, kasvaa verrattuna kaikkiin vieraskielisiin perheisiin. Kokonaan vieraskieliä lapsiperheitä oli vuonna 2015 yhteensä 5,2% kaikista lapsiperheistä Suomessa.

Kuvio 2. Perheet ja lapsiperheet puolison/huoltajien äidinkielen mukaan 2012. Tilastokeskus Perheet 2012

Käytän tässä tutkimuksessa maahanmuuttaja-käsitettä puhuessani perheistä, joissa toinen tai molemmat puolisoista on muuttanut Suomeen ulkomailta ja puhuu äidinkielenään jotakin muuta kieltä, kuin Suomea, Ruotsia tai Saamen kieltä.

2.2 Varhaiskasvatus Suomessa

Tässä luvussa tarkastellaan Suomalaista varhaiskasvatusta ja lyhyesti varhaiskasvatuksen kehittymistä nykyisenmuotoiseksi. Kappaleessa esitellään myös hieman yksityisten varhaiskasvatuspalveluiden osuutta kaikista perheille tarjolla olevista varhaiskasvatuspalveluista. Lisäksi käsitellään

varhaiskasvatukseen Suomalaisessa kontekstissa liittyvää tasa-arvon periaatetta ja sen toteutumista. Maahanmuuttajataustaisten perheiden kohdalla varhaiskasvatusta tarkastellaan sekä kansainvälisestä että Suomalaisesta kontekstista käsin.

2.2.1 Varhaiskasvatuksen kehittyminen ja piirteet

Varhaiskasvatus on ollut Suomessa runsaan yhteiskunnallisen keskustelun ja muutosten kohteena viime vuosina. Päivähoitojärjestelmän luominen nykyisen muotoisena katsotaan alkaneen lasten päivähoidosta annetun lain tultua voimaan vuonna 1973 (Alila ym., 2014, 8). Varhaiskasvatuksen tarveharkinnasta siirryttiin vuonna 1996 subjektiiviseen päivähoito-oikeuteen, jonka tavoitteena oli mahdollistaa varhaiskasvatuspalvelut kaikille lapsille (Alila ym., 2014, 16). Subjektiivista päivähoito-oikeutta kuitenkin rajattiin Juha Sipilän hallituskaudella kahteenkymmeneen tuntiin viikossa niiltä lapsilta, joiden vanhemmat eivät työskentele tai opiskele päätoimisesti (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 12§). Kaikissa kunnissa subjektiivista varhaiskasvatusoikeutta ei kuitenkaan rajattu lain astuttua voimaan, vaan subjektiivinen oikeus täysipäiväiseen varhaiskasvatukseen säilyi vanhempien työtilanteesta tai opiskeluista huolimatta. Subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen kaikille lapsille palautettiin kuitenkin pian sen rajaamisen jälkeen. Lailla 1395/2019 muutettu 12§ Oikeus varhaiskasvatukseen astuu voimaan 1.8.2020, jonka jälkeen subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen koskee jälleen kaikkia päivähoitoikäisiä lapsia Suomessa. Suomessa ja muissa pohjoismaissa varhaiskasvatuksen tehtäviä ovat määrittäneet tavoitteet epätasa-arvon vähentämisestä, tietoon perustuvan talouden ylläpitämisestä ja taloudellisesta kasvusta sekä Suomen kansainvälisen kilpailukyvyyn takaamisesta (Paananen, Repo, Eerola & Alasuutari, 2019, 59). Varhaiskasvatuksella onkin merkittävä yhteiskunnallinen rooli sekä lasten ja perheiden hyvinvoinnin edistäjänä, että taloudellisen hyvinvoinnin ja kilpailukyvyyn ylläpitäjänä.

Suomi ja muut pohjoismaat eroavat lähes kaikista muista Euroopan maista tarjoamalla mahdollisuuden varhaiskasvatuspalveluiden käyttöön perheille, jotka ovat käyttäneet äitiysvapaan, vanhempainvapaan ja mahdollisesti isyysvapaan

lapsen syntymän jälkeen, mutta joiden lapsi on vielä alle 3-vuotias. Useissa Euroopan maissa alle 3-vuotiaiden lasten vanhemmille ei ole tarjolla julkisia varhaiskasvatuspalveluita, vaan pienten lasten kodin ulkopuolista hoitoa joudutaan järjestämään perheissä esimerkiksi isovanhempien tai yksityisten palveluntarjoajien avulla. Hoitovapaiden ja lapsen formaalin varhaiskasvatuksen alkamisen väliin jää siis useissa Euroopan maissa väli, jonka ajaksi vanhempien tulee järjestää lapsen hoito parhaaksi katsomallaan tavalla. (Moss, 2012, 487, 491.) Pienten lasten hoitomahdollisuuden lisäksi varhaiskasvatusmaksut ovat Suomessa kansainvälisesti vertailtuna edulliset ja maksuja myös säädellään siten, ettei pienituloisimmilta perheiltä peritä maksua varhaiskasvatuspalveluiden käytöstä. Palveluiden saatavuuden ja maksujen kohtuullisuuden katsotaan mahdollistavan perheille valinnan vapautta sekä parantavan lasten yhtäläisiä mahdollisuuksia osallistua varhaiskasvatukseen. (Kuusiholma, 2019.)

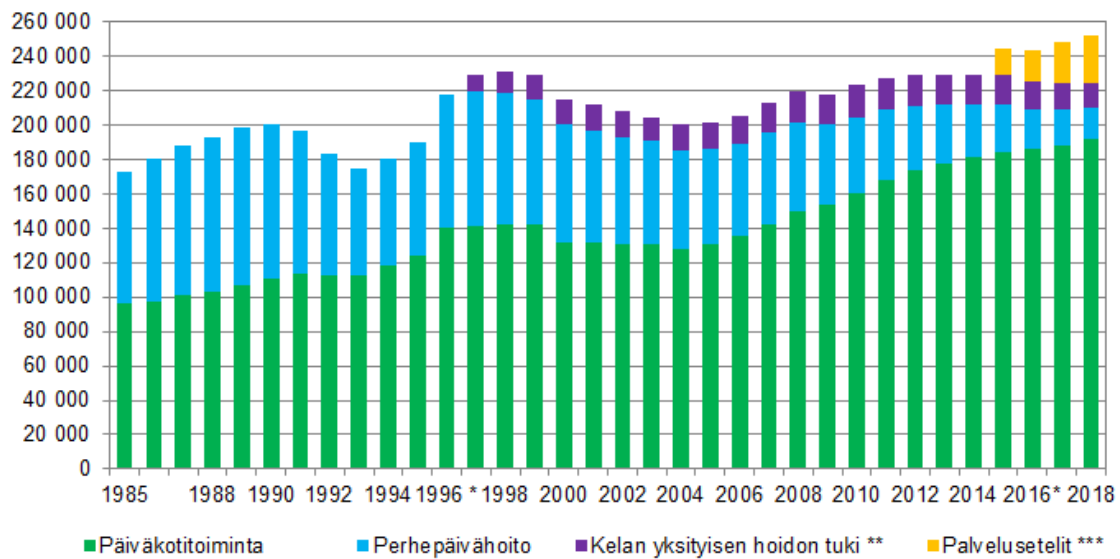
Varhaiskasvatuksen palvelut ja niiden järjestäminen vaihtelevat Suomessa paikallisesti. Palveluiden saatavuuteen liittyvät erot ja paikalliset lastenhoidon politiikat vaikuttavat vanhempien tekemiin lastenhoidon ratkaisuihin. (Alasuutari ym, 2015, 3-4.) Paikallisella tasolla eroja varhaiskasvatuspalveluiden järjestämisessä ja perheiden asemassa luo esimerkiksi yksityisen päivähoiton määrä ja perheiden mahdollisesti saamat palvelusetelit yksityiseltä sektorilta hankittua hoitopaikkaa varten. Osassa kunnista on lisäksi rajattu lapsen subjektiivista varhaiskasvatusoikeutta kahteenkymmeneen tuntiin viikossa eduskunnan vuonna 2015 tekemän päätöksen mahdollistamana. Kuntien välillä on suuria eroja myös kotihoidossa olevien lasten vanhemmille suunnattujen etuuksien määrissä. (Hietämäki ym. 2016, 13.) Tietoa varhaiskasvatuspalveluista perheet saavat esimerkiksi varhaiskasvatuksen palveluohjauksen kautta. Varhaiskasvatuslain mukaan kunnat ovat velvoitettuja tarjoamaan perheille varhaiskasvatuksen palveluohjausta, jonka kautta vanhemmat saavat neuvontaa ja ohjausta tarjolla olevista varhaiskasvatuspalveluista. Lisäksi palveluohjauksen kautta on tavoitteena selvittää sellaisia lapseen ja perheeseen liittyviä tekijöitä, jotka vaikuttavat varhaiskasvatuksen järjestämiseen. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, §16.) Kuntien palveluohjauksessa on kuitenkin havaittu paljon sekä määrällistä että laadullista vaihtelua. Sitä on havaittu tarjottavan perheille vaihtelevien tahojen toimesta vaihtelevan muotoisena. (Siippainen, Kuukka & Kauppinen, 2019.)

Varhaiskasvatuksen institutionalisoitumista ja kehittymistä nykyisenlaiseksi pohjoismaissa on tutkinut muun muassa Kampmann (2004), joka on keskittynyt sosiaalisesti rakentuneen lapsuuden tutkimukseen ja lapsuuden tulkintojen ajalliseen muutokseen. Varhaiskasvatuksen kaksivaiheinen institutionalisoituminen on yhteneväinen Suomen ja muiden pohjoismaiden varhaiskasvatuksen ja lapsuuden tulkintojen muutosten kanssa (Alasuutari, 2009, 59-60). Varhaiskasvatuksen institutionalisoitumisen ensimmäisessä vaiheessa vuosina 1970-1980 yhteiskunnallinen huomio kiinnittyi hoitopaikkojen lisäämiseen ja hoidon tarjoamiseen kaikille lapsille. Palveluiden määrällisen lisäämisen taustalla olivat erityisesti työelämän kasvava työvoiman tarve ja tavoite lisätä erityisesti naisten työssä käymistä. Toisessa institutionalisoitumisen vaiheessa 1990-luvulle tultaessa näkökulma varhaiskasvatuksen määrällisestä kehittämisestä vaihtui sen laadulliseen kehittämiseen. Tällöin huomiota alettiin kiinnittää erityisesti laatua kuvaaviin tavoitteisiin, tavoitteiden perusteluihin ja arvioimiseen. Tällöin varhaiskasvatuksesta muodostui vahvasti osa normaalia lapsuutta. Varhaiskasvatukseen alettiin nähdä tukevan lapsen kehitystä ja yksilöitymistä omaksi itsekseen. Samalla lapsikäsitys muuttui lapsen kyvykkyyttä ja itsenäisyyttä korostavaksi ja lapsen kuulemisesta tuli osa varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria. (Kampmann, 2004, 132-142.) Suomalaisen varhaiskasvatuksen pedagogiikka painottaa kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuutta, joka luo päiväkotien arjessa kokonaisvaltaista lähestymistapaa lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseksi (Varhaiskasvatussuunnitelma perusteet, 2018, 22-23). Suomessa varhaiskasvatus siirtyi sosiaali- ja terveysministeriöstä opetus- ja kulttuuriministeriöön vuonna 2013. Tämän seurauksena lapset alettiin enenevässä määrin nähdä aktiivisina toimijoina ja varhaiskasvatuksessa painottaa osallisuuden pedagogiikkaa. Useissa kunnissa lasten osallisuuden edistäminen on nostettu keskeiseksi tavoitteeksi varhaiskasvatusta kehitettäessä. (Kangas, 2016, 67-68, 71.)

2.2.2 Yksityisen sektorin tuottamat varhaiskasvatuspalvelut

Suurin osa varhaiskasvatuspalveluista Suomessa on julkisesti tuotettua ja varhaiskasvatuspalvelut ovat kaikkien lasten ja perheiden saatavilla. Perinteisesti yksityiset päiväkodit ovat olleet pienten toimijoiden yrityksiä tai voittoa tavoittelemattomien organisaatioiden ylläpitämiä päiväkoteja. 2000-luvulla yksityisten päiväkotien osuus on kuitenkin lisääntynyt ja myös suuret voittoa tavoittelevat yritykset ovat saaneet jalansijaa varhaiskasvatuspalvelujen tarjoajina. Kansainväliset kehityskulut ja yksityisten palveluntarjoajien lisääntyminen näkyvät siis Suomalaisessakin varhaiskasvatuksessa. (Ruutiainen, Alasuutari, Karila, 2020, 32-33.) Uusliberalistisen talouspolitiikan ja vapaiden markkinoiden ihanteiden seurauksena yksityiset päivähoitopalvelut ovat tulleet osaksi Suomalaisia varhaiskasvatuspalveluita. Kehityksen seurauksena varhaiskasvatuskin on alettu enenevässä määrin näkemään investointina ja kilpailutekijänä, jolloin sen tehokkuus ja taloudellisuus korostuvat. Samalla valinnan vapaus ja asiakkaan asema ovat korostuneet varhaiskasvatuksessa. (Alila ym. 2014, 16.)

Perheen valitessa lapsen hoitomuodoksi jonkin muun kuin kunnallisen varhaiskasvatuksen tai kotihoidontuen he voivat hakea Kelalta yksityisen hoidon tukea. Yksityisen hoidon tukeen kuuluu hoitoraha ja hoitolisä. (THL, 2019, 10). Lisäksi joissakin kunnissa perhe saa näiden lisäksi kuntalisää yksityisen päivähoiton valitessaan. Tukien on ajateltu lisäävän julkisen sektorin määräysvaltaa varhaiskasvatuspalveluiden tuottamisessa sekä lisäävän perheiden valinnanmahdollisuuksia päivähoitopaikkaa valitessaan perheen taloudellisesta tilanteesta riippumatta. (Ruutiainen ym. 2020, 35.) Kunnat voivat myöntää perheelle myös palvelusetelin, jonka avulla perhe voi itse valita yksityisistä päiväkodeista haluamansa. Kunta voi itse määrittellä palvelusetelin arvon (THL, 2019, 9). Seuraava kuvio havainnollistaa eri varhaiskasvatusmuotojen käyttöä Suomessa. Julkisesti tuotetun varhaiskasvatuksen määrä on noussut suhteellisen tasaisesti perhepäivähoidon määrän samanaikaisesti pienetessä. Kelan yksityisen hoidon tuella, joka on merkittynä kaavioon violetilla, hoidetaan vain suhteellisen pientä määrää suomalaisista lapsista. Keltaisella on merkitty kuntien myöntämän palvelusetelin käyttöä. Palveluseteleiden käyttöä on tilastoitu vain vuodesta 2015 alkaen.

Kuvio 3. Suomalaisen lasten varhaiskasvatukseen osallistuminen. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos, tilastoraportti 32/2019

Vuonna 2018 74% 1-6 -vuotiaista lapsista osallistui varhaiskasvatukseen. Kuntien myöntämää varhaiskasvatuksen palveluseteliä käytti 11% varhaiskasvatukseen osallistuneista lapsista ja Kelan yksityisen hoidon tukea hyödynsi 6 % varhaiskasvatukseen osallistuneista lapsista. (THL, 2019, 1.) Palvelusetelin käyttö varhaiskasvatuksessa on ollut mahdollista vuodesta 2009 alkaen ja sen suosio on noussut nopeasti. Vuodesta 2015 vuoteen 2018 palvelusetelin käyttö Suomessa on lähes kaksinkertaistunut. Alueelliset erot palvelusetelin käytön yleisyydessä ovat kuitenkin suuret. Esimerkiksi Keski-Suomessa noin yksi viidestä lapsesta sai kunnan myöntämän palvelusetelin vuonna 2018, kun Keski-Pohjanmaalla palveluseteleitä ei käytetty lainkaan. (THL, 2019, 5.)

2.2.3 Palveluiden käyttö ja tasa-arvoisuuden periaate

Suomessa varhaiskasvatuspalveluihin osallistuminen on hieman matalampaa kuin OECD maissa keskimäärin ja huomattavasti matalampaa kuin muissa pohjoismaissa (OECD, 2019, 3). Perheissä, joissa molemmat vanhemmat ovat työelämässä, kunnalliset lastenhoitopalvelut ovat käytetyin lastenhoitomuoto. Vain harvat kahden työssäkäyvän vanhemman perheet hyödyntävät yksityisiä

lastenhoitopalveluita tai organisoivat lastenhoidon itse. (Repo, 2015, 405.) Vuonna 2018 lasten varhaiskasvatukseen osallistumisen aste nousi lasten kasvaessa ollen matalinta alle 1-vuotiaiden ja korkeinta 5-vuotiaiden lasten keskuudessa. Alle 1-vuotiaista lapsista vain vajaa prosentti osallistui varhaiskasvatukseen, osuuden ollessa 1-vuotiailla lapsilla hieman yli 35 prosenttia ja 2-vuotiailla jo hieman yli 66 prosenttia. 3-5 vuotiaiden osallistumisaste varhaiskasvatukseen nousi reilusta 80 prosentista lähes 89 prosenttiin lasten kasvaessa. (THL, 2019, 6.) Alla olevassa kaaviossa on havainnollistettu lasten osallistumisastetta varhaiskasvatukseen vuonna 2018.

Taulukko 1. Lasten osallistumisaste varhaiskasvatukseen vuonna 2018 (THL, 2019)

0-vuotiaat	0,9%
1-vuotiaat	35,1%
2-vuotiaat	66,3%
3-vuotiaat	80,5%
4-vuotiaat	85%
5-vuotiaat	88,6%

Yli 3-vuotiaiden lasten osallistumisella varhaiskasvatukseen on havaittu olevan positiivisia vaikutuksia lapsen kehitykseen kaikenlaisista taustoista tuleville lapsille. Pienten lasten osallistumisella varhaiskasvatukseen on puolestaan havaittu olevan positiivisia vaikutuksia erityisesti niille lapsille, joilla on heikompi perhetausta. Heikommista asemista tulevat lapset siis hyötyisivät tutkimusten mukaan varhaiskasvatukseen osallistumisesta kaikissa ikäluokissa, mutta samaan aikaan juuri nämä lapset osallistuvat varhaiskasvatukseen keskimääräistä harvemmin. (Karila, Kosonen & Järvenkallas, 2017, 27.) Lasten varhaiskasvatukseen osallistuminen vaikuttaisi olevan matalinta tilanteessa, jossa varhaiskasvatukseen osallistuminen ei ole perheen sosiaalisissa verkostoissa kovin yleistä, varhaiskasvatusmaksut ovat korkeat suhteessa perheen tuloihin ja tulonsiirrot lastaan kotona hoitavalle vanhemmalle ovat perheen näkökulmasta katsottuna suhteelliset suuret. Hoitopaikkojen tarjontaa lisäämällä ja varhaiskasvatusmaksuja alentamalla voitaisiin todennäköisesti

nostaa osallistumisasetta, jos hoitopaikkojen tarjonta ei ole ollut ennen niiden lisäämistä riittävä ja päivähoitomaksut ovat olleet vanhempien tulotasoon suhteutettuna korkeat. (Karila, Kosola & Järvenkallas, 2017, 28.)

Suomessa varhaiskasvatuspalvelut ovat kaikkien perheiden saatavilla ja päivähoitomaksut ovat kohtuulliset (Kuusiholma, 2019). Subjektiiivinen päivähoito-oikeus ilmentää varhaiskasvatukseen liitettyä universalismin periaatetta, joka takaa jokaiselle lapselle tasavertaisen mahdollisuuden varhaiskasvatuspalveluiden hyödyntämiseen (Alila ym., 2014, 16). Suomessa ja muissa pohjoismaissa on jo kauan tehty sellaisia poliittisia päätöksiä, jotka tukevat universalismia palveluiden ja etuisuuksien saavuttamisessa. Subjektiiivisen päivähoito-oikeuden lisäksi perhe-etuisuuksia, kuten kotihoidontukea, ja palveluiden rahoittamista verotuloin, voidaan pitää universalismia luonnehtivina piirteinä suomalaisessa perhe- ja lastenhoitopolitikassa. (Moss, 2012, 487.) Suomessa perheille mahdollistuva valinta pienen lapsen hoitamisesta joko kotona tai varhaiskasvatuspalveluiden piirissä näyttäytyy kuitenkin toisen vaihtoehdon täysin poissulkevana valintana. Mahdollisuudet eri hoitomuotojen yhdistämiselle ovat Suomessa niukat. Esimerkiksi Norjassa lapsi saa osallistua osa-aikaisesti varhaiskasvatukseen vanhemman hoitaessaan lastaan kotona kotihoidontuella. Tämän tyyppinen tukijärjestelmä onkin joustavampi, kuin Suomen dualistiseksi luonnehdittu joko tai –valinta kotihoidon ja varhaiskasvatuksen välillä. (Sipilä, Rantalaiho, Repo & Rissanen, 2012, 189, 210.)

Varhaiskasvatuksen palvelut ja niiden järjestäminen vaihtelevat Suomessa paikallisesti. Usein ajatellaan, että julkinen varhaiskasvatus ja perheille suunnatut taloudelliset tuet mahdollistavat kaikille vanhemmille mahdollisuuden valita mieluisimman ja perheen sekä lapsen kannalta parhaan hoito- ja kasvatusratkaisun. Erot palveluiden saatavuudessa ja lastenhoidon politiikat kuitenkin vaikuttavat vanhempien tekemiin lastenhoidon ratkaisuihin. (Alasuutari ym., 2015, 3-4.) Vanhempien varhaiskasvatuspalveluiden hyödyntämiseen voi vaikuttaa myös käytettävissä oleva tieto ja tiedon saaminen palveluista. Kuntien täytyy varhaiskasvatuslain mukaan tarjota perheille varhaiskasvatuksen palveluohjausta. Varhaiskasvatuksen palveluohjauksella taataan päivähoitoikäisten lapsen vanhemmille ohjausta ja neuvontaa tarjolla olevista varhaiskasvatuspalveluista ja selvitetään tekijöitä, joilla on vaikutusta lapsen

varhaiskasvatuksen järjestämiseen. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, §16.) Kuntien palveluohjauksessa on havaittu olevan paljon määrällistä ja laadullista vaihtelua. Palveluohjausta perheille tarjoavat kunnissa vaihtelevat tahot ja perheille tarjolla olevan palveluohjauksen muoto myös vaihtelee alueittain. (Siippainen, Kuukka & Kauppinen, 2019.) Kuntien viranomaisilla onkin todettu olevan paljon vastuuta kertoessaan tarjolla olevista palveluista erilaisille perheille. Viranomaisten ohjauksen vaikutuksesta varhaiskasvatuspalveluiden käyttöön on kuitenkin olemassa hyvin niukasti tutkimustietoa. (Tervola, 2015, 130.)

Tasa-arvon ja epätasa-arvon määritelmiä Suomalaisten kunnallispoliitikkojen puheesta varhaiskasvatuksesta selvittäneessä tutkimuksessa havaittiin, että tasa-arvon merkitykset vaihtelevat poliitikkojen puheessa sen mukaan, ovatko tasa-arvon kohteena vanhemmat, lapset varhaiskasvatusinstituutioiden ulkopuolella vai lapset, jotka osallistuvat varhaiskasvatusinstituutioiden toimintaan. (Paananen ym. 2019, 59-62.) Yhdenvertaisuuspolitiikassa voidaan nähdä olevan kolme eri tasoa. Muodollinen yhdenvertaisuus (formal equality) merkitsee yhdenvertaisuutta lain edessä. Tosiasiallinen yhdenvertaisuus (equity) puolestaan merkitsee oikeudenmukaisuutta ja yhdenvertaisia mahdollisuuksia. Toteutunut tasa-arvo (equality of outcome) puolestaan tarkoittaa oikeuksien yhdenvertaista toteutumista. (Artemjeff, 2018.) Kunnallispoliitikkojen tasa-arvokäsityksiä tutkittaessa selvisi, että vanhempien tasa-arvo näyttäytyi tasavertaisina mahdollisuuksina valita ja käyttää varhaiskasvatuspalveluita sekä huolehtia perheen toimeentulosta työelämään osallistumalla. Sekä Vanhempien että varhaiskasvatuksen ulkopuolella olevien lasten kohdalla tasa-arvo näyttäytyi lähtökohtana, joka toteutuu yhtäläisinä mahdollisuuksina valita palveluja ja pääsynä palveluiden piiriin. Heidän osalta muutoksiin ei myöskään nähty tarvetta, vaan palveluiden nähtiin olevan tasa-arvoisesti ainakin suurimman osan saatavilla. Varhaiskasvatuksen piirissä olevien lasten kohdalla tasa-arvo määriteltiin arvokkaana asiana itsessään, mutta sillä nähtiin olevan myös instrumentaalista arvoa lasten lähtökohtien tasoittajana ja sosiaalisen koheesion ylläpitäjänä. (Paananen ym. 2019, 59-62.) Vanhempien tasa-arvoisuus siis näyttäytyi kunnallispoliitikkojen puheessa muodollisena yhdenvertaisuutena, eikä

muutoksiin nähty olevan tarvetta, sillä vanhemmat olivat lain edessä tasavertaisessa asemassa.

Vanhempien näkeminen palveluiden kuluttajina ja erityisesti valinnan konsepti lapsen hoidon järjestämisestä puhuttaessa luo kuvaa yhdenvertaisessa asemassa olevista vanhemmista ja perheistä. Meidän tulisi kuitenkin kyetä tunnistamaan myös sellaista rakenteellista epätasa-arvoisuutta, jota varhaiskasvatuspalveluiden hyödyntämiseen ja palveluiden piiriin pääsemiseen erilaisissa perheissä liittyy. Tutkimukset osoittavat, että erot varhaiskasvatuspalveluiden saavutettavuudessa vaikuttavat vanhempien toiveisiin ja mieltymyksiin palveluiden suhteen. (Vandenbroeck & Lazzari, 2014, 328.) Epätasa-arvoisuutta ylläpitävien rakenteiden tiedostamattomuus voi johtaa tilanteisiin, joissa varhaiskasvatukseen suunnatut julkiset varat hyödyttävät lähinnä perheitä ja lapsia, joilla menee yhteiskunnassa jo valmiiksi suhteellisen hyvin. Vanhempien ja perheiden välinen epätasa-arvoisuus voi vaikuttaa perheiden ja lasten mahdollisuuksiin hyödyntää varhaiskasvatuspalveluita ja esimerkiksi vanhemmilla käytössä oleviin keinoihin ottaa selvää tarjolla olevista palveluista. Suomessa tätä kehityskulkua ilmentää esimerkiksi havainto siitä, että varhaiskasvatuspalveluja käytetään yleisimmin keskiluokkaisissa hyvätuloisissa perheissä, kuin matalasti koulutettujen ja matalapalkkaisten vanhempien perheissä. Tämän nähdään heikentävän varhaiskasvatuksen mahdollisuuksia vähentää lasten välistä epätasa-arvoisuutta. (Paananen ym., 2019, 63.)

2.2.4 Maahanmuuttajaperheet ja varhaiskasvatus

Maahanmuuttajataustaisten perheiden ja pienituloisten perheiden lasten on todettu osallistuvan harvemmin kodin ulkopuoliseen hoitoon, kasvatukseen ja esiopetukseen, kuin lasten keskimäärin. Osallistuessaan varhaiskasvatuspalveluihin nämä lapset ovat myös suuremmalla todennäköisyydellä varhaiskasvatuksen piirissä alueilla, joissa opetuksen, kasvatuksen ja hoidon laatu on heikompaa, kuin alueilla, joissa heidän parempiosaisemmat ikäkumppaninsa osallistuvat varhaiskasvatukseen. Ilmiö vaikuttaisi olevan laaja ja samansuuntaisia tuloksia on raportoitu Amerikassa ja useissa Euroopan maissa. (Vandenbroeck & Lazzari, 2014, 328.) Suomessa

pienituloisten ja maahanmuuttajataustaisten vanhempien on havaittu hyödyntävän varhaiskasvatuspalveluita lapsenhoidossa keskimääräistä harvemmin ja suosivan sen sijaan kotihoidontuen mahdollistamaa lasten kotihoitoa (Sipilä, Rantalaiho, Repo & Rissanen, 2012, 205). Epätasa-arvoisen palveluiden saavutettavuuden ongelman on tulkittu ja tulkitaan usein johtuvan perheiden edustamien väestöryhmien eroavaisuuksista ja tutkimuksissa onkin kiinnitetty huomio eroavaisuuksiin mieltymyksissä varhaiskasvatuksen suhteen esimerkiksi hyvä- ja huono-osaisten perheiden tai eri etnisiin vähemmistöihin kuuluvien perheiden välillä. Tästä on seurannut, että epätasa-arvoisuuden varhaiskasvatuspalveluiden käytössä ja niihin ilmoittautumisessa on käsitetty johtuvan vanhempien valinnoista. Kyseistä ajatusmallia on kritisoitu laajasti, sillä sen nähdään edustavan uusliberalistista politiikkaa, jossa sosiaaliset ongelmat käännetään yksilöllisiksi vastuiksi ja julkiset palvelut puolestaan valittavissa oleviksi tuotteiksi tai hyödykkeiksi. (Vandenbrook & Lazzari, 2014, 328.)

Perheiden sosiodemografiset piirteet vaikuttavat lastenhoidon järjestämiseen. Englannissa toteutetussa tutkimuksessa huomattiin, että äidit heikoista sosioekonomisista lähtökohdista hyödyntävät todennäköisemmin muita hoitajia lapsen ollessa kolmen kuukauden ikäinen tai nuorempi. Puolestaan vanhempia, neljästä kymmeneen kuukauden ikäisiä lapsia, hoitaa todennäköisemmin joku muu hoitaja kuin äiti, äidin edustaessa korkeaa sosioekonomista taustaa. Myös äidit, jotka puhuvat äidinkielenään englantia, hyödyntävät useammin kodin ulkopuolisia hoitoa lapsen ollessa 4-10 kuukauden ikäisiä, kuin äidit, jotka eivät puhu äidinkielenään englantia. Molemmissa ikäryhmissä lasta hoitaa todennäköisemmin joku muu kuin lapsen äiti tämän ajattellessa, että hänen työllistymisellään on suotuisia seurauksia lapselle. Niin ikään äidit, jotka ajattelevat töissä käynnin haitalliseksi lapselle, hoitavat lasta useimmiten itse lapsen ollessa alle 10 kuukauden ikäinen. (Sylva, Stein, Leach, Barnes & Malmberg, 2007, 128-129.) Tekijät monella eri tasolla vaikuttavat perheiden lastenhoidon valintaan. Lapsen ikä, syntymäjärjestys, etnisyys, sosioekonominen tausta, naapurusto ja äitiyteen ja lastenhoitoon liitettyjen arvostusten ja uskomusten on todettu vaikuttavan lapsen hoitomuodon valintaan. (Sylva ym., 2007, 131-132.)

Suomessa ei ole annettu virallista suositusta maahanmuuttajien varhaiskasvatuksesta kansallisella tasolla. Kuntien viranomaisilla on suuri

merkitys kertoessaan maahanmuuttajille eri varhaiskasvatusvaihtoehdoista. On siis mahdollista, että viranomaisten ohjauksella on vaikutusta varhaiskasvatuspalvelujen käyttöön, mutta tästä ei kuitenkaan ole näyttöä. (Tervola, 2015, 130.) Pienituloisilla perheillä ja maahanmuuttajataustaisilla perheillä on kuitenkin usein pienemmät sosiaaliset verkostot ja heikommät mahdollisuudet saada tietoa varhaiskasvatuspalveluista ja varhaiskasvatuspalveluihin ilmoittautumisesta. Epätasa-arvoisuutta palveluiden käytössä voitaisiin tehokkaimmin pienentää kohdistamalla huomiota palveluiden saatavuuteen, lasten oikeuteen hyödyntää niitä ja palveluiden kustannuksiin perheen näkökulmasta. (Vandenbrook & Lazzari, 2014, 329.) Suomalaisessa varhaiskasvatuksessa painotetaan osallisuuden pedagogiikkaa. Maahanmuuttajataustaisten lasten osalta tutkimusta osallisuuden toteutumisesta ja pedagogisista toimista sen edistämiseksi on kuitenkin olemassa vähänlaisesti. Osallisuuden toteutumisen on todettu edistävän maahanmuuttajataustaisten lasten oppimista ja emotionaalista hyvinvointia varhaiskasvatuksessa. Lisäksi sen kautta voidaan tukea lasten ystävyyssuhteiden ja erityisesti yhteisleikin muodostumista. Maahanmuuttajataustaisten lasten ja vanhempien osallisuutta varhaiskasvatuskontekstissa tulisikin pyrkiä kehittämään. (Arvola, Lastikka & Reunamo, 2017, 2539, 2545-2546).

2.3 Lasten kotihoidon tuki

Suomessa julkista keskustelua lastenhoidosta leimaa kotihoidon ja institutionaalisen varhaiskasvatuksen vastakkainasettelu. Lasten parhaana kuvataan usein kotona saatu rakkaus ja huolenpito, joita laitospäivähoito ei katsota voivan tarjota. Lapsen hyvinvointi, tasa-arvoisuus ja valinnanvapaus liitetään keskusteluissa mahdollisuuteen valita lapsen kotihoidon tuki varhaiskasvatuksen sijaan. Lasten kotona tapahtuva hoito on samanaikaisesti valtion talouden kannalta tarkasteltuna edullista ja sillä on myös työttömyyttä vähentäviä vaikutuksia valtakunnallisella tasolla. (Hiilamo & Kangas, 2009, 472.) Kotihoidon tuki näyttäytyykin julkisen talouden näkökulmasta huomattavasti edullisempänä vaihtoehtona, kuin julkisten varhaiskasvatuspalveluiden tuottaminen. Näin erityisesti siinä tapauksessa, jos

kotihoitoon suunnatut rahalliset tuet johtavat päivähoitopalveluiden käytön vähenemiseen ja näin pienentävät lastenhoidosta julkiselle taloudelle aiheutuvia välittömiä kustannuksia. Perheille jaettavat etuudet ovat myös hallinnollisesti kevyempi ja taloudellisempi vaihtoehto, kuin palveluiden tuottaminen julkisella tasolla. (Sipilä ym. 2012, 192-193.)

Varhaiskasvatuksen institutionalisoitumisen rinnalla Suomessa on vahva perinne tukea yhteiskunnan varoin kotona tapahtuvaa lasten kasvatusta ja hoitoa. Institutionalisoitumisen myötä varhaiskasvatukseen kohdistettu standardointi ja arviointi ulottuvat kuitenkin vain niihin lapsiin, jotka osallistuvat varhaiskasvatukseen. Kotihoidossa oleviin lapsiin suunnattujen yhteiskunnallisten investointien hyötyjä ei sen sijaan arvioida tai hoidon laatua standardoida. (Karila, 2009, 254.) Tutkimustietoa kotihoidossa olevien lasten arjesta, arjen tapahtumista ja kasvuympäristöistä kotihoidossa on olemassa äärimmäisen niukasti. Kotihoidon tuella tuetusta kotihoidosta ja sen vaihtelevuudesta tiedetään siis hyvin vähän. (Karila, 2016, 33.) Suomessa lasten kotihoidon tukea pidetään yleisesti perheiden välistä tasa-arvoa ja vanhempien valinnan vapautta lisäävänä rakenteena. Kotona tapahtuva hoito nähdään lapsen ja äidinkin etuna, sillä äidin ei tarvitse huolehtia työelämän mukanaan tuomasta ”tuplataakasta”, ollessaan kotihoidon tuella. Kotihoidontuen myös ajatellaan lisäävän syntyvyyttä ja vähentävän työttömyyttä. (Hiilamo & Kangas, 2009, 471.) Suomessa kotihoidon tuesta on keskusteltu erityisesti työvoiman, sukupuolten välisen tasa-arvon ja lasten hyvinvoinnin näkökulmista (Sipilä ym. 2012, 185).

Lasten kotihoidon tuki on ollut Suomessa käytössä vuodesta 1985 saakka. Viisi vuotta myöhemmin alle 3-vuotiaat lapset saivat oikeuden kunnalliseen varhaiskasvatukseen ja samalla sen vaihtoehdoksi säädettiin lasten kotihoidon tuki. Kotihoidon tuki oli todella käytetty etuus 1990-luvulla, sen suosiota edesauttoivat lamavuodet ja syntyvyyden nousu. Lamavuosien jälkeen kotihoidontukea pienennettiin ja työllisyystilanteen parantuessa sen käyttö väheni merkittävästi. (Sipilä, Rantalaiho, Repo & Rissanen, 2012, 19). Prosenttiosuus lapsista, joista maksetaan kotihoidon tukea, on laskenut suhteellisen tasaisesti 2000-luvun ajan, sen olleen korkeimmillaan 58% prosentissa vuonna 2000. Vuonna 2018 43,9% alle kolmivuotiaista lapsista hoidettiin kotihoidon tuella. (KELA, 2018, 274.) Kotihoidontuki muodostuu hoitorahasta, hoitolisästä ja

mahdollisesta kuntalisästä. Perheen tulot eivät vaikuta hoitorahaan. Hoitolisään sen sijaan vaikuttavat perheen koko ja bruttotulot, eikä sitä makseta, jos perheen tulot suhteutettuna perheen kokoon ylittävät maksimitulorajan. Hoitolisän määrä on enintään 182,86€. (KELA.) Alla olevassa kaaviossa on esitelty kaikille kotona alle 3-vuotiaista lastaan kotihoidontuella hoitavalle vanhemmalle maksettavan hoitorahan määrä.

Taulukko 2. Kotihoidontuen määrä (KELA)

Yhdestä alle 3-vuotiaasta lapsesta	341,69€ /kk
Muista perheen alle 3-vuotiaista lapsista	102,30€ /kk /lapsi
Yli 3-vuotiaista, alle kouluikäisistä lapsista	65,73€ /kk /lapsi

Kotihoidon tukea ja yksityisen hoivan tukea maksetaan vanhemmille, joiden vanhempainpäiväraha-kausi on päättynyt ja jotka eivät käytä oikeuttaan julkiseen varhaiskasvatukseen lapsen ollessa alle 3-vuotias. (KELA, 2018, 267). Lasta voi hoitaa kumpi tahansa vanhemmista tai muu hoitaja, kuten isovanhempi tai yksityinen hoitaja. Hoitorahan lisäksi pienituloisille perheille maksetaan tulo sidonnaista hoitolisää ja monissa kunnissa on käytössä vielä näiden lisäksi perheille maksettava kotihoidontuen kuntalisä. Kolme vuotta täyttäneistä, mutta alle kouluikäisistä sisaruksista, voi lisäksi saada pienen hoitorahan. Kotihoidon kuntalisän vaikutuksia tutkinut Kosonen (2014, 836, 844) havaitsi, että kunnan maksamalla kuntalisällä on negatiivisia vaikutuksia äitien työssäkäyntiin. Sadan euron korotus kuukausittain maksettavaan kuntalisään heikentää äitien työssäkäyntiä kolmella prosentilla. Kuntalisällä ei kuitenkaan havaittu olevan vaikutuksia isien työllisyyteen.

Vanhempainraha, eli lapsen syntymän jälkeen maksettava etuus, eroaa lapsen kotihoidon tuesta muun muassa sen ansiosidonnaisuudella. Vanhempainrahan tarkoituksena on korvata vanhemmalle lapsen hoitamisesta aiheutuva ansionmenetyks 105:ltä arkipäivältä maksettavan äitiysrahan jälkeen. Vanhempainvapaata maksetaan jommallekummalle vanhemmista noin puoli vuotta. Vanhempainrahaa maksetaan lyhyemmältä ajalta kuin kotihoidontukea, eikä sen saamisen edellytyksenä ole kunnallisesta päivähoitopaikasta luopuminen. Isyysrahalla ja muilla vanhempainvapaan säännöksillä on pyritty kannustamaan isejä ottamaan määräaikainen vastuu lapsen hoidosta. Samalla

on tasattu lapsen hoivan aiheuttamia taloudellisia menetyksiä sukupuolten välillä, sekä mies- ja naisvaltaisten alojen työnantajien välillä. Yrityksistä huolimatta Suomessa kuitenkin vain joka kymmenes isä pitää vanhempainvapaata isyysvapaiden lisäksi. (Sipilä, 2012, 39.) Isyysvapaiden käyttö jakautuu lisäksi isien sosiodemografisten piirteiden mukaisesti siten, että hieman vanhemmat, korkeasti koulutetut ja työelämässä olevat isät pitävät huomattavasti useammin isyysvapaita nuoriin ja vähemmän koulutettuihin isihin verrattuna (Lammi-Taskula, Salmi & Närvi, 2017, 109). Vuonna 2018 lastenhoidon tukien saajista miehiä oli vain 7,2 % (KELA, 2018, 274). Isät hoitavat lasta kotihoidontuella useimmiten niin, että isä jää kotihoidontuelle äidin lopettaessa oman hoitojaksonsa. Äidin kotihoidontuki päättyy isän jatkaessa sitä kuitenkin vain 6,5 prosentissa perheistä ja isien käyttämät kotihoidontuen jaksot ovat yleensä lyhyitä. Vain hieman alle yhdessä perheessä viidestäkymmenestä lasten kotihoitotuen jaksot muodostuvat vain isän käyttämästä kotihoidontuesta. (Haataja & Juutilainen, 2014, 33-35.)

Äidit siis käyttävät suurimman osan lastenhoitoon kotona liittyvistä perhevapaista, vaikka kotihoidontukea voi saada kumpi tahansa vanhemmista. Äidin ikä, koulutus taso ja pääasiallinen toiminta ennen lapsen syntymää vaikuttavat voimakkaasti käytettyjen kotihoidon tukijaksojen pituuteen. Vähiten kouluttautuneet äidit pitävät useammin pidempiä kotihoidontuen jaksoja ja korkeasti koulutetut äidit taas useammin lyhyitä kotihoidontuen jaksoja. Lapsen syntymähetkellä työvoiman ulkopuolella olleet vanhemmat pitävät suuremmalla todennäköisyydellä pitkiä kotihoidontuen jaksoja, kuin työelämässä olleet. (Haataja & Juutilainen, 2014, 4, 13-14.) Koska kotihoidontuki koskee lähes yksinomaan äitejä, sen pohjimmaisena tarkoituksena nähdäänkin usein naisten kannustaminen hoitamaan pieniä lapsia kotona. Tällöin kotihoidon tuesta keskusteltaessa naisen asema ja tulevaisuus nousevat päätöksenteon keskiöön. Lasten hoitamista kotona tuetaan kuitenkin vain pienellä summalla, joten etuuden voidaan nähdä tuottavan köyhyyttä. Työelämän ulkopuolelle jäämisellä on kuitenkin myös kauaskantoisempia taloudellisiakin seurauksia kotihoidon tukea hyödyntäneille äideille, sillä se voi vaikuttaa negatiivisesti esimerkiksi ansiokehitykseen ja työllistymiseen. Naisten aseman lisäksi viime aikoina on alettu herättelemään keskustelua lapsen asemasta ja edusta kotihoidon tuista keskusteltaessa, sillä kotihoito on laadullisesti erityisen vaihtelevaa. (Sipilä, 2012,

27.) Kotihoidon tukien on havaittu pidentävän lasten kotihoitoa pienituloisissa perheissä, erityisesti suurissa kaupungeissa, joissa tyypillisesti maksetaan perheille myös kotihoidon tuen kuntalisää. (Sipilä ym., 2012, 19-20.)

Maahanmuuttajaperheet ja kotihoidon tuki

Suomessa lapsia hoidetaan kotihoidontuella runsaasti. Vuosina 1999-2007 syntyneistä lapsista yhdeksää kymmenestä hoidettiin kotihoidon tuella. Vaikka kotihoidon käyttö on yleistä, maahanmuuttajaväestön keskuudessa kotihoidon tukea käytetään jopa hieman keskivertoa enemmän. (Tervola, 2015, 130.) Suomessa kotihoidon tuesta on keskusteltu pääasiassa työvoiman, sukupuolten välisen tasa-arvon ja kasvatuksellisten teemojen puitteissa. Muissa pohjoismaissa, erityisesti Norjassa, kotihoidon tuesta keskusteltaessa maahanmuuttajaväestö on ollut runsaasti esillä, sillä lasten hoitamisen kotona ei ole nähty edistävän lasten integroitumista yhteiskuntaan eikä äitien työllistymistä. Suomessa maahanmuuttajat eivät ole juurikaan nousseet kotihoitoa koskevaan keskusteluun. Syyksi on ehdotettu esimerkiksi sitä, että kotihoidontuen käyttö on Suomessa hyvin yleistä myös kantaväestön keskuudessa. (Tervola, 2015, 121-122.) Maahanmuuton ja lasten kotihoidon välinen suhde onkin jännitteinen, sillä maahanmuuttajaäidit ovat muita useammin työelämän ulkopuolella ja heidän työllistymisnäkömängsä ovat heikot. Kotihoidontuki tarjoaa heille itsenäisen, vaikkakin niukan, toimeentulon ja mahdollisuuden toteuttaa äitinä oloa. Maahanmuuttajien lasten integroitumisen yhteiskuntaan nähdään kuitenkin vaikeutuvan pitkään jatkuvan kotihoidon seurauksena. (Sipilä, 2012, 55.)

Kotihoidon tukeminen näyttäisi tutkimusten valossa vähentävän naisten osallistumista työmarkkinoille erityisesti ei-länsimaalaisten maahanmuuttajaäitien kohdalla. Maahanmuuttajaäidit käyttivät kotihoidontukea paitsi useammin, myös pidempikestoisesti, kuin kantaväestöön kuuluvat äidit. (Tervola, 2015, 124, 130.) Kotihoidontuen käyttö ja käytön seuraukset riippuvat käyttäjän elämäntilanteesta ja aikaisemmasta elämäkulusta. Lasten lukumäärä, äidin työtilanne, perheen tulotaso ja tulojen jakautuminen vaikuttavat tuen käyttämiseen ja tukijaksojen pituuteen. Erityisen haavoittuvassa asemassa ovat äidit, joilla on epävakaa asema työmarkkinoilla, sillä pitkät perhevapaat

heikentävät asemaa työmarkkinoilla entisestään. (Rissanen, 2012, 177-178.) Esimerkiksi pakolaismaista tulevien äitien on huomattu käyttävät lähes aina kotihoidon tukea ja 38% pakolaismaista tulleiden äitien kotihoidon tuen jaksosta keskeytyi uuden äitiysrahakauden alkaessa, eli uuden lapsen syntyessä perheeseen. Kantaväestössä sen sijaan vain yksi neljästä kotihoidon tuen jaksosta päättyi uuteen äitiysrahakauteen. (Tervola, 2015, 127-128.) Vaikka maahanmuuttajat hyödyntävät kantaväestöä enemmän kotihoidontukea, heille kuitenkin maksetaan harvemmin sisaruskorotusta. Tämä antaa viitteitä siihen, että maahanmuuttajaperheissä kolme vuotta täyttäneistä sisarusia hoidetaan harvemmin kotona, vaikka se olisi mahdollista. (Tervola, 2015, 131.)

Pohjoismaita kuvaavista sosiaalisen- ja sukupuolten välisen tasa-arvon periaatteista huolimatta maahanmuuttajaväestön keskuudessa sukupuolten välinen tasa-arvo ei ilmene työmarkkinoille osallistumisessa ja vanhempainvapaan käytössä. Monikulttuurisissa perheissä kotihoidontukea käytetään kantaväestöön verrattuna keskimääräistä enemmän ja pidempiä aikoja. Tätä on selitetty maahanmuuttajataustaisten vanhempien heikolla työmarkkina-asemalla, kun töihin paluu tai töiden löytyminen on haastavaa. Suomessa ja Ruotsissa erot kantaväestön ja maahanmuuttajaväestön välisessä työelämään osallistumisessa ovat Euroopan suurimpia. Maahanmuuttajataustaisten naisten työllistyminen on erityisen heikkoa verrattuna sekä maahanmuuttajataustaisten miesten työllistymisasteeseen, että kantaväestön naisten työllistymisasteeseen. (Tervola, Duvander & Mussino, 2017). Maahanmuuttajaväestö myös keskittyy kaupunkeihin, kun taas kantaväestöstä jopa viidennes asuu maaseutumaisissa kunnissa. Koska suuret kunnat maksavat yleisemmin kotihoidontuen kuntalisää, aiheutuu tästä se, että maahanmuuttajaväestö asuu useammin kunnissa, jotka tarjoavat kotihoidon tuen kuntalisää. (Tervola, 2015, 127) Kotihoidon tukea on tutkittu Suomessa melko runsaasti erityisesti sukupuolten välisen tasa-arvon näkökulmasta. Perheiden välisestä tasa-arvosta ja tuen merkityksistä eri sosiaaliryhmiä ja vähemmistöryhmiä edustaville vanhemmille ei ole kuitenkaan olemassa riittävästi tutkimusta. (Alasuutari ym, 2015,8.)

2.4 Työn ja perheen yhteensovittaminen

Euroopan unioni ja sen jäsenmaat ovat viime aikoina nostaneet poliittisen päätöksenteon kohteeksi vanhempien tukemisen työn ja perheen yhteensovittamisessa. Työn ja perheen yhteensovittaminen nähdäänkin oleelliseksi erityisesti naisten työllisyysasteen nostamisessa ja sukupuolten välisen tasa-arvon tukemisessa. (Moss, 2012, 482.) Työn ja perheen yhteensovittaminen tapahtuu sekä työelämän muotojen, että sosiaalipoliittisten etuuksien kehystämänä. Lastenhoito on yksi osa työn ja perheen yhteensovittamista. (Repo, 2015, 403-404.) Lapsiperheiden arkea eletäänkin ristiriitaisten kulttuuristen odotusten keskellä. Ansiotyökansalaisuus, perhekeskeisyys ja yksilöllisyys asettavat perheille monia odotuksia, jotka ovat usein keskenään ristiriitaisia. (Repo, 2009.) Lastenhoidon järjestämisestä nostetaan tyypillisesti esille vanhempien mahdollisuudet valita lapselleen perheelle mieluisin hoitomuoto, erityisesti kunnallisen varhaiskasvatuksen ja kotona tapahtuvan hoidon väliltä. Kun lastenhoitoa siirrytään tarkastelemaan työn ja perheen yhteensovittamisen näkökulmasta, lastenhoitoon liitetään laajemmin erilaisia merkityksiä ja erilaista retoriikkaa. Nämä kotihoitoa ja varhaiskasvatuksen välistä valintaa laajemmat merkitykset muodostuvat nimenomaan työelämän kontekstista käsin. Työelämän voidaankin nähdä vaativan työntekijöiltä saatavilla oloa ja joustavuutta, jotka puolestaan vaikuttavat lastenhoidon yhteiskunnallisen järjestämisen ehtoihin. (Repo, 2015, 417-418.) Varhaiskasvatusta suunnittelevien, arvioivien ja kehittävien poliittisten tahojen on havaittu toimivan usein erillään ja kohti eri tavoitteita, kuin muiden lapsi- ja perhepoliittisten toimijoiden. Tämän seurauksena monissa Euroopan maissa on epäonnistuttu luomaan yhtenäisiä lapsiperhepoliittisia linjauksia. (Moss, 2012, 489.)

Suomalaisessa yhteiskunnassa naisten ja äitien palkkatyö on ollut yleistä ja tavallista jo vuosikymmenien ajan. Kuitenkin naisen vastuu kotitöistä ansiotyön ohella on säilynyt työn ja perheen yhteensovittamisen rinnalla. Äitien työssäkäynnin kannustamisen ohella perheille on tarjottu mahdollisuutta lasten hoitamiseen kotona kotihoidontuen avulla. Valintaa lapsen kotihoidon ja päivähoiton välillä pidetään usein perheen yksilöllisenä valintana, vaikka todellisuudessa valintoihin vaikuttavat niin talouden vaihtelut kuin

työmarkkinoidenkin rakenteet. (Lammi-Taskula, 2004, 202.) Työn ja perheen yhteensovittamisen poliittisesta luonteesta kertoo esimerkiksi se, että Euroopan Unionin neuvosto on kehottanut jäsenmaitaan tekemään sellaisia poliittisia päätöksiä, jotka edesauttavat naisten ja miesten välistä työelämän ja perhe-elämän yhteensovittamista ja vastuun jakamista lasten hoidosta. Kahdeksi keskeiseksi keinoksi sovittaa yhteen työn ja perheen vaatimuksia on nimetty pienten lasten vanhempainvapaita koskeva päätöksenteko ja päätöksenteko varhaiskasvatuspalveluista. (Moss, 2012, 482.) Kuitenkin perheiden ja erityisesti äitien mahdollisuudet valita kotihoidon tuki päivähoidon sijaan merkitsee eri naisryhmille eri asioita. Äideille, joiden työllistyminen on helppoa ja jotka ovat korkeasti koulutettuja kotihoidontuki ja osittainen hoitovapaa tarjoavat lisää joustavuutta työn ja perheen vaatimusten yhteensovittamiseen. Vakituksessa työsuhteessa olevat äidit käyttävät kotihoidontukea harvemmin kuin ne äidit, joilla ei ole vakituista työpaikkaa, jonne kotoa palata. He käyttävätkin kotihoidontukea pidempiä jaksoja. Valintojen tekeminen työn ja kotihoidon välillä ei ole mahdollinen niille äideille, joiden asema työmarkkinoilla on heikko esimerkiksi matalan koulutuksen vuoksi. Kotihoidontuki voikin näyttäytyä heikossa työmarkkina-asemassa oleville äideille valintana ei vain päivähoiton vaan myös työttömyyden välillä. (Lammi-Taskula, 2004, 205.)

Maahanmuuttajataustaisten naisten työmarkkina-asema on Suomessa varsin heikko. Suomeen muuttaneiden miesten työllisyysaste on noin 70%, joka on lähellä syntyperäisen väestön työllisyysastetta. Maahanmuuttajanaisten työllisyysaste on sen sijaan vain noin 50%. (Larja, 2019, 28.) Maahanmuuttajaväestön keskuudessa koulutustaso vaihtelee hyvin paljon ja selittää osaltaan maahanmuuttajien heikkoa työllistymistä. On arvioitu, että noin 17%:lla maahanmuuttajista ei ole peruskoulun jälkeistä tutkintoa ja yksi kahdestakymmenestä maahanmuuttajasta ei olisi suorittanut Suomalaista perusastetta vastaavaa oppimäärää. Kuitenkin jopa 43% maahanmuuttajanaisista on suorittanut korkea-asteen tutkinnon. Luku on suurempi kuin maahanmuuttajataustaisilla miehillä ja jopa suomalaisilla miehillä. Maahanmuuttajanaiset eivät siis olekaan erityisen matalasti koulutettuja, vaikka heidän joukkoonsa mahtuu myös merkittävä osuus erittäin heikon koulutuksen saaneita henkilöitä. (Larja, 2019, 30.) Korkeammasta koulutustasosta huolimatta maahanmuuttajataustaisten naisten työllisyysaste on matalampi kuin

maahanmuuttajataustaisten miesten tai kantaväestön työllisyysasteet. Ulkomaalaistaustaisilla naisilla työllisyysaste ei myöskään nouse lineaarisesti koulutusasteen mukana, toisin kuin muilla ryhmillä. Lisäksi kielitaidolla on merkitystä maahanmuuttajataustaisten henkilöiden työllistymiseen. Miesten onkin huomattu työllistyvän kielitaidosta huolimatta ja naisten kielitaidon vuoksi. Havainto ilmentää työelämän segregaatiota, sillä naiset työskentelevät useammin ammateissa, joissa kielitaidolla on suurempi merkitys, kuin miehet. Näitä naisvaltaisia aloja ovat esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhoitoala, kasvatusala sekä myyntiä ja asiakaspalvelua sisältävät alat. (Larja, 2019, 30.)

Työmarkkina-aseman lisäksi perheiden lasten määrä ja ikä vaikuttavat äitien työllisyyteen eri tavalla Suomalaisten- ja maahanmuuttajaäitien kohdalla. Suomalaisista alle 3-vuotiaiden lasten äideistä noin puolet on työelämässä ja yli 3-vuotiaiden lasten äideistä lähes 90%. Maahanmuuttajataustaisista äideistä vain kolmasosa on töissä lapsen ollessa alle 3-vuotias ja vastaavasti yli 3-vuotiaiden kohdalla vain puolet. Suomalaisäitien kohdalla työllisyyden on lisäksi havaittu nousevan lasten lukumäärän mukana, kun taas maahanmuuttajaäideillä lapsen saaminen näyttäisi heikentävän työllisyysastetta. (Sutela, 2016.) Ulkomaalaistaustaisten naisten alhaisempi työllisyys selittyy osaltaan myös aikaisella perheellistymisellä. Suomalaisista 20-24 -vuotiaista naisista vain 4% pitää omien lastensa hoitoa pääasiallisena toimintanaan, kun vastaava luku on maahanmuuttajanaisten kohdalla peräti 15%. 25-29 -vuotiaiden naisten kohdalla Suomalaisista naisista 11% pitää lastenhoitoa pääasiallisena toimintanaan, kun maahanmuuttajanaisten kohdalla osuus on jo 17%. (Larja & Sutela, 2015, 74-75.) Maahanmuuttajanaisten heikon työmarkkina-aseman vuoksi työllistyminen ei ole välttämättä maahanmuuttajaäidille järkevä vaihtoehto, sillä se ei ole aina kotihoidon tuen vaihtoehtona taloudellisesti kannattavaa. Lisäksi tarjolla olevat työt ovat usein raskaita ja tapahtuvat epäsäännöllisiin työaikoihin, joka on hankala yhdistelmä lapsiperhearjen kanssa. Korkeakoulutettuja maahanmuuttajanaisia ei myöskään varsinaisesti kannusta työelämään se, että heidän on hyvin haastavaa löytää koulutustaan vastaavaa työtä. He päätyvätkin usein koulutustaan vastaamattomiin ja täten palkkaukseltaan heikompiin töihin. Ilmiö näkyy erityisesti maahanmuuttajaäitien kohdalla, joille kotiäitiys näyttäytyy koulutusta vastaamatonta ja matalapalkkaista työtä houkuttelevampana vaihtoehtona. (Larja, 2019, 37-38.)

3 VALINTA LAPSEN HOIDOSTA

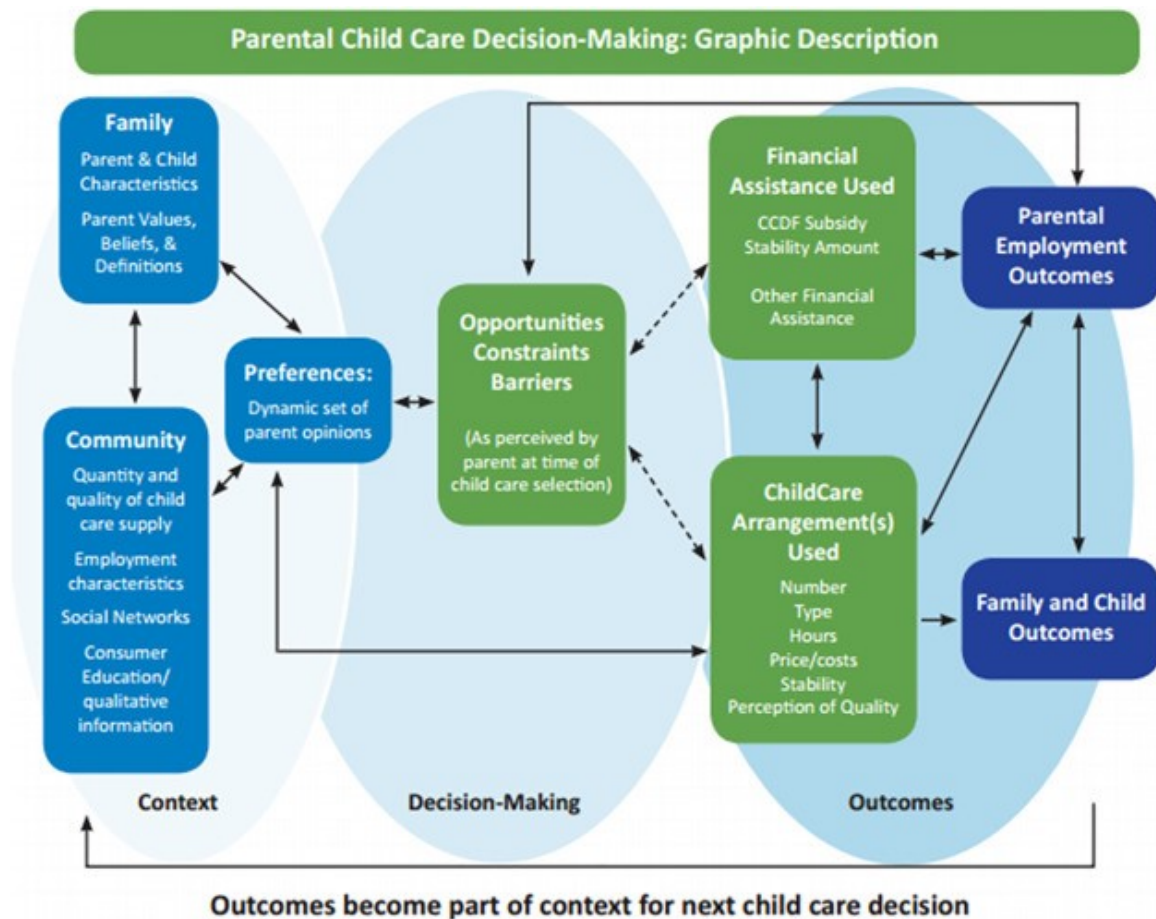
3.1 Lapsen hoitomuodon valinta

Suomalaista varhaiskasvatusta luonnehtiva tasa-arvoisuuden periaate näyttäisi olevan muuttamassa muotoaan. Perheiden universaalista oikeudesta julkisten tasalaatuisten varhaiskasvatuspalveluiden käyttöön ollaan ottamassa askeleita kohti perheiden yhtäläisiä mahdollisuuksia valita haluamiaan varhaiskasvatuspalveluita. (Ruutiainen, Alasuutari & Karila. 2020, 43.) Vanhempien lastenhoidon valinnat ovat olleet tutkimuksellisen mielenkiinnon kohteena erityisesti Isossa-Britanniassa, Yhdysvalloissa, Canadassa ja Australiassa, joissa varhaiskasvatuspalveluita tuotetaan markkinavetoisesti. (Chen & Bradbury, 2019, 2). CHILDCARE-tutkimushankkeen kyselytutkimuksen raportti valottaa vanhempien lastenhoidon ja varhaiskasvatuksen valintoja ja valintaan liittyviä merkityksiä Suomalaisessa kontekstissa. Varhaiskasvatuksen laatuun liittyvien teemojen osalta vanhempien näkemykset erosivat huomattavasti sen mukaan, osallistuiko perheen 1-vuotias lapsi varhaiskasvatuspalveluihin vai oliko hän kotihoidossa. Ne vanhemmat, erityisesti äidit, joiden lapsi oli kotihoidossa, ilmaisivat, että varhaiskasvatuksen heikko laatu oli merkittävä syy lapsen hoitamiseksi kotona. Lisäksi hankaluudet saada lapselle toiveiden mukaista hoitopaikkaa vaikuttivat kotihoidon valintaan. Sen sijaan vanhemmat, joiden 1-vuotias lapsi osallistui varhaiskasvatukseen raportoivat olevansa varhaiskasvatuspalveluihin suhteellisen tyytyväisiä. Vaikuttaisikin siltä, että mielikuvat varhaiskasvatuksen laadusta ja palveluiden saatavuudesta vaikuttavat perheiden valintaan hoitaa pientä lasta kotona varhaiskasvatuspalveluiden hyödyntämisen sijaan. (Hietämäki ym. 2016, 51-57.)

Varhaiskasvatukseen osallistumisen ja kotihoidon valinnan tarkastelu perheen taloudellisen tilanteen, tukijärjestelmien tai vanhempien mielikuvien ja mieltymysten näkökulmasta ei riitä selittämään lastenhoidon valintaan vaikuttavia tekijöitä tyhjentävästi. Vandenbroeck & Lazzari (2014, 328-333) ovat tarkastelleet

vanhempien valintoihin vaikuttavia tekijöitä useilla eri tasoilla ja pyrkineet näin selittämään, millaiset seikat voisivat mahdollisesti edistää lasten osallistumista varhaiskasvatukseen eri tasoilla. Heidän kehittämänsä systeeminen malli jakautuu politiikkaohjauksen, palveluiden organisoinnin ja vanhempien tasoon. Poliitiikkaohjauksen tasolla merkittäviksi tekijöiksi nousevat varhaiskasvatuspalveluiden rahoittaminen julkisesti, kasvatuksen ja hoidon samanaikaisuus, universaali oikeus palveluihin, maksujen määräytyminen progressiivisesti ja järjestelmän sisäinen laadunarviointi. Palveluiden organisoinnin tasolla keskeisiä tekijöitä ovat demokraattinen päätöksenteko ja eri ihmisryhmien äänen kuuleminen, erilaisten ihmisryhmien, erityisesti marginalisoitujen ryhmien, tavoittaminen, monikulttuurinen henkilöstö ja joustavat aukioloajat. Vanhempien tasolla keskeistä on osallisuuden mahdollistaminen ja siihen kannustaminen sekä saavutettava ja tarkoituksenmukainen tieto palveluista.

Lastenhoidon ratkaisuja on tutkittu useiden tekijöiden yhteisvaikutuksen tuloksina. Valinnan teon kontekstia luovat perheen ja ympäröivän yhteisön ominaisuudet ja piirteet. Lastenhoidon valinta nähdään enemmän moniulotteisena ja kompleksisena kuin lineaarisena ja rationaalisena prosessina. Vanhempien mieltymykset ja niiden voimakkuus, esimerkiksi toivotusta hoitomuodosta, vaihtelevat vanhempien välillä ja myös yksittäisen vanhemman mieltymysten nähdään vaihtelevan ajallisesti. Mieltymykset kohtaavat vanhemman tietämyksen ja näkemykset lastenhoidon järjestämisen mahdollisuuksista, rajoitteista ja esteistä. Näiden tekijöiden yhteisvaikutuksessa syntyy päätös lastenhoidon järjestämisen muodosta. Lastenhoitoa koskevat päätökset vaikuttavat sekä vanhemman että lapsen tulevaisuuteen, että tuleviin päätöstenteon konteksteihin. Konteksti, valinnan tekeminen ja lopputulokset voidaan erottaa kolmeksi tekijäksi, jotka tulee ottaa huomioon tarkastellessa vanhemman lastenhoidon ratkaisua. (Weber, 2011, 3-4.)

Kuvio 4. Weber (2011) Parental childcare decision-making

Kontekstissa lastenhoidon valintaan vaikuttavat perheen ja lapsen piirteet sekä vanhempien arvot, uskomukset ja määritelmät. Perheen lisäksi kontekstissa on vahvasti läsnä ympäröivä yhteisö ja sen erityispiirteet, kuten tarjolla olevan lastenhoidon määrälliset ja laadulliset tekijät, työllisyystekijät, sosiaaliset verkostot, kuluttajavalistus ja laadullinen informaatio. Sekä perheen että ympäröivän yhteisön tekijöiden ajatellaan vaikuttavan niihin mieltymyksiin, mielikuviin ja mielipiteisiin, joita vanhemmilla lastenhoitoon liittyen on. Käytettyyn lastenhoitomuotoon yhteydessä olevat piirteet perheessä ja lapsessa liittyvät vanhempien koulutukseen, perheen tulotasoon, lapsen/lasten ikään, perheen tai lapsen erityistarpeisiin, perheen kokoon sekä etniseen ja kulttuuriseen taustaan sekä perheen kielelliseen taustaan. Myös vanhempien arvojen ja uskomusten nähdään vaikuttavan siihen, millaisia lastenhoidon ratkaisuja vanhemmat suosivat. Joidenkin arvojen on kuitenkin havaittu olevan yleisesti jaettuja vanhempien ja perheiden välisistä eroavaisuuksista riippumatta. Lastenhoidossa perheiden jakamiksi tekijöiksi nousevat turvallisuus, lapsesta huolehtivan

henkilön lämmin vuorovaikutus sekä oppimisen tuki. Lastenhoidon laadullisten tekijöiden lisäksi vanhemmat huomioivat käytännön tekijöitä, kuten hintaa, sopivuutta ja käytännöllisyyttä, lastenhoitoratkaisua tehdessään. (Weber, 2011, 4-5.)

Vanhempien tekemiin lastenhoidon valintoihin vaikuttavat näkemykset mahdollisuuksista, rajoitteista ja esteistä lastenhoidon järjestämisen suhteen. Lastenhoitoa itsessään ei voida tarkastella, ennen kuin vanhempien mieltymykset ja toiveet, suhteessa ympäristön tarjoamiin mahdollisuuksiin ja toisaalta rajoitteisiin ja haasteisiin, ovat vaikuttaneet tehtyyn päätökseen lapsen hoidon järjestämisestä. (Weber, 2011, 5.) Poliitikot ja tutkijat kiinnittävät huomionsa harvemmin vanhempien päätöksentekoprosessiin, joka johtaa päätökseen. Sen sijaan huomio on usein jo tehdyissä päätöksissä. Poliittiset linjat ja käytännöt kuitenkin vaikuttavat kauttaaltaan vanhempien päätöksentekoprosessiin lapsen hoidon järjestämisen suhteen. Päätöksentekoprosessien ymmärtäminen onkin keskeistä, jotta poliittisia päätöksiä voidaan tehdä kohti toivottua lopputulosta. Mielenkiinnon kohteena on myös, millä laajuudella perheiden toiminta vaihtelee etnisyyden, puhutun kielen tai statuksen mukaan. Eroavaisuudet ihmisryhmien välillä eivät ole kuitenkaan yksiselitteisiä, vaan erot lasten hoidon järjestämisessä esimerkiksi etnisten ryhmien välillä voivat olla kausaalisesti yhteydessä myös muihin tekijöihin, kuten perheen tulotasoon, vähäiseen tietämykseen, kielellisiin tekijöihin tai kansalaisuus -statukseen. Lastenhoidon suhteen tehdyt valinnat eivät välttämättä aina ole parhaimmat mahdolliset lapsen tai perheen kannalta, mutta valinnantekohetkellä vanhempi on nähnyt vaihtoehdot parhaana saatavilla olevista vaihtoehdoista. (Weber, 2011, 6.)

Suomessa tutkimusta vanhempien lastenhoidon ratkaisuihin on tehty 1-2-vuotiaiden lasten vanhempien hoivaratkaisuita ja niiden perusteluita tarkastelemalla. Aikaisempi Suomessa tehty tutkimus lastenhoidon valinnoista on keskittynyt lapsen kotihoitoon ja perhevapaiden käyttöön. Sen sijaan tutkimusta varhaiskasvatuksen valintojen jäsentämisestä pienten lasten kohdalla ei ole juurikaan tehty. Lastenhoitoa voidaan perustella erilaisin puhetavoin, jotka ilmentävät vanhempien toimijuutta. Tunnistetut puhetavat ovat: vanhemman hyvinvointi, lapsen paras ja rahapuhe, joista lapsen paras on tyypillisin puhetapa. Tutkimuksen mukaan lastenhoidon ratkaisuja tehdään monin eri perustein ja

monissa eri elämäntilanteissa. Niihin vaikuttavat paitsi vanhempien halu, myös taloudellinen tilanne, vastuu perheen hyvinvoinnista, vanhempien työmarkkina-asema, koulutustausta ja perheen asuinkunta. Kokoavasti voidaan sanoa, että perheet ovat tietoisia vanhemmuuteen ja lapsuuteen kohdistetuista normatiivisista käsityksistä. Ristiriitoja perusteluissa aiheuttavat samanaikaiset vaatimukset lapsen kotihoidon ensisijaisuudesta ja sukupuolten välisestä tasa-arvosta, erityisesti naisten työelämään osallistumisen näkökulmasta. (Terävä, Kuukka & Alasuutari, 2018.) Lapsiperheiden vanhempien on havaittu elävien useiden keskenään kilpailevien kulttuurillisten odotusten keskellä, joista keskeisin paikantuu perheen ja ansiotyökansalaisuuden väliin (Repo, 2009, 74).

Lastenhoidon ratkaisuihin perehtyneet tutkijat ja poliitikot ovat yrittäneet käsitteellistää vanhempien valinnan teon prosesseja lasten hoitoa järjestäessään. Yleisellä tasolla tutkijat ovat yhtä mieltä siitä, että lastenhoidon valinnat ovat kompleksisia ja vanhempien mieltymykset, mahdollisuudet ja rajoitteet vaikuttavat valintoihin ainakin jonkin verran. Lisää tutkimusta lastenhoidon valinnoista ja valintaprosesseista kuitenkin tarvitaan useista eri näkökulmista. Emme esimerkiksi tiedä, millaiset sosiaaliset ja yksilölliset tekijät vaikuttavat vanhempien mieltymyksiin ja käsityksiin varhaiskasvatuksesta ja sen laadusta. Myös vanhempien tiedostamien vaihtoehtojen ja käytettävissä olevan tiedon määrän vaihtelu eri elämäntilanteissa olevien vanhempien välillä on tutkijoille epäselvää. Mahdollisuuksien ja rajoitteiden tunnistaminen lastenhoidon ratkaisuja tehdessä erilaisissa konteksteissa, perhetilanteissa ja tukea tarvitsevien lasten kohdalla vaatii sekin lisää tutkimusta. Lisäksi vanhempien ratkaisuja tulisi tarkastella heidän moninaisista rooleistaan ja päätösten samanaikaisuudesta käsin. (Chaudry, Henly & Meyers. 2010, 2.)

Vanhempien tekemien lastenhoidon valintojen voidaan nähdä tapahtuvan sosiaalisessa kontekstissa ja toistuvassa vuorovaikutuksessa vanhempien sosiaalisten ympäristöjen kanssa. Sosiaalinen ympäristö ja esimerkiksi ystävät tarjoavat tietoa ja normatiivisia vihjeitä tietynlaisiin lastenhoidon valintoihin liittyen, jotka sitten aktualisoituvat itsestään selvinä pidetyiksi ratkaisuiksi. Sen sijaan että tarkastelisimme lastenhoidon valintaa vanhemman yksilöllisenä kulutusvalintana, meidän tulisi ymmärtää kuinka se mukailee sosiaalisia normeja liittyen esimerkiksi sukupuolirooleihin ja näkemyksiin lastenhoidon laadusta. (Meyers & Jordan, 2006, 59-60) Meyersin ja Jordanin lastanhoidon valinnan

mallia (accomodation model) soveltaneet tutkijat havaitsivat, että lastenhoidon valintaan vaikuttavista tekijöistä erityisesti perheen tarpeet, kulttuuriset normit ja ympäristön asettamat rajoitteet, selittivät erityisesti pienten lasten vanhempien varhaiskasvatusvalintoja. Isompien lasten kohdalla ne eivät enää näytelleet niin suurta roolia lastenhoidon valinnassa. Lastenhoidon valinnan kontekstilla vaikuttaisikin olevan suurempi vaikutus perheisiin, joilla on pieniä lapsia, kuin perheisiin, joissa lapset ovat vanhempia. Pienille lapsille tarjolla olevat ja vanhemmille mieluisat varhaiskasvatuspalvelut voivatkin olla rajallisemmat, kuin vanhemmille lapsille. Isompien lasten kohdalla varhaiskasvatuspäätösten taustalla saattaa olla useammin myös vanhempien halu tarjota lapselleen oppimiskokemuksia ja valmistaa tätä kouluelämään. (Coley, Votruba-Drzal, Collins & Miller, 2014, 331.)

3.2 Lapsen hoitomuodon valinta maahanmuuttajaperheissä

Perheille tarjolla olevien varhaiskasvatuspalvelujen hyödyntäminen tai vaihtoehtoisesti lapsen hoitaminen kotona voidaan pohjimmiltaan nähdä valintoina, joita perheet tekevät. Perheiden tekemät valinnat eivät kuitenkaan ole täysin riippuvaisia tarjolla olevien varhaiskasvatuspalveluiden piirteistä tai kansallisista ja paikallisista rahoitusstrategioista. Vanhempien tekemä valinta voidaankin nähdä viimeisenä osana erinäisten tekijöiden ketjua, joka johtaa varhaiskasvatuspalveluiden hyödyntämiseen tai päätökseen hoitaa lasta formaalien varhaiskasvatuspalveluiden ulkopuolella. Matalapalkkaisten perheiden ja tiettyjä vähemmistöjä edustavien perheiden lasten on havaittu osallistuvan varhaiskasvatukseen keskimääräistä harvemmin. Jotta voisimme ymmärtää, miksi näin on, meidän tulee kiinnittää huomiomme niihin argumentteihin, joita vanhemmat käyttävät lastenhoidon ratkaisua tehdessään. (Leseman, 2002, 31.) Vanhempien lastenhoidon ratkaisuja voidaan tarkastella sopeutumisenä perheisiin kohdistuviin vaatimuksiin. Perhe-elämään ja työelämään kohdistuu vaatimuksia, vanhempiin kohdistuu paljon sosiaalisia ja kulttuurisia odotuksia, tietoa vaihtoehdoista on tarjolla vaihtelevasti ja taloudelliset, sosiaaliset ja muut käytettävissä olevat resurssit vaihtelevat

perheiden välillä. Sopeutuminen näihin eritasosiin vaatimuksiin usein uudelleen tuottaa taloudellista ja sosiaalista eriarvoistumista. (Meyers & Jordan, 2006, 53.)

Maahanmuuttajia tutkittaessa on haastavaa, ellei jopa mahdotonta, erottaa maahanmuuttaja -statuksesta johtuvat tekijät muista perheitä kuvaavista piirteistä. Maahanmuuttajataustaiset perheet ovat suuremmalla todennäköisyydellä pienituloisia ja vanhemmat matalasti koulutettuja. Nämä piirteet on aiemmissa tutkimuksissa yhdistetty matalaan varhaiskasvatuspalveluiden käyttöön. Maahanmuuttajataustaiset perheet ovat myös yleisemmin kahden vanhemman ja suuren lapsiluvun perheitä, jotka niin ikään ennustavat runsaampaa lasten kotihoitoa. Myös rajallinen kielitaito kuvaa useita maahanmuuttajataustaisia perheitä, ja tämä vaikuttaa päätöksentekoon lapsen hoidon järjestämisestä. (Chaundry ym. 2011, 5.) Suomessa asuvien maahanmuuttajataustaisten naisten on kuitenkin havaittu olevan kohtalaisen korkeasti koulutettuja, vaikka heidän joukkoonsa mahtuu myös merkittävä osuus erittäin heikon koulutuksen saaneita henkilöitä. (Larja, 2019, 30.) Maahanmuuttomuodoista esitellään usein hallitsevimpana huono-osaisimpien ihmisten liikkuminen paremman elintason perässä. Maasta toiseen muutetaan kuitenkin kaikissa yhteiskuntaluokissa ja myös hyvinvointivaltioista muutetaan toisiin maihin. Maahanmuutosta keskusteltaessa ja sitä tutkittaessa olisikin tärkeää lisätä tietoisuutta kulttuurin lisäksi luokasta, kuten sosioekonomisesta statuksesta. Maahanmuutossa on aina läsnä sosiaaliset, etniset ja poliittiset ulottuvuudet. (Fecher & Korpela, 2016, 422-423).

Matalapalkkaisissa töissä työskentelevien maahanmuuttajataustaisten vanhempien on huomattu mainitsevan monia samoja lastenhoidon vaihtoehtoihin ja tehtyihin ratkaisuihin vaikuttavia tekijöitä, kuin kantaväestöön kuuluvien vanhempien. Lasten kuljettaminen hoitoon, varhaiskasvatuspalvelun hinta ja yleinen arvostus kotihoitoa kohtaan olivat yleisimpiä lastenhoitoon vaikuttavia tekijöitä sekä pienituloisilla maahanmuuttajaperheillä että kantaväestössä. Lisäksi näitä tekijöitä kuvailtiin samalla tavoin eri ryhmien välillä. Sekä maahanmuuttajataustaiset että kantaväestöön kuuluvat matalapalkka-aloilla työskentelevät vanhemmat kertovat ideaalitulanteessa hoitavansa lastaan tai lapsiaan kotona, ja kodin ulkopuolella tapahtuva hoito nähdään epätyytyttävänä vaihtoehtona. (Chaundry ym. 2011, 68, 72.) Myös Amerikassa opiskelevien Afrikkalaistaustaisten äitien haastatteluista kävi ilmi, että vaikka vanhempien

ensisijaisena toiveena olisi ollut hoitaa lapsia kotona tai antaa heidät perheenjäsenten hoitoon, suurin osa perheistä oli silti päätyneet viemään lapsensa varhaiskasvatuskeskukseen. Formaalin päivähoiton valintaa perusteltiin halulla mahdollistaa lapselle sosiaalinen vuorovaikutus muiden lasten kanssa, paikallisen kielen oppiminen ja pärjääminen opiskeluissa myöhemmin. (Obeng, 2007, 262.) Kantaväestön ja maahanmuuttajaväestön yhteneväisistä lastenhoidon valintaan vaikuttavista tekijöistä ja mieltymyksistä huolimatta matalapalkkaisten perheiden parissa tehdyssä tutkimuksessa paljastui myös eroavaisuuksia eri ryhmien välillä. Esimerkiksi luottamuksen merkitys lapsen hoitajaa kohtaan korostui maahanmuuttajataustaisten perheiden kohdalla ja useat vanhemmista raportoivat voivansa harkita vain sellaisia hoivavaihtoehtoja, joissa vanhemmat tietävät varmasti voivansa luottaa lasta hoitavaan henkilöön. Osa maahanmuuttajavanhemmista ilmaisi luottavansa lapsensa hoidossa vain naispuoliseen sukulaiseen tai samaa etnistä ryhmää edustavaan hoitajaan. Kuitenkin muutama maahanmuuttajavanhemmista mainitsi luottavansa formaaliin lastenhoitoon enemmän kuin kotona tai sukulaisten luona tapahtuvaan hoitoon. (Chaundry ym. 2011, 73)

Vanhempien etnisistä ja kielellisistä vähemmistöistä on havaittu luottavan enemmän lastenhoitomuotoihin, jotka he ovat löytäneet sosiaalisten verkostojensa kautta. Lapsen hoidon järjestäminen tietyn sosiaalisen verkoston kautta voi kuitenkin rajoittaa vanhemman vaihtoehtojen määrää lastenhoitoa järjestäessä ja eristää lasta muusta yhteiskunnasta perheen sosiodemografisten piirteiden mukaisesti (Meyers & Jordan, 2006, 66.) Sosiaalisten verkostojen merkitys lastenhoidon järjestämisessä on merkittävä. Vanhempien, joilla on laaja sosiaalinen verkosto, on havaittu mainitsevan enemmän erilaisia lastenhoidon järjestämisen vaihtoehtoja, useita tiedonlähteitä lastenhoitoon liittyen ja heillä on myös useammin mietittynä varasuunnitelmia lapsen hoitoa varten. Vaikka vanhemmat olisivat tietoisia erilaisista hoitomahdollisuuksista, eivät ne kaikki kuitenkaan ole vanhemmille mahdollisia esimerkiksi korkeiden kustannusten vuoksi. Keskisuuren sosiaalisen verkoston omaavat vanhemmat eivät ole yhtä tietoisia alueensa lapsenhoito mahdollisuuksista, kuin suuren sosiaalisen verkoston omaavat vanhemmat. He turvautuvat tiedonhaussa useammin sukulaisten puoleen ja tiivis perheyhteisö näyttäytyy pääasiallisena ja joskus jopa ainoana keinona järjestää lapsen hoito. Vanhemmat, joilla on pieni sosiaalinen

verkosto, ovat kaikkein haavoittumaisimmassa asemassa. Heillä on vain niukasti tiedonlähteitä ja vaihtoehtoja lapsen hoidon järjestämiseen ja he kokevat eniten epävakautta lasten hoidon järjestämisessä. He järjestävät hoitoa lapselleen tai lapsilleen usein yrityksen ja erehdyksen sekä useiden lyhytaikaisten hoivajärjestelyiden kautta. Joillekin vanhemmista julkiset palvelut tarjoavat keskeisen tiedonsaamisen väylän lastenhoitoa järjestettäessä. (Chaundry ym. 2011, 81-86.) Yhteisöjen ja asuinpaikkojen välillä on eroja sosiaalisten verkostojen määrällä ja voimakkuudella, joiden on tutkimuksissa todettu olevan merkittäviä tiedonlähteitä lastenhoidon ratkaisuita tehdessä. Myös kuluttajille suunnattu informaation saatavuus ja saavutettavuus sekä se, kuinka merkityksellisenä vanhemmat formaalia tiedottamista pitävät, vaihtelee alueittain. (Weber, 2011, 5.)

Vanhempien toiveita ja kulttuurin vaikutusta lastenhoidon järjestämiseen on selvitetty muun muassa Afrikasta Amerikkaan muuttaneiden vanhempien parissa. Tutkimukseen osallistuneet vanhemmat olivat yliopisto-opiskelijoita, joilla on ollut ilmeinen tarve järjestää lastenhoitoa opiskellakseen ja/tai käydäkseen töissä. Tutkimuksessa selvisi, että vaikka vanhempien ensisijaisena toiveena olisi ollut hoitaa lapsia kotona tai antaa heidät perheenjäsenten hoitoon, suurin osa perheistä oli silti päätenyt hyödyntämään varhaiskasvatuspalveluista lapsen hoidon järjestämiseksi. Valintaan vaikutti kulttuurinen kokemus lasten kasvattamisesta kollektiivisesti perheen ja yhteisön kanssa, sillä vanhemmat veivät lapsensa mieluummin useista henkilöistä muodostuvan työyhteisön, kuin yksittäisen hoitajan, hoitoon. Kaikille perheille formaali varhaiskasvatus ei ollut kuitenkaan taloudellisesti mahdollinen vaihtoehto. Heidän keskuudessaan tyypillinen lastenhoidon järjestelmä oli tukeutua toisiin vanhempiin ja vuorotella lastenhoitoa sosiaalisen verkoston sisällä. Järjestelmä mahdollisti vanhemmille lasten hoitoa myös iltaisin ja viikonloppuisin päiväkotien ollessa kiinni. Myös työtä vailla olevia tuttavuuksia saatettiin hyödyntää lastenhoidollisiin tarpeisiin, mutta rahallista korvausta lastenhoidosta ei maksettu. (Obeng, 2007, 261-263.) Vanhempien omakohtaisten kokemusten kotona tai sukulaisten luona tapahtuvasta lastenhoidosta on havaittu vaikuttavat näkemyksiä lastenhoidosta ja täten myös lastenhoidon suhteen tehtyihin ratkaisuihin. Kuitenkin myös vanhempien ikä muuttaessa uuteen maahan ja heidän sosiaaliset suhteensa muokkaavat ja vaikuttavat heidän mielipiteisiinsä ja päätöksiinsä lastenhoidosta.

Maahanmuuttajataustaisten perheiden lastenhoidon valintaan vaikuttavien tekijöiden on todettu olevan yhteydessä vanhempien kokemuksiin muutosta uuteen maahan ja sinne asettumiseen. Monet kokevat haasteita löytää laadukasta tietoa tarjolla olevista lastenhoidon vaihtoehdoista ja he tukeutuvat ystäviltä, sukulaisilta ja muilta kontakteilta saatuun tietoon laadukkaasta lastenhoidosta. (Chaundry ym, 2011, 68, 74.)

Suomessa kotihoidontuella lastaan hoitavien maahanmuuttajavanhempien on havaittu hyödyntävän kantaväestöä harvemmin kotihoidontuen sisaruskorotusta kotona hoidettavista vanhemmista sisaruksista. Havainto viittaa siihen, että maahanmuuttajaperheiden yli 3-vuotiaat lapset ovat usein kodin ulkopuolisessa hoidossa. (Tervola, 2015, 131.) Samansuuntaiseen tutkimustulokseen päätyivät Greenberg & Kahn (2011, 31-32) tutkiessaan maahanmuuttajaäitien lastenhoidon ratkaisuja. Maahanmuuttajataustaiset äidit näyttäisivät hoitavan alle 3-vuotiaita lapsia itse sen sijaan että he olisivat päiväkodissa tai esimerkiksi sukulaisten luona hoidossa. Maahanmuuttajataustaiset äidit vaikuttaisivat kyllä suosivan sukulaisten tarjoamaa hoivaa, mutta heillä ei usein ole lähisukulaisia lähellä lastenhoidon järjestämiseksi. Formaali varhaiskasvatus puolestaan voi olla maahanmuuttajaäitien tavoittamattomissa tai äidit voivat kokea varhaiskasvatuksen soveltumattomaksi pienten lasten hoitomuodoksi. Myös päiväkodin puutteet kulttuurisensitiivisyydessä voivat olla kotihoidon valinnan taustalla. 3-5 -vuotiaiden lasten kohdalla maahanmuuttajaäitien lapset eivät kuitenkaan ole enää keskivertoa useammin kotihoidossa, vaan heidän osallistumisasteensa formaaliin varhaiskasvatukseen nousee lasten kasvaessa. Maahanmuuttajataustaisten äitien ajatellaan arvostavan varhaiskasvatuksen kasvatuksellista ja opetuksellista sisältöä ja pitävän sitä arvokkaana asiana yli 3-vuotiaiden lasten kohdalla.

Katsaus lastenhoidon ratkaisuja tarkasteleviin tutkimuksiin viittaisi siihen, että eri yhteiskuntaluokkia ja etnisiä vähemmistöjä edustavien perheiden lastenhoidon käytön eroja voidaan selittää neljän eri tekijän kautta. Ensimmäisenä tekijänä ovat perheen tulot, lasten lukumäärä sekä äidin työllisyys ja äidin tulot. Äidin tuloja tulee tarkastella erityisesti suhteessa varhaiskasvatuspalveluiden maksuihin. Toinen tekijä ovat lasten kasvatukseen liittyvät kulttuuriset uskomukset. Erityisen merkittävänä on osoittautunut lapsen

ikä ja vanhempien näkemykset varhaisesta toiselle kielelle herkistymisen merkityksestä kielen oppimisessa. Myös se, millaisena vanhempi näkee varhaiskasvatuksen laadun ja merkityksen vaikuttaa perheessä tehtyihin ratkaisuihin. (Leseman, 2002, 39.) Varhaiskasvatuksessa puhutun kielen merkitys lastenhoitoratkaisua tehdessä on huomattu korostuvan maahanmuuttajataustaisten perheiden kohdalla. Osa maahanmuuttajataustaisista vanhemmista toivoo hoitajan puhuvan eri äidinkieltä kuin he itse. Toiset taas kokevat ongelmallisena, jos kukaan lapsen hoitajista ei puhu perheen äidinkieltä. Myös lasten ravitsemukseen liittyvät tekijät korostuvat maahanmuuttajataustaisten perheiden lastenhoidon ratkaisuissa. Osa vanhemmista on huolissaan lapsensa riittävästä tai kulttuurin mukaisesta ravitsemuksesta. (Chaundry, 2011, 74.) Lesemanin esittelemä Kolmas tekijä on perheen uuteen yhteiskuntaan integroitumisen aste ja uudessa maassa vietettyjen vuosien määrä. Integroitumista tulee tarkastella erityisesti suhteessa vanhempien näkemyksiin varhaiskasvatuksen sosialisatiotehtävästä. Viimeisenä tekijänä ovat varhaiskasvatustalveluiden soveltuvuus ja kätevyys vanhempien näkökulmasta sekä perheellä käytettävissä oleva informaali, esimerkiksi isovanhempien tarjoama, lastenhoito Näitä tekijöitä tulee tarkastella esimerkiksi suhteessa talveluiden sijaintiin ja aukioloaikoihin. (Leseman, 2002, 39.)

4 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää maahanmuuttajataustaisten perheiden tekemiä lastenhoidon ratkaisuja. Tutkimuksen tavoitteena on lisäksi selvittää, millaiseen tietoon pohjaten maahanmuuttajataustaiset perheet ovat tehneet lastenhoidon ratkaisuja ja millaisia kulttuurillisia odotuksia ja uskomuksia lastenhoitoon perheissä liittyy. Odotuksia ja uskomuksia tarkastellaan lastenhoidon perustelujen kautta. Maahanmuuttajataustaisten perheiden näkökulmia lastenhoidosta ja työn ja perheen yhteensovittamisesta on Suomessa tutkittu melko niukasti. Tämän tutkimuksen tavoitteena on tuottaa lisää tietoa tästä aiheesta.

Tutkimuskysymyksetni ovat:

1. Millaisia lastenhoidon ratkaisuja maahanmuuttajaperheissä on tehty?
2. Millaiseen tietoon pohjaten perheet ovat tehneet lastenhoidon ratkaisuja?
3. Miten lastenhoidon ratkaisuja perustellaan?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Tutkimuksen menetelmälliset valinnat

Tutkimukseni on laadullinen tutkimus, jonka tavoitteena on pyrkiä tuottamaan tietoa ja ymmärrystä maahanmuuttajaperheiden lastenhoidon ratkaisuksista, tiedosta ratkaisuiden taustalla ja perheiden odotuksista ja uskomuksista lastenhoitoon liittyen. Laadullisella tutkimuksella pyritään kuvaamaan ja ymmärtämään jotakin ilmiötä, tapahtumaa tai toimintaa, sen sijaan että pyrittäisiin tilastollisiin yleistyksiin (Sarajärvi & Tuomi, 2018). Tässä tutkimuksessa tarkasteltavana ilmiönä ovat maahanmuuttajataustaisten perheiden lastenhoidon ratkaisut. Tavoitteenani on tuoda esille vanhempien näkemyksiä ja uskomuksia alle kouluikäisten lasten hoidon järjestämiseen liittyen ja kuvata sitä, millaisia lastenhoidon ratkaisuja perheissä on tehty. Laadullinen tutkimus on luonteeltaan tulkitsevaa tutkimusta ja siinä ollaan kiinnostuneita niistä merkityksistä, joita tutkittavat liittävät ilmiöihin heidän sosiaalisessa maailmassaan. Näitä ilmiöitä voivat olla esimerkiksi teot, päätökset, uskomukset ja arvostukset (Richie & Lewis, 2003, 3.) Tutkittavan ilmiön laatua pyritään kuvaamaan tarkasti, sisällyttäen kuvaukseen myös ilmiöön liittyvien kontekstien ja merkitysten kuvausta. Näitä kuvauksia peilataan tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja tutkimuskysymyksiin. (Pietikäinen & Mäntynen, 2009, 139-140.) Tuon tässä tutkimuksessa päätöksenteon kontekstia esille sekä tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä, että raportoimalla tämän tutkimuksen kannalta merkityksellisiä perheiden ja lasten taustatietoja. Tutkimuksen tuloksia peilataan teoreettisiin lähtökohtiin ja tutkimuskysymyksiin. Laadullisen ja tulkitsevan tutkimuksen tavoitteena ei ole saavuttaa tuloksia, jotka pätevät aina ja kaikkialla. Tutkimuksen lähtökohdaksi otetaan sen sijaan tutkittavien arki ja yksilölliset tilanteet, joista käsin merkityksiä pyritään ymmärtämään. (Hirsjärvi & Hurme, 2000, 18-19.) Tässä tutkimuksessa mielenkiinto kohdistuu tutkittavien arkiseen ja jokapäiväiseen lastenhoidon järjestämiseen ja siitä tuotettuun puheeseen.

Haastatteluissa tuotetusta puheesta käsin pyrin ymmärtämään ja tuomaan esille lastenhoitoon liittyviä merkityksiä ja ratkaisuiden taustalla vaikuttavia tekijöitä.

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys on sosiaalinen konstruktionismi. Sosiaalinen konstruktionismi voidaan nähdä laajana teoreettisena suuntauksena, joka pitää sisällään useita erilaisia metodeja, joilla pyritään tarkastelemaan yksilöitä sosiaalisina olentoina. Sosiaalisen konstruktionismin perinteessä tietoon ja havaintoihin suhtaudutaan kriittisesti. Yksilöä ei nähdä ympäröivän todellisuuden objektiivisena havainnoijana, vaan yksilön havaintoja tarkastellaan aina subjektiivisina. Luonnollisinakin pidettyjen kategorioiden, kuten sukupuolen tai musiikkigenrejen, ajatellaan olevan enemmän sosiaalisesti rakentuneita, kuin luonnollisia. (Burr, 2003, 1-3.) Sosiaalisessa konstruktivismissa todellisuutta tarkastellaan merkitysvälitteisenä. Todellisuus ei näyttäydy yksilölle ”puhtaana”, vaan aina tämän positiosta käsin (Alasuutari, 2001, 60). Ymmärryksemme maailmasta ja keinoimme jäsentää todellisuutta nähdään sidottuina ympäröivään kulttuuriin ja historiaan. Tiedon luonne on täten relatiivinen, sillä tieto on aina sidoksissa tiettyyn aikaan ja paikkaan. Tiedon ja merkitysten nähdään rakentuvan jokapäiväisessä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ja arkisessa kanssakäymisessä ihmisten välillä (Berger & Luckmann, 1995, 45-57; Burr, 2003, 4). Tapamme nähdä maailma ja jäsentää sitä ilmentää aina myös valtasuhteita, sillä tapojen jäsentää ja ymmärtää todellisuutta ajatellaan olevan alituisen neuvottelun kohteena. (Burr, 2003, 5.)

Sosiaalisen konstruktionismin yleistymistä yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa on kutsuttu kielelliseksi käännteeksi (Pietikäinen & Mäntynen, 2009, 12). Kieli asettuu tässä tutkimuksessa keskeiselle sijalle ja tiedon lähteenä nähdään haastateltavan ja haastattelijan välinen vuorovaikutus ja puhe. Tässä tutkimuksessa kieli nähdään kommunikaation välineenä. Sarajärven ja Tuomen mukaan kommunikaatiota voidaan tarkastella joko sen sisällön tai sen prosessien kautta. Kun kommunikaatiota tarkastellaan sen sisällön näkökulmasta, kielen nähdään kuvaavan todellisuutta. Analyysiksi sopii tällöin laadullinen sisällönanalyysi. Kun kommunikaatiota tarkastellaan prosessien kautta, kielen nähdään kuvaavan todellisuuden rakentamista. Analyysimenetelmäksi sopii tällöin diskurssianalyysi. (Sarajärvi & Tuomi, 2018.) Tässä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita sekä haastatteluiden vuorovaikutuksen sisällöistä, että siitä, kuinka sosiaalista todellisuutta rakennetaan kielenkäytössä. Tutkimuksen

analyysimenetelminä käytetään laadullista sisällönanalyysia ja diskurssianalyysia.

Diskurssianalyysissä todellisuuden nähdään muodostuvan rinnakkaisista ja ristiriitaisista merkitysjärjestelmistä. Diskurssi ymmärretään säännönmukaisena merkityssuhteiden järjestelmänä, jolla on kyky luoda, ylläpitää ja muuttaa todellisuutta. Diskurssin käsitettä käytetään usein tutkimuksissa, joissa tarkastellaan ilmiöiden historiallisuutta, valtasuhteita tai institutionaalisia sosiaalisia käytäntöjä. Repertuaarin käsitettä diskurssianalyttisissä tutkimuksissa puolestaan hyödynnetään yleensä silloin, kun tutkimuksessa keskitytään tarkastelemaan arkista kielenkäyttöä ja sen vaihtelevuutta. (Jokinen, Juhila & Suoninen, 2016.) Tässä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita maahanmuuttajataustaisten perheiden arkisista lastenhoidon ratkaisuista ja niiden perusteluista, joten repertuaarin käsite sopii diskurssin käsitettä paremmin tähän tutkimukseen. Maahanmuuttajaperheiden lastenhoitoa tarkastellaan tässä tutkimuksessa haastateltujen vanhempien arkisten kokemusten ja niihin liitettyjen merkitysten kautta. Haastatteluissa kerrottuja tarinoita lastenhoidosta tutkitaan kulttuuristen jäsennysten kautta, eli tarkastelemalla sitä, kuinka niissä rakennetaan maailmaa (Alasuutari, 2001, 115).

5.2 Lastenhoidon valinnan tutkiminen

Lastenhoidon valintoja on pyritty ymmärtämään ja purkamaan osiin niin tutkijoiden kuin poliitikkojenkin toimesta. Yleisesti voidaan sanoa, että valinnat lapsen hoidon järjestämisestä ovat moniulotteisia ja niihin vaikuttavat ainakin jollain tasolla vanhempien mieltymykset sekä perheiden kohtaamat mahdollisuudet ja esteet. Lastenhoidon valintoja on pyritty ymmärtämään kolmesta keskenään hieman erilaisesta käsitteellisestä viitekehuksesta käsin. (Chaudry, Henly & Meyers, 2010, 2-3.)

Ensimmäinen viitekehys on kuluttajien valintoihin kiinnittyvä viitekehys. Siinä vanhemmat nähdään lastenhoidon kuluttajina, jotka pyrkivät päätöksillään lastenhoidon suhteen optimaaliseen lopputulokseen. Perheiden ajatellaan päätöksiä tehdessään punnitsevan vaihtoehtoja varhaiskasvatuksen muodon, laadun ja määrän suhteen. Tämän tyyppinen tutkimus lastenhoidon ratkaisuista

pohjaa taloustieteelliseen tutkimukseen ja sen avulla on voitu esimerkiksi osoittaa, kuinka muutokset varhaiskasvatuspalveluiden hinnassa vaikuttavat perheiden käyttämiin hoitomuotoihin. Toinen viitekehys on heuristinen ja ennakkokäsityksiin pohjaava viitekehys, joka puolestaan tarkastelee sellaisia tekijöitä, jotka vaikuttavat yksilöiden päätöksenteon taustalla. Heuristinen viitekehys lastenhoidon ratkaisuja koskeviin tutkimuksiin kumpuaa yksilöiden arvostelukykystä ja käytöstä tarkastelevasta psykologisesta tutkimuksesta. Yksilöiden tekemiä valintoja ja vaihtoehtojen välistä punnitsemista ei nähdä tässä viitekehyksessä objektiivisena vaan subjektiivisena. Erilaisten vaihtoehtoihin liittyvien tekijöiden ja piirteiden nähdään saavan erilaisia merkityksiä ja vaihtelevasti painoarvoa päätöksiä tekevien yksilöiden kognitiivisista vinoumista johtuen. Kolmas käsitteellinen viitekehys perheiden lastenhoidon ratkaisuja tutkittaessa on sosiaalisten verkostojen viitekehys. Siinä tarkastellaan, kuinka sosiaalinen vuorovaikutus ja sosiaaliin suhteisiin sisältyvät resurssit muovaavat yksilöiden valintoja lastenhoidon suhteen. Lähestymistapaa kehitelleen sosiologit ovat pyrkineet tutkimuksessa tuomaan esille yhteiskunnallisia rakenteita ja toimijuutta, sekä niiden vaikutuksia yksilöiden toimintaan ja valintoihin lastenhoidon järjestämisessä. (Chaudry, Henly & Meyers, 2010, 4-17.)

Lastenhoidon ratkaisuja eri näkökulmista tarkastelevia viitekehkyksiä ei kuitenkaan tarvitse nähdä selvärajaisina tai toisensa poissulkevinä. Meyers & Jordan (2006, 64) ehdottavat, että lastenhoidon valintojen sijaan tulisikin puhua sopeutumisesta tai mukautumisesta (accommodation) lastenhoidon järjestämistä tarkastellessa. Heidän mukaansa lastenhoidon ratkaisujen tarkasteleminen esimerkiksi työelämän ja kulutusratkaisuiden näkökulmasta tarjoaa tärkeän, mutta riittämättömän tulkinnan lastenhoidon vaihtelevuuden ja stratifikaation ymmärtämiseksi. Lastenhoidon ratkaisujen tarkastelu kontekstuaalisena tarjoaa ymmärrystä siihen, kuinka lastenhoidon ratkaisut näyttäytyvät mukautumisena talouselämän-, perheen- ja sosiaalisten suhteiden todellisuuksiin. Lastenhoitoa järjestäessään vanhemmilla on kaksoisrooli niin toimeentulon kuin huolenpidonkin tarjoajina. Tasapainottelu näiden roolien välillä on usein haastavaa ja vanhemmat saattavatkin joutua tekemään myönnytyksiä esimerkiksi lastenhoidon laadun tai hoitopaikan sijainnin suhteen. Vaikka kaikki perheet jakavat nämä haasteet, tasapainottelu tapahtuu jokaisen perheen

kohdalla erilaisessa kontekstissa, johon vaikuttavat tekijät niin perheessä, sosiaalisissa suhteissa, työelämässä ja paikallisissa lastenhoidon politiikoissa.

Kontekstuaalisen päätöksenteon malli (accommodation model) pitää sisällään kolme ulottuvuutta, jotka tuovat esille lastenhoidon valinnan moniulotteisuutta. Ensimmäinen niistä on vanhemman mieltymykset ja uskomukset. Vanhemmat haluavat lapsilleen laadukasta varhaiskasvatusta, mutta heidän käsityksensä laadusta heijastelevat niitä sosiaalisten ja taloudellisten tekijöiden välillä tehtyjä myönnytyksiä, jotka rajoittavat tarjolla olevia vaihtoehtoja. Vanhempien ajatellaankin rakentavan käsityksiään laadusta työn, perheen ja lastenhoidon vaihtoehtojen ja rajoitteiden kontekstissa. Toinen ulottuvuus on tieto. Varhaiskasvatuspalveluista tarjolla olevaa tietoa on kuvailtu hyvin epätäydellisenä ja palveluiden tuottajat tietävätkin usein asiakasperheitään enemmän palveluista, joita tuottavat. Vanhempien onkin havaittu tukeutuvan hoitovalintaa tehdessään voimakkaasti sosiaalisten suhteiden kautta saatavaan tietoon, erityisesti kun formaali tieto on rajallista tai puutteellista, vanhemmilla ei ole aiempaa kokemusta ja hoidon järjestämisen tulisi tapahtua nopeasti. Tästä seuraa kuitenkin, että sosiaalisten suhteiden kautta hankittu tieto varhaiskasvatuspalveluista on puutteellista ja sen lisäksi tieto suodattuu vanhemman sosiaalisen verkoston kulttuuristen normien lävitse. Kolmas ulottuvuus on tarjolla olevat vaihtoehdot ja käytettävissä olevat resurssit. Tutkimuksissa on huomattu, että kaikki vanhemmat eivät tee lastenhoidon ratkaisuja samojen vaihtoehtojen väliltä, vaan heidän vaihtoehtojaan muokkaavat sekä todelliset että kuvitellut rajoitteet palveluiden tarjonnassa ja perheen käytössä olevissa resursseissa. (Jordan & Meyers, 2006, 60-62.) Kontekstuaalisen päätöksenteon malli soveltuu erityisesti laadullisiin tutkimuksiin, joissa pyritään tuomaan esille päätöksenteon kontekstia ja päätöksenteon prosesseja sekä vanhempien tasapainottelua eri tilanteiden ja tarpeiden välillä (Chaudry, Henly & Meyers, 2010, 31).

Tässä tutkimuksessa lastenhoidon ratkaisuja tutkitaan useiden tekijöiden yhteisvaikutusten tuloksina. Tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä kuvataan Suomalaista varhaiskasvatusjärjestelmää ja lastenhoidon tukia sekä kulttuurista ilmapiiriä ja keskusteluja, joita lastenhoidon järjestämisestä käydään. Lastenhoidonvalinnan teon kontekstin nähdään rakentuvan perheen ja ympäröivän yhteisön ominaisuuksien ja piirteiden mukaiseksi (Weber, 2011, 3).

Tutkimuksen tulososiossa kuvataan lisäksi haastateltujen perheiden tekemiä lastenhoidon valintoja ja perheiden taustatietoja. Lastenhoidon valintaan vaikuttaa myös vanhemmilla käytössä olevan tiedon määrä ja sen laatu (Jordan & Meyers, 2006, 61-62; Weber, 2011, 3). Tämän tutkimuksen toinen tutkimuskysymys liittyy varhaiskasvatusvalintojen taustalla olevan tiedon määrään ja laatuun. Vanhempien mieltymyksiä ja näkemyksiä sopivasta lastenhoidosta määrittävät sosiaaliset ja taloudelliset tekijät. Lastenhoidon valintaa ei tulekaan tarkastella työn, perheen ja lastenhoidon välisistä ristiriidoista irrallisena valintana. (Jordan & Meyers, 2006, 60-61.) Tässä tutkimuksessa selvitetään vanhempien mieltymyksiä ja näkemyksiä diskurssianalyysia mukaillen selvittämällä niitä perusteluita, joita vanhemmat lastenhoidon ratkaisusta tuotetussa puheessa käyttävät.

5.3 Tutkimusaineisto

Tutkimuksen tutkimusaineisto on CHILDCARE-tutkimushankkeessa vuonna 2017 kerätty perhekerhoaineisto. Perhekerhoaineisto koostuu kolmestatoista maahanmuuttajataustaisen tai maahanmuuttajataustaisen henkilön kanssa perheen perustaneen vanhemman yksilöhaastatteluista. Haastattelut on toteutettu suuressa Suomalaisessa kaupungissa, jossa kaikki haastatellut vanhemmat asuivat haastatteluhetkellä. Haastatteluja on yhteensä kolmetoista kappaletta ja niitä on tehty sekä Suomeksi että Englanniksi. Haastatteluiden kesto vaihtelee 34 minuutista 89 minuuttiin. Haastatteluiden yhteen laskettu kesto on hieman alle 13 tuntia. Haastattelut ovat yksilöhaastatteluja. Yksilöhaastattelu on tavanomaisin tutkimushaastattelun muoto, joka soveltuu erityisesti yksilön omakohtaisten kokemusten tutkimiseen (Ritchie, 2003, 36; Vilka, 2015, 123). Yksilöhaastatteluiden avulla voidaan lähestyä syvään juurtuneita tai arkaluonteisia ilmiöitä tai moniulotteisia prosesseja tai kokemuksia (Ritchie, 2003, 36-37).

Tässä tutkimuksessa haastatelluista vanhemmista 12 oli äitejä ja 1 oli isä. Perheissä on ollut haastatteluhetkellä alle kouluikäisiä lapsia ja vanhemmat ovat joko molemmat muualta Suomeen muuttaneita tai vain toinen vanhemmista on maahanmuuttajataustainen toisen ollessa kotoisin Suomesta. Kaikki

maahanmuuttajataustaiset vanhemmat olivat ensimmäisen polven maahanmuuttajia, eli he olivat syntyneet Suomen ulkopuolella ja puhuivat äidinkielenään jotakin muuta kieltä kuin Suomea, Ruotsia tai Saamea. Kaikissa haastatelluissa perheissä oli kaksi heterovanhempaa. Yksi perheistä oli uusioperhe. Yhdessä perheistä vanhemmat asuivat eri osoitteissa, mutta osallistuivat molemmat lapsen hoitoon.

Haastattelut ovat puolistrukturoituja teemahaastatteluja. Puolistrukturoidussa haastattelussa haastattelijan esittämät kysymykset ovat kaikille haastateltaville samat ja haastateltava saa vastata niihin omin sanoin (Eskola & Vastamäki, 2007, 27). Tässä tutkimuksessa käytettyjen haastattelujen aihepiirit olivat etukäteen määritellyjä, mutta haastattelija ei seurannut jokaisessa haastattelussa samaa kysymysten järjestystä tai muotoa, vaan haastattelujen muoto ja käsiteltyjen aihepiirien laajuus vaihtelivat hieman. Teemahaastattelulle on tyypillistä aihepiirien määrittely etukäteen, valmiita kysymyksiä tai kysymysten ennalta sovittua järjestystä ei puolestaan käytetä (Eskola & Vastamäki, 2007, 27-28). Monikulttuuristen perheiden lastenhoitoa koskeva haastatteluaineisto asettuu puolistrukturoidun haastattelun ja teemahaastattelun välimaastoon. Teemahaastatteluissa on mahdollista selvittää haastateltavan taustatietoja ja pyytää haastateltavaa kertomaan itsestään ja taustoistaan haluamansa verran ja haluamallaan tavalla (Vilkkä, 2015, 131-132).

Tämän tutkimuksen haastatteluissa on selvitetty maahanmuuttajataustaisten perheiden arkeen liittyviä seikkoja, lastenhoidon ratkaisuja ja niiden perusteluja, työn ja perheen yhteensovittamista, lastenhoitoon liittyvää päätöksentekoa perheessä, perheen tulevaisuusnäkyymiä ja vanhempien mielipiteitä joistakin lastenhoitoon liittyvistä poliittisista päätöksistä ja ehdotuksista. Aineisto on riittävän kattava tämän tutkimuksen tekemistä varten, sillä siinä on selvitetty perheissä tehtyjä lastenhoidon ratkaisuja sekä ratkaisuihin vaikuttaneita tekijöitä ja perusteluita. Haastatteluista on myös määrällisesti riittävästi laadullisen tutkimuksen tekemistä varten.

Aineisto saatiin tutkimuskäyttöön Tampereen yliopiston lapsuuden, nuoruuden ja perheen tutkimuskeskuksesta (PERLA), jossa se oli säilytyksessä. Aineisto oli litteroitu, mutta sitä ei oltu pseudonymisoitu. Aineisto pseudonymisoitiin, eli siitä poistettiin tai korvasin muilla tunnisteilla kaikki perheiden tunnistamisen mahdollistavan sisältö. Pseudonymisointi tapahtui

Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteiden pseudonymisointi-ohjeistuksen ja CHILDCARE-hanketta varten tehdyn tarkemman pseudonymisointi-ohjeistuksen mukaisesti. Aineistosta poistettiin ja korvattiin muilla tunnisteilla esimerkiksi henkilöiden nimet, paikkojen nimet, kielet, jotka paikallistavat henkilön johonkin tiettyyn maahan tai alueeseen, spesifit ammattinimikkeet sekä tunnistettavat sairaudet ja erityispiirteet. Pseudonymisoinnissa tuli koko ajan punnita, mikä tieto on tunnistettavuuden kannalta tarpeellista poistaa ja minkä verran tietoa aineistossa on tarpeen säilyttää kontekstuaalisuuden säilyttämiseksi. Esimerkiksi tanskan kieli äidinkielenä paljastaa henkilöstä enemmän kuin vaikkapa englanti äidinkielenä, joten ensimmäisen olisi korvattu muulla tunnisteella ja jätetty englannin kieli aineistoon sellaisenaan. Myös esimerkiksi aineistossa mainittuja aikaeroja tuli harkita tarkkaan, sillä esimerkiksi kymmenen tunnin aikaero Suomen ollessa edellä yhdistettynä Englantiin äidinkielenä paljastaa henkilön olevan Pohjois-Amerikasta. Haastattelusta ei kuitenkaan voi päätellä, onko henkilö Kanadasta vai Pohjois-Amerikasta. Pseudonymisointi suoritettiin loppuvuodesta 2019 Tampereen yliopistolla tietokoneella, jossa ei ollut internet-yhteyttä. Pseudonymisoinnin jälkeen aineisto saatiin Pro gradu-tutkimuksen tekemisen ajaksi käyttöön. Aineistoa säilytetään muistitikulla ja tutkimuksen valmistuttua se hävitetään.

5.4 Aineiston analysointi

Aineiston analysointi noudattelee abduktiivisen päättelyn logiikkaa. Abduktiivisessa päättelyssä tutkija analysoi aineistoa aineistolähtöisesti, kuitenkin aiempaan teoriaan tuloksia peilaten. Teoria siis ohjaa tutkijan päättelyä, vaikka aineiston analyysi tapahtuukin aineistolähtöisesti. (Tuomi & Sarajärvi, 2018.) Aineistolähtöisessä analyysissä tavoitteena on tuoda aineiston pohjalta tehdyt tulokset ja tulkinnat yleisemmälle tasolle aiempaa teoriaa hyödyntämällä (Vilkka, 2015, 38). Tässä tutkimuksessa aineistoa analysoitiin sekä laadullisen sisällönanalyysillä, että diskurssianalyysillä mukailleen. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä on kolme keskeistä vaihetta: valmistautuminen, aineiston järjestely ja tulosten raportointi. Aineistoon tulee tutustua huolellisesti ja sitä järjestellessä siitä pyritään luomaan kategorioita ja pelkistämään tietoa. Tulosten

raportoinnissa pyritään luomaan tulkintoja tutkittavasta ilmiöstä kuvailemalla luotujen kategorioiden sisältöä. (Elo ym, 2014, 1-2.)

Aineiston pseudonumisoinnin jälkeen aineistoon tutustuttiin huolellisesti lukemalla se lävitse useita kertoja. Aineistoon tutustumisen jälkeen aineisto tulostettiin. Aineiston järjestely aloitettiin merkitsemällä tulostettuihin haastatteluihin kohtia, joissa tuotettiin puhetta lapsen ja perheen taustatiedoista, lapsenhoidon ratkaisuksista, hoitopaikan valitsemisesta ja valikoitumisesta sekä hoitomuodon perusteluista. Laadullisen sisällönanalyysi etenee Tuomen ja Sarajärven (2018) mukaan yksinkertaistettuna siten, että analyysin alussa valitaan, mistä aineistossa ollaan kiinnostuneita. Tämän jälkeen aineistoa käydään läpi merkatien aineistoon ne kohdat, joista tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita ja jätetään kaikki muu tutkimuksen ulkopuolelle. Tämän jälkeen tutkimuksen kannalta merkittävä sisältö erotetaan muusta aineistosta ja kerättyä aineistoa ryhdytään luokittelemaan, teemoittamaan ja/tai tyypittelemään. Tämän jälkeen tulokset raportoidaan.

Aineistoon tutustumisen ja tutkimukseni kannalta merkittävien kohtien merkitsemisen jälkeen jokaisesta haastattelusta kirjoitettiin lyhyt kuvaus perhettä kuvaavista taustatekijöistä. Tämän analyysivaiheen tavoitteena oli pelkistää ja järjestää tietoa perheitä kuvaavista taustatekijöistä. Esimerkiksi lapsen ikää, vanhempien työtilannetta, koulutustasoa, kielitaitoa ja perheen historiaa valottavaa kerrontaa piti etsiä aineistosta tarkasti, sillä taustatietoja ei varsinaisesti kysytty haastattelussa, vaan ne tulivat esiin vanhempien kerronnassa haastattelun edetessä. Teemahaastattelulle onkin tyypillistä, ettei haastateltavien taustatietoja kysytä luettelomaisesti, vaan taustoja pyydetään kuvaamaan laajemmin (Vilka, 2015, 131). Kaikista perheistä taustatietoja ei ollut yhtä kattavasti saatavilla, kuin toisista. Kaikista kolmestatoista haastatellun vanhemman perheistä pystyi haastatteluiden perusteella kuitenkin muodostamaan karkean yleiskuvauksen perhettä kuvaavista piirteistä. Teemahaastattelussa haastatellulle mahdollistuu itsestään ja taustoistaan kertominen siinä määrin, kuin hän haluaa niistä kertoa ja siten, että tutkija voi ymmärtää haastateltua tämän haluamalla tavalla (Vilka, 2015, 132). Tässä tutkimuksessa taustatekijöiksi valikoitui: Perheen lähtömaa, lapsen/lasten ikä, lapsen hoitomuoto, vanhempien työllisyystilanne, vanhempien koulutustaso,

vanhempien kielitaito ja perheen Suomessa viettämä aika ja asumishistoria Suomessa.

Taustatietojen kartoittamisen jälkeen aineistoa ryhdyttiin tarkastelemaan perheiden kertomien lastenhoidon perusteluiden näkökulmasta. Tässä kohtaa analyysiä siirryttiin laadullisesta sisällönanalyysistä kohti diskurssianalyysia. Analyysin edetessä havaittiin, että aineiston rikkaus ja perheiden lastenhoidon ratkaisujen moninaisuus ja hoitomuodon valikoitumisen eri vaiheet ja niihin vaikuttaneet tekijät jäävät pimentoon, kun huomio kohdistetaan tiukasti lastenhoidon perusteluihin. Havainnon seurauksena tutkimukseen lisättiin kolmas tutkimuskysymys. Lisätty tutkimuskysymys koski sitä, millaista tietoa vanhemmilla on ja on ollut lastenhoidon ratkaisuja tehdessään käytössä. Lastenhoidon perusteluja tarkastelevassa tutkimuskysymyksessä käytettiin apukysymyksiä sitä, millaista tietoa, uskomuksia ja odotuksia vanhemmat liittävät lastenhoitoon ja lastenhoidon ratkaisuihin. Laadulliselle tutkimukselle on tavanomaista, että tutkimuskysymykset muokkautuvat tutkijan reflektion ja aineistolle esitettyjen kysymysten seurauksena. Tämä ei välttämättä ole huono asia, sillä tutkimuskysymysten kehittäminen ja muokkaaminen voi ohjata tutkimusta sellaisille urille, joiden ennakoiminen ei olisi ollut ennen tutkimusprosessiin ryhtymistä todennäköistä. (Ageen, 2009, 431.) Tutkimuskysymysten käsitteellistäminen, kehittäminen ja uudelleenmuotoilu ovat osa laadullista tutkimusprosessia, jonka avulla tutkija voi tarkentaa tutkimuksen tarkoitusta, yhteyksiä aiempaan tutkimukseen ja arvioida tutkimuksen merkittävyyttä (Ageen, 2009, 445).

Uuden tutkimuskysymyksen muodostamisen jälkeen aineistoa ryhdyttiin lukemaan uudelleen ja sitä järjestettiin edelleen laadullisen sisällönanalyysin mukaisesti lasten hoitoa, hoitopaikan valintaa, valintaprosessia, vanhempien odotuksia ja uskomuksia sekä lastenhoidon perusteluja koskevaan kerrontaan keskittyen. Aineistolähtöisessä analyysissä on tarkoituksena jäsentää sellaisia aineistosta nousevia teemoja, jotka ovat tutkimuskohteen kannalta merkittäviä (Kiviniemi, 2001, 68). Lastenhoitoon kohdistuvan kerronnan etsimisen ja merkitsemisen jälkeen jokaisesta haastattelusta kirjoitettiin lyhyt kooste lastenhoidon näkökulmasta ja kertomuksiin liitettiin myös otteita aineistosta. Tämän analyysivaiheen tarkoituksena oli jälleen pelkistää tietoa. Koosteet olivat tiiviitä kuvauksia perheiden lastenhoidon ratkaisuksista, hoitopaikan

valintaprosessista ja lapsen hoitoon liittyvästä kerronnasta. Ne olivat kahdesta viiteen sivua pitkiä ja niistä kertyi yhteensä 52 liuskaa tekstiä. Haastattelujen auki kirjoittamisen tavoitteena oli tiedon tiivistämisen ohella tuoda esille näkökulmia ja tulkintoja aineistosta sekä tutustua siihen entistä syvällisemmin. Samalla analyysia rajattiin koskemaan vain lastenhoitoa, lastenhoidon valintaa ja siihen vaikuttaneita tekijöitä sekä lastenhoidon perusteluja. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston ja näkökulmien rajaaminen on välttämätöntä, eikä kaikkea aineistosta nousevaa sisältöä voi sisällyttää tutkimukseen (Kiviniemi, 2001, 71). Aineiston rajaamiseksi ja pelkistämiseksi sitä tulee tarkastella kysymyksenasettelun näkökulmasta ja pohtimalla, mikä aineistossa on tutkimuskysymyksen kannalta olennaista. Ensimmäisen aineiston pelkistämävaiheen jälkeen havaintoja tulee vielä tarkastella ja karsia yhdistelemällä havaintoja. Tämä tapahtuu etsimällä havainnoista yhteisiä piirteitä tai nimittäjiä. (Alasuutari, 2001, 40.)

Koosteiden kirjoittamisen jälkeen aineistoa ruvettiin tarkastelemaan lastenhoidon valinnan prosessin, erityisesti perheillä käytössä olleen tiedon näkökulmasta ja vanhempien lastenhoitoon liittyvien odotusten, uskomusten ja perustelujen näkökulmista. Aineistoa kategorisoitiin tiedon ja perusteluiden kategorioihin toiseen tiedostoon. Aiemmin kirjoitettujen haastattelukoosteiden läpi käymisen jälkeen luettiin vielä kaikki haastattelut lastenhoidon valinnan prosessin, tiedon ja lastenhoitoon liittyvien perusteluiden näkökulmasta. Haastattelukatkelmia lisättiin samalla niitä varten luotuun tiedostoon. Haastatteluaineiston tutkimuskysymysten mukaisen tiivistämisen jälkeen tietoa ja perusteluja ryhdyttiin tarkastelemaan yksityiskohtaisemmin ja ryhmittelemään aineistoa sen sisällön mukaisesti. Aineiston ryhmittelyn jälkeen tuloksia tulkittiin ja vertailtiin aiempaan tutkimukseen ja aloitettiin niiden raportoiminen.

Laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä, että tutkittava ilmiö käsitteellistyy vähitellen aineiston analyysin edetessä. Aineistokeskeisyydestä huolimatta teoreettisten näkökulmien ja käsitteiden nähdään ohjaavan tutkimuksen kulkua ja tutkijan ajattelua tutkittavasta ilmiöstä. (Kiviniemi, 2001, 72.) Koska analysoin aineistoani abduktiivisesti, aiemman teorian rooli tutkijan ajattelussa on perusteltua. Tämän tutkimuksen teoriatausta ja erityisesti Jordanin & Meyersin kontekstuaalisen päätöksenteon malli (accommodation model) toimivat analyysin etenemisen rakennusaineina ja tutkimustulosten peilauspintana. Erityisesti

tiedon merkitys ja vanhempien mieltymykset ja uskomuksen varhaiskasvatuspalveluiden laadusta resonoivat tämän tutkimuksen aineiston analysoinnin kanssa. Kontekstuaalisen päätöksenteon mallin onkin kuvailtu soveltuvan erityisesti sellaisiin laadullisiin tutkimuksiin, joissa mielenkiinnon kohteena ovat päätöksenteon konteksti, päätöksenteon prosessit ja vanhempien tasapainottelu eri vaatimusten välillä (Chaudry, Henly & Meyers, 2010, 31).

6 TUTKIMUSTULOKSET

6.1 Perheet, lapset ja lasten hoito

Perheitä, lapsia ja lastenhoitoa koskevaa kerrontaa analysoitiin aineistosta laadullisen sisällönanalyysin avulla. Taustatietojen tarkoituksena on tarjota lukijalle kontekstuaalista tietoa haastateltujen perheiden elämäntilanteista ja perheitä kuvaavista tekijöistä. Taustatiedoissa on selvitetty myös perheisiin kuuluvien lasten ikää ja hoitomuotoa haastatteluhetkellä.

Tutkimuksen aineisto koostui yhteensä kolmestatoista maahanmuuttajataustaisen tai maahanmuuttajataustaisen puolison kanssa perheen perustaneen Suomalaisen vanhemman yksilöhaastatteluista. Kaikki haastatelluista vanhemmista olivat heterosuhteessa. Yksi perheistä oli uusioperhe, johon kuului myös vanhempia sisaruksia äidin aiemmasta liitosta. Yhdessä perheessä vanhemmat asuivat erillään, mutta osallistuivat molemmat lapsen hoitoon. Maahanmuuttajataustaisten vanhempien Suomessa viettämä aika ennen haastattelua vaihteli kahdesta vuodesta kahdeksaentoista vuoteen. Haastatteluissa ei suoraan kysytty vanhempien, perheiden ja lasten taustatietoja, vaan ne täytyi etsiä aineistosta. Kaikista haastatteluista ei ilmennyt esimerkiksi haastatellun puolison koulutustasoa tai maassaoloaikaa. Suurimmasta osasta haastatteluja pystyi kuitenkin muodostamaan karkean kokonaiskuvan perheen taustatekijöistä.

6.1.1 Perheiden taustatiedot

Vanhempien lähtömaa

Haastateltujen vanhempien perheissä oli vanhempia Euroopasta ja Pohjois-Amerikasta, Entisistä Neuvostoliiton maista, Lähi-Idästä, Afrikasta, Aasiasta ja Suomesta. Lähi-idän alueen valtiot olivat kaikista yleisimpiä lähtömaita. Sieltä oli

yhteensä 9 vanhempaa. Viidessä perheessä toinen vanhemmista oli Suomalainen. Sekä Entisistä Neuvostoliiton maista, että Aasiasta oli yhteensä 4 vanhempaa. Pohjois-Amerikasta ja Euroopasta oli yhteensä 2 vanhempaa, samoin kuin Afrikan mantereelta.

Taulukko 3. Vanhempien lähtömaa

Vanhemman lähtömaa	Äiti	Isä
Pohjois-Amerikka ja Eurooppa	2	0
Entinen Neuvostoliiton maa	2	2
Lähi-Itä	5	4
Afrikka	0	2
Aasia	2	2
Suomi	2	3

Vanhempien kielitaito

Vanhempien kielitaitoa ei suoranaisesti selvitetty tai kysytty haastatteluissa, mutta se nousi lähes kaikissa esille. Haastatteluun osallistuneiden perheiden maahanmuuttajataustaisista vanhemmista vahvin suomen kielen taito oli niillä vanhemmilla, jotka asuivat Suomalaisen puolison kanssa. Aasiasta, Euroopasta, Pohjois-Amerikasta ja Afrikasta Suomeen muuttaneet vanhemmat puhuivat joko äidinkielenään tai erittäin hyvin englantia. Heikoin englannin kielen taito oli Lähi-Idästä ja entisen Neuvostoliiton maista muuttaneilla vanhemmilla. Kuitenkin korkea koulutus joko lähtömaassa tai Suomessa, erityisesti Lähi-Idästä muuttaneiden vanhempien kohdalla, näytti tässä aineistossa nostavan englannin kielen taitotasoa. Aineiston pienen koon vuoksi koulutuksen ja kielitaidon välisestä yhteydestä ei kuitenkaan voida tehdä yleistyksiä.

Vanhempien koulutustaso

Haastateltujen vanhempien koulutustasoa ei niin ikään tiedusteltu suoraan, mutta lähes kaikkien perheiden kohdalla vanhempien koulutustaso nousi esille. Kaikista

matalimmin koulutettu vanhempi ei ollut Suomessa eikä lähtömaassaan osallistunut minkäänlaiseen formaaliin koulutukseen, eikä hänellä ollut peruskoulututkintoa. Korkeimmin koulutettu vanhempi työskenteli tutkijana, eli hän oli suorittanut korkeimman yliopistollisen tutkinnon. Haastateltujen perheiden vanhemmissa oli koulutukseltaan esimerkiksi rakennusmies, insinööri, tutkija, projektipäällikkö ja lastenhoitaja. Haastateltujen vanhempien koulutustaso vaihteli hyvin paljon. Länsimaista Suomeen muuttaneet ja Suomalaiset vanhemmat olivat pääsääntöisesti korkeasti koulutettuja. Korkean koulutuksen saaneita vanhempia löytyi kuitenkin suhteellisen tasaisesti kaikista lähtömaista.

Vanhempien työllisyys

Vanhempien työllisyyttä ei kysytty suoraan kaikissa haastatteluissa. Aineiston analyysissä kaikista haastatteluista kuitenkin löytyi vanhempien työtilannetta kuvaavaa kerrontaa. Vanhempien työllisyystilanne on haastatteluhetken mukainen, eikä taulukossa ole otettu huomioon vanhempien aikaisempia elämäntilanteita. Lähes kaikki haastatellut kertoivat omista tai puolison siirtymistä työllisyyden ja työttömyyden, opiskelun ja työelämän, vanhempain- tai hoitovapaan ja työllisyyden tai työttömyyden välillä. Tämä oli tyypillistä erityisesti äideillä, jotka pitävät suuren osan vanhempain- ja perhevapaista lapsen ollessa alle 3-vuotias.

Haastateltujen perheiden isistä yhdeksän kolmestatoista oli haastatteluhetkellä työelämässä. Äideistä viisi oli työelämässä. Kaikki työelämässä olleet äidit asuivat perheessä, jossa myös perheen isä työskenteli. Kaksi työelämässä olevista äideistä työskenteli vain osa-aikaisesti. Kaksi äideistä myös opiskeli töiden ohella, heidät on merkitty taulukkoon kahteen otteeseen: sekä töissä käyviksi, että opiskeleviksi. Kahdessa perheessä molemmat vanhemmat olivat työelämän ulkopuolella eivätkä osallistuneet esimerkiksi kielikursseille haastatteluhetkellä. Näissä molemmissa perheissä myös lapsi tai lapset olivat kotihoidossa. Lasta tai lapsia hoidettiin kotona yhteensä kolmessa perheessä. Hoitajana toimi kaikissa kolmessa perheessä äiti. Kaksi äideistä hyödynsi kotihoidon tukea ja yksi työttömyysetuutta. Neljä äitiä ja yksi isä osallistuivat haastatteluhetkellä työllistymistä edistävään toimintaan, esimerkiksi työharjoitteluun tai kielikurssille. Heidän virallinen statuksensa on siis työtön

työnhakija, mutta tässä kaaviossa nämä kaksi on erotettu toisistaan selvyiden vuoksi. Isistä yhdellä ei ollut oleskelulupaa eikä hän haastattelun mukaan siksi voinut osallistua esimerkiksi koulutukseen tai työllistymistä edistävään toimintaan.

Taulukko 4. Vanhempien työllisyys

	Äiti	Isä
Töissä	5	9
Työtön työnhakija	2	1
Opiskelija	2 (töiden ohella)	1
Vanhempainvapaa tai hoitovapaa	2	
Työllistymistä edistävä toiminta esim. kielikurssi tai työharjoittelu	4	1
Ei oleskelulupaa		1

Perheiden vaiheet

Haastatteluissa ilmeni jonkin verran perheen aikaisempaa elämää ja elämänvaiheita koskevaa kerrontaa, joka on merkittävää tämän tutkimuksen kannalta. Haastatellut perheet erosivat toisistaan paljon esimerkiksi Suomessa vietetyn ajan ja perheen elämässä tapahtuneiden siirtymien näkökulmasta. Suomessa kauimmin asuneet maahanmuuttajataustaiset vanhemmat olivat kotoisin muista Länsimaista, Afrikasta tai Aasiasta ja heillä oli vahva englannin kielen taito. He olivat usein myös korkeasti koulutettuja ja työskentelivät erilaisissa asiantuntijatehtävissä. Näissä perheissä, yhtä lukuun ottamatta, ei oltu juurikaan muutettu esimerkiksi maasta toiseen tai toisesta kunnasta asuinkuntaan. Asuinkaupungin sisällä oli kuitenkin saatettu muuttaa joitakin kertoja, esimerkiksi isompaan asuntoon. Sen sijaan Lähi-Idästä ja Entisen Neuvostoliiton maista muuttaneiden vanhempien perheissä muuttoa oli saattanut kertyä lyhyessäkin ajassa useita. Esimerkiksi kolme Lähi-Idästä lähtöisin olevaa perhettä oli muuttanut Suomeen kolmen vuoden sisällä ennen haastatteluhetkeä. Suomeen muuton lisäksi kaikki nämä kolme perhettä olivat

muuttaneet nykyiseen asuinkuntaan pienemmältä paikkakunnalta. Yksi perheistä oli asunut asuinkunnalla vain 3 kuukautta haastatteluhetkellä. Tiheisiin muuttoihin oli syynä usein vastaanottokeskuksessa Suomessa vietetty aika ennen muuttoa asuinpaikkakunnalle. Yksi haastatteluun osallistunut perhe oli lähitulevaisuudessa muuttamassa toiselle paikkakunnalle vanhemman opiskelupaikan vuoksi.

6.1.2 Lasten ikä ja hoitomuodot

Lasten ikä ja määrä

Maahanmuuttajaperheiden lasten ikä vaihteli haastatteluhetkellä kymmenestä kuukaudesta seitsemääntoista vuoteen. Tutkimusaineistona toimineissa haastatteluissa ollaan oltu kiinnostuneita ainoastaan päivähoitoikäisten lasten lastenhoidon ratkaisusta. Merkitsen tässä tutkimuksessa alla olevaan kaavioon selvyuden vuoksi myös kaikki perheisiin kuuluneet yli 7-vuotiaat lapset. Haastatteluissa ollaan kuitenkin keskitytty vain perheen päivähoitoikäisiin lapsiin. Myös tässä tutkimuksessa mielenkiinto kohdistui alle kouluikäisten lasten lastenhoidon ratkaisuihin. Alle 7-vuotiaita lapsia oli perheissä yhteensä 16 kappaletta.

Taulukko 5. Lasten ikä

0v-1v	2v-3v	4v-5v	6v	Yli 7v
4 lasta	6 lasta	3 lasta	3 lasta	4 lasta

Haastateltujen vanhempien perheissä seitsemässä oli 1 lapsi, viidessä 2 lasta ja yhdessä 3 lasta. Perheet olivat siis lapsiluvultaan suhteellisen pieniä. Vain kolmessa perheessä kolmestatoista oli useampi kuin yksi päivähoitoikäinen lapsi. Kolmessa perheessä perheen päivähoitoikäisellä lapsella oli kouluikäinen tai kouluikäisiä sisaruksia. Maahanmuuttajataustaisten perheiden on todettu olevan yleisemmin suuren lapsiluvun perheitä, jonka on huomattu ennustavan lasten kotihoidon valintaa (Chaundry ym. 2011, 5). Tässä tutkimuksessa haastatellut perheet olivat kuitenkin lapsiluvultaan kohtalaisen pieniä.

Lasten hoitomuodot

Haastatelluissa perheissä oli yhteensä viisi alle 3-vuotiasta lasta, joista kolmea hoidettiin kotona. Ainoastaan yhtä yli 3-vuotiasta lasta hoidettiin kotona. Maahanmuuttajaperheiden yli 3-vuotiaiden lasten on havaittu olevan usein, tai ainakin kantaväestön kanssa yhtenevässä määrin, varhaiskasvatuspalveluiden piirissä. Sen sijaan alle 3-vuotiaita lapsia hoidetaan maahanmuuttajaperheissä keskimääräistä useammin kotona. (Tervola, 2015, 131; Greenberg & Kahn, 2011, 31-32.) Tämän tutkimuksen tulokset mukailevat aiempia tutkimuksia pienten lasten varhaiskasvatuspalveluihin osallistumisesta maahanmuuttajataustaisissa perheissä. Vain kahta alle 3-vuotiasta lasta hoidettiin perheissä haastatteluhetkellä kodin ulkopuolella, kun yli kolme vuotiaista lapsista kaikki, yhtä lukuun ottamatta, olivat varhaiskasvatuspalveluiden piirissä. Hoitajana kotona toimi kaikissa perheissä lapsen äiti.

Maahanmuuttajataustaisten vanhempien on havaittu suosivan lasten hoitamista kotona kotihoidon tuen turvin keskimääräistä useammin (Sipilä, Rantalaiho, Repo & Rissanen, 2012, 205). Tässä tutkimuksessa haastateltujen perheiden kuudestatoista päivähoitoikäisestä lapsesta kaksitoista, eli reilu enemmistö, osallistui kuitenkin varhaiskasvatuspalveluihin. Vuonna 2018 Suomessa noin kolme neljästä 1-6 -vuotiaasta lapsesta osallistui varhaiskasvatukseen. (THL, 2019, 1.) Tähän tutkimukseen osallistuneissa perheissä maahanmuuttajataustaiset vanhemmat eivät siis suosineet lapsen tai lasten kotona hoitamista keskivertoa useammin.

Kaksi haastateltujen perheiden isistä oli pitänyt isyyslomaa. Isyyslomat olivat olleet kestoaltaan kolme ja kuusi kuukautta. Molemmat isyyslomaa hyödyntäneet isät olivat syntyneet Suomessa. Yksi maahanmuuttajataustainen isä oli kuitenkin ottanut määräaikaista vastuuta lapsen hoidosta kahden kuukauden ajan ennen lapsen päivähoiton alkua. Isä oli ollut tuon ajan kuitenkin työtön työnhakija, eikä ollut hyödyntänyt oikeuttaan vanhempain- tai isyyslomaan. Kantaväestöön kuuluvien ja länsimaista muuttaneiden isien on havaittu Suomessa hyödyntävän muita maahanmuuttajataustaisia isejä useammin isyys- ja vanhempainvapaita (Tervola, Duvander & Mussino, 2017, 287). Isyysvapaiden käytön yleisyyden on myös havaittu mukailevan voimakkaasti isän sosiodemografista taustaa, sillä korkeasti koulutetut,

työelämässä olevat ja hieman iäkkäämmät isät pitävät todennäköisemmin isyyslomaa kuin nuoret ja vähemmän koulutetut isät (Lammi-Taskula, Salmi & Närvi, 2017, 108).

Alla olevaan kaavioon on kuvattu perheiden päivähoito- ja esiopetusikäisten lasten hoitomuodot. Niissä kolmessa perheessä, joissa oli useampi kuin yksi päivähoitoikäinen lapsi, molemmat lapset olivat samassa hoitomuodossa haastatteluhetkellä. Lasten hoitomuodoista kunnallinen varhaiskasvatus oli selkeästi suosituin. Yhteensä 12 lasta osallistui julkisesti tuotettuun varhaiskasvatukseen. Nuorin päivähoitoon osallistuva lapsi oli haastatteluhetkellä 1v ja 6kk. Kaksi lapsista oli hoidossa kunnallisella perhepäivähoitajalla, mutta kahdessa perheessä perhepäivähoitoa oli hyödynnetty lastenhoidon muotona aikaisemmin. Yhteensä neljää lasta hoidettiin kotona joko kotihoidontuen tai työttömyysetuuden turvin. Haastatelluista vanhemmista kaksi äitiä hoiti alle 3-vuotiasta lasta kotihoidontuella. Toisessa näistä perheistä äiti hoiti kotona myös pienemmän lapsen yli 3-vuotiasta sisarusta. Yksikään lapsi ei ollut haastatteluhetkellä hoidossa yksityisessä päiväkodissa tai yksityisellä perhepäivähoitajalla. Yksi perhe oli kuitenkin aiemmin hyödyntänyt yksityistä perhepäivähoitajaa lapsen hoidon järjestämiseksi.

Taulukko 6. Lasten hoitomuoto haastatteluhetkellä

Koti	4 lasta
Päiväkoti tai esiopetus, kunnallinen	10 lasta
Päiväkoti tai esiopetus, yksityinen	0
Perhepäivähoito, kunnallinen	2 lasta
Perhepäivähoito, yksityinen	0

Haastatelluista ilmeni, että vain hyvin harvalla perheellä oli käytettävissään informaalia, kuten isovanhempien tarjoamaa, lastenhoitoapua. Maahanmuuttajataustaisten äitien on havaittu suosivan sukulaisten tarjoamaa lastenhoitoa, mutta heillä ei useinkaan asu lastenhoitoon osallistuvia lähisukulaisia lähellä (Greenberg & Kahn, 2011, 31-32). Tähän tutkimukseen osallistuneista perheistä kolmella asui lähisukulaisia samalla paikkakunnalla. Näissä perheissä sukulaisten tarjoama lastenhoitoapu näytteli merkittävää roolia,

vaikka perheistä toisessa hyödynnettiin lisäksi myös kunnallisia varhaiskasvatuspalveluita. Vaikka viidessä perheessä toinen vanhempi oli kotoisin Suomesta, vain yhdellä näistä perheistä asui lastenhoidossa auttavia sukulaisia lähellä.

6.1.3 Päivähoidon hakuprosessit

Suurin osa haastatelluista vanhemmista hyödynsi julkisesti tuotettuja varhaiskasvatuspalveluita lapsensa tai lastensa hoidon järjestämisessä. Vanhemmat kuvasivat haastatteluissa runsaasti päivähoidon hakuprosesseja. Haastatteluista ilmeni, että jotkin perheistä olivat hakeneet päivähoitopaikkaa itsenäisesti, toiset varhaiskasvatuksen palveluohjauksen kautta ja joitakin perheitä oli auttanut sosiaalitoimisto.

Osasta haastatteluista ilmeni, että sosiaalitoimisto tai jokin muu perheen kanssa toiminut taho oli auttanut perhettä hakemaan lapselle hoitopaikkaa tai järjestänyt lapselle hoitajan. Haastatteluista kävi ilmi, että sosiaalitoimiston järjestäessä lapsen hoitopaikkaa vanhempien rooli päätöksen teossa oli jäänyt hyvin vähäiseksi. Jotkut haastatelluista vanhemmista eivät esimerkiksi olleet tietoisia, onko heidän lapsensa päiväkodiksi valikoitunut päiväkotikunnallinen vai yksityinen. Hakuprosessi itsessään ei ollut myöskään ollut vanhemmille läpinäkyvä tai heille ei ollut tarjoutunut juurikaan mahdollisuuksia vaikuttaa hoitopaikan valikoitumiseen. Esimerkiksi yhdessä haastattelussa lapsen kodin ulkopuolinen hoito oli järjestetty sosiaalitoimiston kautta lapsen ollessa vain seitsemän kuukauden ikäinen. Vanhemman kertoman mukaan perheen asuessa vastaanottokeskuksessa Suomeen muuton jälkeen vanhempia oli velvoitettu osallistumaan Suomen kielen kurssille. Vanhemman mukaan kurssin opettaja oli halunnut vanhempien osallistuvan kurssille ilman vauvaa, jonka jälkeen sosiaalitoimisto oli järjestänyt lapselle omahoitajan. Hoitaja oli hoitanut vauvaa kunnallisessa päiväkodissa vanhempien osallistuessa kielikurssille.

Toisessa haastattelussa vanhempi kuvasi perheen toivoneen päivähoitopaikkaa läheltä perheen kotia, jonka jälkeen sosiaalitoimisto oli vanhemman mukaan järjestänyt lapselle hoitopaikan läheisestä päiväkodista. Haastateltu vanhempi ei osaa haastattelussa kertoa, onko lapsen päiväkotikoti

kunnallinen vai yksityinen ja epäselväksi jää, onko vanhempi ylipäänsä tietoinen erilaisista varhaiskasvatuksen muodoista. Haastattelusta ei ilmene, että perheen kanssa olisi käyty hakuprosessin aikana muita keskusteluja tai esimerkiksi esitelty perheelle tarjolla olevia vaihtoehtoja. Hoitopaikan sijainti lähellä perheen kotia muodostuukin useassa haastattelussa tärkeimmäksi kriteeriksi hoitoa järjestettäessä. Hoitopaikan sijainnin on havaittu olevan yksi merkittävistä hoitopaikan valintaa selittävistä tekijöistä (Chaudry ym. 2011, 68; Hietämäki ym. 2016, 48). Hoitopaikan valintaan ja toiveisiin hoitopaikasta vaikuttavat tekijät, jotka ovat vanhempien näkökulmasta merkittäviä arjen sujuvuuden näkökulmasta. Pienituloisilla perheillä voi parempiosaisia perheitä harvemmin olla mahdollisuus esimerkiksi omalla autolla liikkumiseen kodin ja hoitopaikan välillä. Laadukkaita varhaiskasvatustilaisuuksia olisi tärkeää olla saatavilla myös alueilla, joilla asuu runsaasti pienituloisia ja maahanmuuttajataustaisia perheitä. (Weber, 2011, 5; Vandenbroeck & Lazzari, 2014, 230.)

Hoitopaikan sijainti vaikuttaa perheiden arkeen merkittävästi. Ei ole yhdentekevää, sijaitseeko lapsen hoitopaikka perheen kotia vastapäätä vai kymmenen kilometrin päässä kotoa julkisten liikennevälineiden saavuttamattomissa. Perheiden toiveisiin vaikuttavat kuitenkin arjen sujuvuuden näkökulman lisäksi muutkin tekijät. Vanhempien ajatukset siitä, mitä lapsi tarvitsee ja mikä on lapselle hyväksi vaikuttavat heidän toiveisiinsa lapsen hoitomuodosta (Weber, 2011, 5). Kaikille perheille päivähoitopaikan sijainti ei ollut valintaa tehdessä ensisijainen kriteeri hoitopaikalle. Esimerkiksi yhden vanhemman haastattelusta kävi ilmi, että vanhempien näkemykset lapsen hyvinvoinnista menivät päivähoitopaikkaa hakiessa päivähoidon sijainnin edelle ja vanhemmat kertoivat toivoneensa mitä tahansa päiväkotipaikkaa lapselleen. Hoitopaikan hakuprosessi näyttäytyi kuitenkin haasteellisena ja lapsen hoitopaikan saamisen edellytykseksi oli sosiaalitoimistossa ja varhaiskasvatuksen palveluohjauksessa vanhempien mukaan asetettu vanhempien kielikurssille osallistuminen. Vanhemmat olivat kuitenkin saaneet lapselleen hoitopaikan ja haastattelun mukaan he olivat tyytyväisiä, että lapselle osoitettu päiväkotipaikka oli lähellä perheen kotia.

Me menimme sosiaalitoimistoon. Sitten me kysyimme sieltä, että me haluamme että meidän lapsi menee päiväkotiin, mutta laki sanoo että hän ei voi mennä ennen kun meillä on kielikurssi. Meidän ongelma oli että hän on aina yksin ja hän

ei osaa suomea, sama kuin me. Sosiaalityöntekijä sanoi että voimme mennä kaupunkiin -- Kun menimme sinne hän sanoi että tarvitsee ennen että meillä on kielikurssi. Mutta kun me kerroimme hänelle että, hän on yksin ja hän oli yks vuosi ei ole hyvä. Me ajattelimme että, tarvitsee että hän mennee päiväkotiin. -- sitten me sanoimme et ei ole tärkeää missä hänen päiväkoti on -- voimme mennä bussilla tai kävellen. -- Mutta se oli tosi hyvä, että kun hänen päiväkotipaperit tulee -- Se oli lähellä meidän kotia.

Kyseisessä tapauksessa sosiaalitoimisto ei ollut järjestänyt lapsen hoitoa, vaan ilmeisesti ohjannut perheen kaupungin varhaiskasvatuksen palveluohjaukseen. Haastattelusta käy ilmi, ettei hoitopaikan hakuprosessi ollut vanhemmille läpinäkyvä eikä heille tarjoutunut mahdollisuutta vaikuttaa hoitopaikan valikoitumiseen eivätkä he esittäneet toiveita sen suhteen. Haastattelusta ei käy myöskään ilmi, että palveluohjauksessa olisi kerrottu perheelle varhaiskasvatuksen eri muodoista tai perheelle tarjolla olevista vaihtoehdoista. Kaikissa tämän tutkimuksen aineiston tapauksissa, joissa lapsen hoitopaikan järjestämiseen oli osallistunut sosiaalitoimisto tai muu perheen asioita hoitava taho, perheen rooli hoitopaikan valintaprosessissa näyttäytyi hyvin pienenä ja näkymättömänä.

Edellä esitellyssä haastattelukatkelmassa sosiaalitoimiston ohjatessa perheen varhaiskasvatuksen palveluohjaukseen lapsen hoitopaikan järjestämiseksi, hoitopaikan valikoituminen tapahtui ilman perheen aktiivista osallistumista valintaprosessiin. Muissa kuvauksissa, joissa päivähoitovalintaa tehtiin palveluohjauksen avulla, ilmeni saman tyyppisiä piirteitä. Palveluohjaukseksi kutsutaan varhaiskasvatuksessa usein Varhaiskasvatussuunnitelman (2016) velvoittamaa vanhempien ohjausta ja neuvontaa tarjolla olevista varhaiskasvatuspalveluista. Palveluohjauksen tavoitteena on kartoittaa lapsiperheiden tarpeita ja tarjota heille tietoa tarjolla olevista palveluista sekä saada tietoa lapsesta ja perheestä. Varhaiskasvatuksen palveluohjaukselle ei ole selkeää määritelmää ja kuntien palveluohjauksessa on runsaasti vaihtelua sekä siinä, mikä taho palveluohjausta tarjoaa ja missä muodossa se on perheiden saatavilla (Siippainen, Kuukka & Kauppinen, 2019). Yksi haastatelluista vanhemmista esimerkiksi kuvasi, että hänen soittaessaan varhaiskasvatuksen palveluohjaukseen hänelle oli automaattisesti esitely perheen asuinpaikan lähellä sijaitsevat päiväkotivaihtoehdot ja mahdollisuuden valita kokoaikainen tai osa-aikainen hoitoaika. Haastattelusta ilmenee, ettei äiti ollut tietoinen kaikista tarjolla olevista vaihtoehdoista tehdessään

päivähoitovalintaa lapsilleen, eikä hänelle oltu riittävän kattavasti esitelty erilaisia vaihtoehtoja. Haastattelun edetessä selviää, että lähipäiväkoti oli näyttäytynyt palveluohjauksen kanssa käydyn keskustelun jälkeen perheen ainoana vaihtoehtona lastenhoidon järjestämiseksi. Äiti kuitenkin kertoi, että olisi luultavasti harkinnut muitakin vaihtoehtoja, jos olisi ollut niistä valinnantekohetkellä tietoinen. Vanhempien tekemät lastenhoitovalinnat eivät aina näyttäyty parhaina mahdollisina lapsen tai perheen kannalta tarkasteltuna, mutta tehdyt valinnat ovat vaikuttaneet vanhemman näkökulmasta parhaalta tarjolla olevista vaihtoehdoista valinnantekohetkellä (Weber, 2011, 6).

R: Once I made a decision that it's time for them to go then I asked few of my friends -- and they told me that we have, in the town site everything. Over there we can call some number and they told us, "Okay these are the day cares available here in your place and you can send them, and you can select for the whole day or part-time or something." So then I sent them, now they are full-time at day care.

I: Are you happy with the local day care now or, do you want to change the day care later when your kids get older?

R: Actually, I was thinking if I know the possibilities like the different possibilities probably I would take into consideration which one should I send them. But right now because that's only option available I just send them there.

Useat haastatteluista vanhemmista olivat olleet yhteydessä palveluohjaukseen päivähoitopaikan hakemisen lisäksi myös lähempänä päivähoiton aloitusta. Tällöin perheet olivat täyttäneet ennen yhteydenottoa palveluohjaukseen joko sähköisen tai paperisen lomakkeen lapsen hoidon tarpeesta, hoitopaikkatoiveista ja hoidon tarpeen alkamisesta. Perheet ottivat yhteyttä varhaiskasvatuksen palveluohjaukseen, koska heille ei ollut tullut tietoa päivähoitopaikasta hoidon tarpeen alun lähestyessä tai perhe ei ollut tyytyväinen saamaansa hoitopaikkaan. Varhaiskasvatuslain mukaan perheen on haettava päiväkotipaikkaa lapselleen neljä kuukautta ennen hoidon tarpeen alkamista. Kiireellisissä tapauksissa, esimerkiksi vanhemman työllistyessä tai aloittaessa opiskelun, kuitenkin riittää, että hoitopaikkaa haetaan kaksi viikkoa ennen hoidon tarpeen alkua. Lain mukaan kunnan on järjestettävä lapselle varhaiskasvatusta yllä olevien hakuajkojen puitteissa. Mahdollisuuksien mukaan hoitoa on lisäksi järjestettävä vanhempien tai huoltajien toivomassa muodossa. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 17§.) Vanhempien haastatteluista kävi ilmi, että hoitopaikan saaminen

neljä kuukautta sen hakemisen jälkeen ei aina toteutunut ilman vanhemman aktiivista roolia hoitopaikan saamisprosessissa, kuten seuraavasta haastattelukatkelmasta ilmenee.

I applied four months before, and then I did not receive anything from them. When I asked in the middle, somewhere around after two months or something then they said the decision is still pending and it's on the queue. Just 2 days before I needed the daycare I called them and I asked, how is the situation. I have applied four months back and I needed it really, urgent, I needed it, there is no other option for me and all these things. So, then they said "Okay we will, contact the day cares and then we will contact you in one hour" or something like that. So, they have contacted everyone. -- After that, after few hours they called me back and said "Okay you have this, place in this daycare, would you like to take it or would you like to come and visit"-- I made her join after few days of visiting.

Haastattelusta käy ilmi, että vanhempi oli hakenut lapselleen hoitopaikkaa neljä kuukautta ennen lapsen hoidon tarpeen alkamista. Kahden kuukauden jälkeen vanhempi oli tiedustellut prosessin etenemistä, mutta hoitopaikkahakemusta ei oltu tuolloin vielä käsitelty. Kaksi päivää ennen hoidon tarpeen alkamista vanhempi oli soittanut palveluohjaukseen ja tiedustellut hoitopaikkaa. Vanhemman puheesta käy ilmi, että hän oli kokenut tarpeelliseksi perustella lapsen hoidon tarvetta puhelimesta. Vanhempi oli haastattelun perusteella kertonut häntä palvelulle henkilölle, ettei hänellä ole muuta vaihtoehtoa kuin saada lapselleen hoitopaikka ja että perheen tarve hoidolle on akuutti. Haastattelun mukaan hoidon tarpeen perustelun jälkeen häntä palvellut henkilö oli suostunut ottamaan yhteyttä perheen lähellä sijaitseviin päiväkoteihin ja tarjonnut muutama tunti puhelun jälkeen lapselle hoitopaikkaa yhdestä perheen lähipäiväkodeista. Haastattelun mukaan vanhempi oli toivonut lapselleen päivähoitopaikkaa kunnallisesta päiväkodista läheltä perheen kotia. Lopulta perhe saikin lapselleen mieluisan hoitopaikan. Haastattelusta käy kuitenkin mielenkiintoisella tavalla ilmi, että päivähoitopaikan saaminen oli vaatinut vanhemmalta aktiivista roolia ja useita yhteydenottoja. Palveluohjauksen kanssa lapsen hoidon aloituksesta keskustellessaan vanhempi oli kokenut, että hänen täytyy perustella lapsen hoidon tarvetta voimakkaasti hoitopaikan saadakseen, vaikka hakuprosessi oli vanhemman kertoman mukaan noudattanut varhaiskasvatuslain hakuaikoja.

Epäselväksi jää, missä määrin palveluohjauksessa oli esitelty tälle tai muille haastatelluille vanhemmille varhaiskasvatuksen eri vaihtoehtoja ja

toimintamuotoja. Myöskään vanhemman ja palveluohjauksen väliset mahdolliset keskustelut lapsesta itsestään tai tämän tarpeista tai eduista eivät nouse edellä esitellyissä tai muissakaan tämän tutkimuksen haastatteluissa esille. Siippainen, Kuukka ja Kauppinen (2019) huomauttavatkin, ettei lapsi ja tämän tarpeet näytä juurikaan nousevat esille varhaiskasvatuksen palveluohjauskeskusteluissa, vaikka hoitoratkaisun tulisi vastata lapsen etua ja tarpeita. Hoitopaikkapäätöksen saaminen vain hieman ennen hoidon tarpeen alkua ei myöskään jätä vanhemmalle aikaa hakea päätökseen muutosta, jos perheelle tarjottu hoitopaikka ei olisikaan ollut mieluisa.

Eräs haastatteluista vanhemmista kuvasi perheen hoitopaikan valintaprosessia ja tilannetta, jossa vanhemman ensisijainen toive yksityisestä perhepäivähoitajasta osoittautui mahdottomaksi lapsen iän vuoksi. Ongelmaksi muodostui se, että yksityiset perhepäivähoitajat eivät halunneet 1-vuotiasta lasta ryhmäänsä ja olivat tarjonneet äidille mahdollisuutta hoitopaikkaan lapsen täytettyä kaksi vuotta. Lapsen ikä siis rajasi perheelle tarjolla olevia varhaiskasvatusvaihtoehtoja kyseisen perheen kohdalla. Perheelle tarjottu hoitopaikka kunnallisesta päiväkodista taas oli heille epämieluisa vaihtoehto. Siippainen, Kuukka ja Kauppinen (2019) huomauttavatkin, että vanhempien valinnanvapauden ja kunnan tarjoamien palveluiden välille saattaa toisinaan syntyä ristiriitoja. Ristiriidat tulevat kuvaavalla tavalla esiin vanhemman haastattelussa.

I had applied through the normal process to the kids to go to daycare, through the city website - And we had originally gotten, a place in the daycare. But I had also applied, for this (kunnallinen) perhepäivähoitaja, -- all the other private ones I asked about, nobody wanted a one-year-old kid. -- But then, I called and bugged many times the [residential municipality] people for the daycare places and said, this lady lives right next to us. I applied for that and, I know she does this. I don't know if it's because bugged so many times but, luckily one spot came open, and we got it, and it just happened that she was through the city and right across the street from us. So we were really really lucky with it and it just, it worked.

Haastattelussa vanhempi kertoo, että oli tutustunut kunnalliseen perhepäivähoitajaan ollessaan lapsen kanssa kotona ja hakenut hoitopaikkaa kyseiseltä perhepäivähoitajalta sähköisellä hakulomakkeella. Perheelle oli kuitenkin tarjottu päiväkotipaikkaa kunnallisesta päiväkodista. Haastattelusta ilmenee, että vanhempi oli ottanut yhteyttä kaupungin varhaiskasvatuksen palveluohjaukseen useita kertoja ei-toivotun päiväkotipäätöksen saatuaan ja

esittänyt toiveensa hoitopaikasta kyseisellä perhepäivähoitajalla ja perustellut toivettaan perhepäivähoidon sijainnilla lähellä perheen kotia. Useiden yhteydenottojen jälkeen perhe oli saanut toivomansa hoitopaikan perhepäivähoitajalta. Vanhemman haastattelusta käy ilmi, että vanhempi kokee hänen aktiivisen roolinsa vaikuttaneen päätöksen muutokseen. Vanhempi myös kuvailee, että he ovat äärimmäisen onnekkaita, koska saivat lopulta toivomansa hoitopaikan lapselle.

Vastaavantyyppinen tilanne ilmeni toisessakin haastattelussa, jossa perheen nuoremman lapsen aloittaessa päiväkodissa hän oli saanut hoitopaikan eri päiväkodista, kuin missä tämän vanhempi sisarus osallistui varhaiskasvatukseen. Sisarusten pääsy samaan hoitopaikkaan on vanhempien näkökulmasta tarkasteltuna erittäin tärkeää hoitopaikkaa valitessa (Hietamäki ym. 2016, 48). Haastateltu vanhempi kertoi haastattelussa tehneensä internetissä siirtotoiveen nuoremmalle lapselle, jonka jälkeen he olivat vieneet ja hakeneet lapset kahdesta eri päiväkodista aamuisin ja iltapäivisin. Tilanteeseen oli kuitenkin saatu muutos sen jälkeen, kun vanhempi oli käynyt juttelemassa nuoremman lapsen päiväkodin johtajan kanssa ja selittänyt perheen hankalan tilanteen tälle. Haastattelusta ilmenee, että viikko johtajan kanssa käydyn keskustelun jälkeen nuoremmalle lapselle oli tarjottu hoitopaikkaa perheen toivomasta päiväkodista. Haastatellun vanhemman kertomus valottaa sitä, kuinka läpinäkyvätöntä päivähoitopaikkojen saaminen ja muutosten hakeminen vanhemmille on.

Joissain haastatteluissa päivähoitopaikan hakemisesta ja hakuprosessista tuotettiin puhetta hyvin niukasti. Tällöin vanhempi oli hakenut itsenäisesti hoitopaikkaa joko sähköisellä tai paperisella lomakkeella tai ottamalla yhteyttä varhaiskasvatuksen palveluohjaukseen. Näissä tilanteissa perheelle oli myös tarjottu toivottua tai perheelle mieluisaa hoitopaikka, joten palveluohjaukseen tai muihin tahoihin ei ollut tullut tarvetta ottaa yhteyttä. Niissäkin tilanteissa, joissa hakuprosessi on perheille luonteva ja helppo, palveluohjauksen tehtävänä olisi varmistaa, että perheet ovat tietoisia tarjolla olevista vaihtoehdoista ja varhaiskasvatuksen muodoista. Perheen hakiessa hoitopaikkaa sähköisellä lomakkeella perheen tilanteen tai lapsen tarpeiden selvittäminen jää haastatteluiden perusteella hyvin ohueksi.

Tässä tutkimuksessa päivähoiton hakuprosessit näyttävät vanhempien näkökulmasta tarkasteltuna hyvin moninaisina ja hyvin läpinäkymättöminä. Vanhemmat ovat saaneet joko hyvin puutteellista tietoa tarjolla olevista vaihtoehtoista tai hoitopaikkapäätökset ovat tulleet niin myöhään, ettei perheellä olisi ollut aikaa hakea muutosta päätökseen, jos hoitopaikka ei olisi ollut perheelle mieluinen. Haastatteluissa ilmeni, että perheen saadessa epämieluisan hoitopaikkapäätöksen, päätökseen oli mahdollista saada muutos joko palveluohjauksen tai päiväkodin johtajan kautta. Muutosten saaminen vaikuttaisi kuitenkin vaativan vanhemmalta hyvin aktiivista roolia ja vahvoja perusteluja. Lapsista ja näiden tarpeista keskusteleminen ei noussut vanhempien haastatteluissa esille hoitopaikan hakuprosessia koskevassa kerronnassa. Mahdollisista palveluohjauksen puutteista huolimatta haastatteluista perheistä suurin osa oli tyytyväisiä lapsensa hoitomuotoon haastatteluhetkellä.

6.2 Tieto

Tämän tutkimuksen toinen tutkimuskysymys koski tiedon merkitystä ja roolia lastenhoidon ratkaisussa. Tässä tutkimuksessa kiinnostus kohdistui perheillä käytettävissä olleen tiedon laatuun ja siihen, millaiseen tietoon pohjaten perheet ovat tehneet lastenhoidon ratkaisuja. Varhaiskasvatuspalveluista saatavilla olevan tiedon on havaittu olevan usein puutteellista ja vanhempien on todettu tekevän lastenhoidon ratkaisuja sosiaalisten verkostojen kautta saatavaan tietoon pohjaten (Meyers & Jordan, 20016, 60-61). Tässä tutkimuksessa haluttiin selvittää, millaiseen tietoon pohjaten maahanmuuttajataustaiset perheet tekevät lastenhoidon ratkaisuja ja mistä he saavat tietoa ratkaisuja varten. Tiedon laadun merkitys on erityisen relevantti, sillä luottamus sosiaalisten verkostojen kautta satavaan tietoon ei vain rajaa vanhemman lastenhoidon järjestämisen vaihtoehtoja, vaan myös suodattaa tarjolla olevat vaihtoehdot vanhemman sosiaalisen verkoston kulttuurisen normiston kautta (Meyers & Jordan, 2016, 62). Aineiston laadullisessa sisällönanalyysissä selvisi, että haastatellut vanhemmat ovat saaneet tietoa varhaiskasvatuspalveluista hyvin moninaisista lähteistä. Keskeisiksi tiedon saamisen väyliksi osoittautuivat tässä tutkimuksessa sosiaalisten verkostojen kautta saatu tieto ja vanhempien omakohtaiset

kokemukset. Lisäksi vanhemmat olivat saaneet tietoa varhaiskasvatuspalveluista formaaleja tiedon saamisen väyliä pitkin. Näitä formaaleja tiedon saamisen paikkoja edustivat esimerkiksi varhaiskasvatuksen palveluohjaus, kaupungin internetsivut ja esimerkiksi Suomen kielen kielikurssit ja mahdolliset muut opinnot.

6.2.1 Sosiaaliset verkostot

Sosiaaliset verkostot ja yhteisöt ovat perheille ja vanhemmille merkittäviä tiedonlähteitä lastenhoidon ratkaisuita tehdessä. (Weber, 2011, 5.) Haastatteluista kävi ilmi, että vanhemmat saivat sosiaalisten verkostojen kautta tietoa sekä perheille tarjolla olevista varhaiskasvatuspalveluista, että niiden hakemisesta. Esimerkiksi yksi vanhemmista kertoi saaneensa tietoa englanninkielisistä esikouluista tuttaviansa kautta. Nämä olivat esitelleet vanhemmalle kaksi vaihtoehtoa. Tuttavilta kysyminen on ollut äidin ensisijainen ja ainoa tiedonhakukeino tarjolla olevien palveluiden selvittämiseksi.

Actually next year she would be going to this, esikoulu. So we were thinking which one to take, but we don't know the options yet. So I asked my friends who have kids, in esikoulu and they've given me, if it's an English, option then they gave me two options, [Päiväkoti A] in the centre and, the other one is [Päiväkoti B].

Maahanmuuttajataustaiset vanhemmat luottavat tutkimusten mukaan eniten sellaisiin lastenhoitomuotoihin, joista he ovat saaneet tietää sosiaalisten verkostojensa kautta. Lastenhoidon järjestämiseen sosiaalisia verkostoja hyödyntäen liittyy kuitenkin riskejä. Se voi rajoittaa vanhemman tunnistamien vaihtoehtojen määrää ja voi johtaa lapsen eriytymiseen muusta yhteiskunnasta perheen sosiodemografisten piirteiden mukaisesti. (Meyers & Jordan, 2006, 66.) Tarjolla olevien palveluiden lisäksi sosiaalisten verkostojen kautta hankittiin tietoa päivähoidon hakuprosesseista ja siitä, mistä tietoa palveluista voisi lähteä etsimään. Varhaiskasvatuspalveluiden ja hakuprosessien lisäksi sosiaaliset verkostot tarjosivat osalle haastatelluista vanhemmista tietoa jonkin tietyn päiväkodin ominaisuuksista ja laadusta. Tämäkin tieto tuli perheille tuttavilta, jotka olivat saaneet tietoa päiväkodeista omien lastensa varhaiskasvatuksen kautta. Esimerkiksi eräs haastateltu vanhempi kertoi, että he olivat päättäneet hakea lapselleen hoitopaikkaa tietystä päiväkodista, koska heidän

tuttavaperheensä oli suositellut sitä perheelle. Samalla perhe oli saanut tietoa päiväkodeista, joiden laatuun tuttavaperhe ei ollut ollut tyytyväinen kesäpäivystyksen aikana.

We knew about the daycare from our friend. We had a friend who had a, two-year-old son at the time that our child was born, and he was attending a public daycare. They had some experience with other daycares because of that emergency care, when the daycares are closed on summer vacations. So they were telling us, this daycare and this daycare are not really good because of that and this and that. So we mainly relied, for the first daycare we really relied on our friends', recommendation

Suosittelun ja käytännön tiedon lisäksi vanhemmat saivat sosiaalisten verkostojen kautta runsaasti yleistä tietoa esimerkiksi varhaiskasvatuksen ajankohtaisista teemoista ja muutoksista sekä asuinkunnan varhaiskasvatusjärjestelmästä ja sen mahdollisista puutteista. Haastatteluista ilmeni, että vanhemmat olivat kuulleet esimerkiksi ryhmäkokojen kasvattamisesta, hoitopaikkojen niukkuudesta ja henkilökuntapulasta varhaiskasvatuksessa sosiaalisten verkostojen kautta. Yksi haastatteluista vanhemmista kuvasi saaneensa tietoa sekä varhaiskasvatuksen laadusta, että varhaiskasvatuksen työvoimapulasta tuttaviltaan. Haastattelusta ilmenee myös, että vanhempi oli tietoinen esimerkiksi varhaiskasvatuksen suhdeluvuista ja henkilökunnan äkillisestä sairastumisesta johtuvasta ylityksestä suhdeluvuissa. Kyseisen vanhemman haastattelussa ilmiö yhdistyy varhaiskasvatuksen heikkoon laatuun; työntekijöiden ammatilliseen rooliin ja siihen että päiväkotien työntekijät hoitavat vain välttämättömät velvollisuutensa.

I know from friends of mine that, people working in daycares, they do duty as demanded and nothing else. They constantly call because the kids have fever and then, there is no fever and, at the end of the day it just comes out that the, somebody got sick, and they didn't have enough adults to cover the group size and they needed to send the kids home.

Sosiaalisten verkostojen lisäksi sosiaalinen media tarjosi vanhemmille jonkin verran tietoa varhaiskasvatuksesta. Kuvaukset ystävien kanssa käydyistä keskusteluista esiintyivät vanhempien haastatteluissa kuitenkin huomattavasti useammin kuin sosiaalisen median kautta saatu tieto. Eräs haastateltava kertoi etsineensä tietoa perheen uuden kodin lähellä sijaitsevista päiväkodeista sosiaalisen median keskustelualustoilta ennen päiväkotihakemuksen tekemistä, sillä hänen ystävillään ei ollut kokemuksia kyseisistä päiväkodeista. Sosiaalisten

verkostojen merkitys lastenhoidon järjestämisessä on havaittu olevan merkittävä, niin tässäkin tutkimuksessa. Laajan sosiaalisen verkoston omaavien vanhempien on huomattu tunnistavan enemmän erilaisia lastenhoidon järjestämisen vaihtoehtoja ja saavan tietoa useista eri lähteistä. Sen sijaan vanhempien, joilla on pieni sosiaalinen verkosto, nähdään olevan kaikkein heikoimmassa asemassa, sillä heillä on niukasti tiedonlähteitä ja vaihtoehtoja lapsen hoidon järjestämiseksi. (Chaundry ym. 2011, 81-86.)

6.2.2 Omakohtainen kokemus

Useat haastatelluista vanhemmista kertoivat saaneensa tietoa varhaiskasvatuspalveluista ja päiväkodeista omien kokemustensa kautta. He kertoivat olleensa työharjoittelussa, työkokeilussa tai töissä koulussa tai päiväkodissa. Työelämän kautta saadut kokemukset vaikuttivat vanhempien mielikuviin Suomalaisesta peruskoulusta ja varhaiskasvatuksesta. Eräs vanhemmista esimerkiksi kuvasi, että oli työharjoittelussa peruskoulussa havainnut, etteivät lasten erilaiset taustat tai lähtökohdat näy koulun arjessa negatiivisessa valossa. Hän kertoi, että lapsia kohdeltiin koulussa tasavertaisesti eivätkä muut lapset kiinnittäneet erilaisuuteen huomiota. Vanhemman haastattelusta käy ilmi, että hänellä oli ennen työharjoittelua ollut paljon ennakkoodotuksia lapsen mahdolliseen päiväkotiin ja myöhemmin kouluun menoon liittyen. Vanhempi oli esimerkiksi ajatellut, että perheen heikko taloudellinen tilanne ja esimerkiksi lapsen puutteelliset tai edulliset välineet ja lelut voisivat vaikuttaa siihen, kuinka muut lapset suhtautuvat perheen lapseen päiväkodissa. Äiti kertoi myös, ettei ennen harjoitteluaan tiennyt, että lapsille tarjotaan aterioita kouluissa ja päiväkodeissa. Hän oli etukäteen pohtinut, huomaisivatko muut lapset päiväkodissa hänen lapsensa erilaisen ruokavalion ja ollut huolestunut siitä, kuinka siihen suhtauduttaisiin. Haastattelusta ilmenee, että vanhemman huolet liittyvät hänen aiempiin kokemuksiinsa vanhemman lähtömaasta, jossa perheiden taustat vanhemman mukaan vaikuttavat lasten kohteluun ja sosiaaliseen asemaan kouluissa.

Lasten tasavertaisen kohtelun lisäksi hoitajien ja lasten välinen vuorovaikutus ja lapsen kuunteleminen nousivat tärkeiksi työelämän kautta saaduiksi kokemuksiksi useissa haastatteluissa. Esimerkiksi yksi haastatelluista

vanhemmista kertoi, että oli päässyt tutustumaan kolmannen sektorin järjestämän perhe-kerhon toimintaan haastattelun oman äidin työharjoittelun kautta. Haastateltu kertoo, että hoitajien lasta kuunteleva asenne ja lasten toiveiden mukaan toimiminen on vaikuttanut vanhemman positiiviseen kuvaan Suomalaisesta varhaiskasvatuksesta. Tässäkin haastattelussa vanhempi vertaa Suomessa kokemaansa lähtömaahansa.

Siellä on päiväkotia mutta.. Ei tosi hyvä. Siellä hoitavat lasta, mutta se on yleensä normaalia perusasiaa, mutta Suomessa minä näin että tosi hyvä ja hoitajat tarkasti tehdä ja ymmärtää lapsia että mitä haluaa hän haluaa.

Yksi haastatelluista Suomesta kotoisin olevista vanhemmista sen sijaan kertoi haastattelussa työskennelleensä lastenhoitajana päiväkodissa. Hänen kertomuksessaan kokemukset päiväkodeista eivät näyttäyty yhtä positiivisessa valossa, kuin yllä esitellyssä haastattelussa. Sen sijaan vanhempi kertoi haastattelussa, etteivät pienet lapset saa päiväkodin isossa ryhmässä riittävästi huomiota kasvattajilta. Lisäksi hän kuvasi päiväkoteja korkean melutason paikkoina.

Työharjoittelun ja työelämän kautta saatujen kokemusten lisäksi vanhemmat kertoivat saaneensa tietoa varhaiskasvatuksesta kohdatessaan lastenhoitajia esimerkiksi kaupungilla tai leikkipuistossa. Yksi vanhemmista kertoi nähneensä pikaruokaravintolassa vanhemman naisen pienen lapsiryhmän kanssa. Hän oli päätellyt naisen olevan yksityinen lastenhoitaja, koska hän ei ollut näyttänyt esimerkiksi lasten isovanhemmalta. Naisen epäammattillinen toiminta oli herättänyt haastattelun pohtimaan, ettei yksityisiä hoidontarjoajia kenties valvota tai ettei heille ole samanlaisia vaatimuksia, kuin esimerkiksi isojen päiväkotien työntekijöille. Kohtaaminen lastenhoitajan kanssa oli vaikuttanut äidin toiveeseen hakea omalle lapselleen hoitopaikkaa päiväkodista tulevaisuudessa. Kokemus näennäisesti hyvin ohikiitävästä hetkestä oli vaikuttanut kyseisen vanhemman mielikuvaan ja näkemyksiin sekä varhaiskasvatuspalveluiden järjestämisestä ja valvonnasta yleisesti, että erityisesti perhepäivähoitajista ja yksityisistä lastenhoitajista.

No kyllä niin kuin jotain vaatimuksia pitäis olla. Olen nähnyt, McDonald's, Hesburgerissa tämmönen juttu että pieni ryhmä, kaks aikuista ja erilaisia lapsia. He eivät ole sisaruksia. He näyttävät erilaisilta. Yks tyttö itki, ja mä en haluaisi että, jos mun lapsi itkee, mä haluaisin häntä rauhoittaa ja jotain. Emmä haluisi

että joku aggressiivisesti sanoo että ”älä itke” ja ”laita pipo päälle!” En halua sitä. Jos on iso päiväkotijärjestelmä, ei saa tehdä siitä salaisuus, eli jos joku aggressiivisesti suhtautuu lapsille. Mutta jos se on yksityinen hoito kukaan ei tiedä mitä tapahtuu siellä.

Työkokemuksen tai hoitajien tapaamisen lisäksi kokemukset perheen isompien sisarusten hoitopaikoista ja heidän hoivapolkunsa tuottivat vanhemmille runsaasti kokemuksia, jotka ohjasivat myös nuorempien sisarusten hoivaratkaisuja. Useat vanhemmat kuvasivat lisäksi, että isomman sisaruksen hoidon järjestämisen vuoksi heillä oli jo valmiiksi paljon tietoa nuorempien lasten hoivan järjestämistä varten. Nuorempien sisarusten kohdalla hoidon järjestäminen näyttäytyi haastatteluissa helpompana ja suoraviivaisempana prosessina, kuin isompien sisarusten kohdalla. Suurin osa haastatelluista vanhemmista hyödynsi lastenhoidon järjestämisessä kunnallisia varhaiskasvatuspalveluita haastatteluhetkellä, joten heillä oli tietoa varhaiskasvatuspalveluista näiden kokemusten kautta. Vanhempien kokemukset varhaiskasvatuspalveluista olivat pääsääntöisesti melko positiivisia. Vanhempien positiiviset kokemukset varhaiskasvatuksesta liittyivät haastatteluissa erityisesti henkilökunnan ja vanhempien väliseen suhteeseen. Kokemukset kuulluksi tulemisesta, henkilökohtaisesta kohtaamisesta ja perheiden ja lasten tarpeisiin vastaamisesta nousivat haastatteluissa keskeisiksi. Esimerkiksi yksi vanhemmista kuvasi kodin ja päivähoiton välistä yhteistyötä seuraavalla tavalla.

They really care about the children. So if he has a problem, they care, if he's happy, they care. And, they communicate that with us. Another thing is that they teach children skills. For example counting and colors and how to deal with emotions. Actually they teach me also. Sometimes I feel that OK, I'm getting teach of parenting from them as well sometimes. So that's also something positive.

Haastatteluista kävi ilmi, että vanhemmat saivat varhaiskasvatuspalveluista tietoa monenlaisten kokemusten kautta. Kokemuksia voitiin saada hyvin ohikiitävissä hetkissä tai kohtaamisissa varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa, esimerkiksi isompien sisarusten kautta. Myös töiden ja työharjoitteluiden kautta saatu tieto osoittautui tässä tutkimuksessa merkittäväksi.

6.2.3 Formaali tieto

Tämän tutkimuksen haastatteluista ilmeni, että vanhemmat olivat saaneet tietoa varhaiskasvatuspalveluista omakohtaisten kokemusten ja sosiaalisten verkostojen lisäksi hyvin hajanaisesti erinäisistä formaaleista tiedonlähteistä. Julkisten palveluiden on havaittu tarjoavan joillekin perheille keskeisen tiedonsaamisen väylän lastenhoitoa järjestettäessä (Chaundry ym. 2011). Vanhempien tekemien lastenhoitoratkaisuiden ja palveluiden tavoitettavuuden kannalta saavutettava ja tarkoituksenmukainen tieto varhaiskasvatuspalveluista onkin keskeistä. (Vanderbroeck & Lazzari, 2014, 331-332.) Tässä tutkimuksessa osa haastatteluista vanhemmista oli etsinyt tietoa varhaiskasvatuspalveluista itsenäisesti esimerkiksi kaupungin internet-sivujen kautta. Monelle vanhemmalle kielikurssit, koulutukset tai työharjoittelut olivat tarjonneet tietoa varhaiskasvatuspalveluista. Myös palveluohjauksen kautta oli saatu tietoa, mutta haastatteluissa ilmeni, että tätä kautta saatu tieto oli usein hyvin niukkaa tai yksioikoista. Vanhemmille suunnatun formaalin tiedon saatavuudessa, saavutettavuudessa sekä sen koetussa merkityksellisyydessä on havaittu olevan alueellista vaihtelua. (Weber, 2011, 5.) Vaikka Weberin kontekstina toimii Pohjois-Amerikkalainen yhteiskunta, näyttäytyy vanhemmilla käytössä ollut formaali tieto varhaiskasvatuspalveluista tässäkin tutkimuksessa hyvin vaihtelevana ja epätasalaatuisena.

Haastatteluista ilmeni, että monet vanhemmat olivat etsineet tietoa varhaiskasvatuspalveluista itsenäisesti internetin kautta. Yksi haastatteluista kuvaa, että hän koki tiedon löytämisen ja päiväkotipaikan hakemisen helpoksi ja suoraviivaiseksi prosessiksi.

I have been searching in this city website and, they have this address where I can go and talk about these day cares and all these things. So I was doing my research, four months earlier to joining her in the day care. I have been to the city office and applied for the day care place.

Osasta haastatteluista kävi kuitenkin ilmi, ettei tiedon löytäminen itsenäisesti ollut kaikille yhtä helppoa. Eräs vanhempi kertoi haastattelussa, että hän oli saanut kaksi lasta melko pienellä ikäerolla ja toisen lapsen syntymän lähestyessä miettinyt, kuinka hän pärjää kahden pienen lapsen kanssa. Vanhempi kertoi, ettei ollut ollut tietoinen mahdollisuudesta hyödyntää varhaiskasvatuspalveluita

isomman lapsen kohdalla osapäiväisesti, vaan hän oli luullut, että päiväkotiin mennessään lapsen tulee olla siellä kokopäiväisesti. Haastatteluhetkellä vanhempi pohtii, ettei usean vuoden Suomessa asumisen jälkeenkään ole varma, mistä voisi saada tietoa erilaisista palveluista ja mahdollisuuksista hyödyntää niitä perheelle sopivalla tavalla. Hän kertoi lisäksi, että mikäli puhuisi hyvää suomea, tiedon etsiminen internetistä tai sosiaalisten verkostojen kautta olisi hänelle helpompaa. Kyseisessä perheessä tiedon puute varhaiskasvatuspalveluista oli johtanut siihen, että vanhempi päätti muuttaa hetkellisesti takaisin lähtömaahan lähelle tukiverkostoja synnyttämään nuoremman lapsen. Pienemmän lapsen ollessa puolen vuoden ikäinen, perhe muutti takaisin Suomeen.

Kielen merkitys tiedon löytämisessä nousi esille useissa haastatteluissa. Tarkoituksenmukaisen ja käytännönläheisen tiedon saamisen useilla eri kielillä ajateltaisiin vaikuttavan positiivisesti varhaiskasvatuspalveluiden hyödyntämiseen erilaisten perheiden keskuudessa (Vandenbroeck & Lazzari, 2014, 333). Tässä tutkimuksessa haastatellut vanhemmat kertoivat esimerkiksi, että englanninkieliset varhaiskasvatuksen internetsivustot eivät sisällä yhtä runsaasti tietoa, kuin suomenkieliset. Myös tiettyjen termien ja käsitteiden puute hankaloitti vanhempien mukaan tiedon etsimistä itsenäisesti. Seuraava haastattelukatkelma tuo esille formaalin tiedon saamiseen liittyviä haasteita puutteellisen suomen kielen näkökulmasta.

Cause a lot of it is in Finnish. If you know where to look in Finnish on the websites, then it's easier, but if you don't speak Finnish, or even sometimes I don't know the exact words in Finnish, and that can make it harder. And the English pages aren't as full of information as the Finnish pages.

Kielitaidon puute näyttäytyi formaalin tiedon saamisen ja löytämisen haasteena erityisesti niissä perheissä, joissa vanhemmat eivät puhuneet suomea tai englantia. Englannin kielen taito ei kuitenkaan vielä taannut sujuvaa tiedon löytämistä tai asioimista viranomaisten kanssa. Haastatelluista vanhemmista pisimmän aikaa, kahdeksantoista vuotta, Suomessa asunut vanhempi kertoi etsivänsä tietoa internetistä suomeksi ja keskustelevansa esimerkiksi varhaiskasvatuksen palveluohjauksen kanssa suomeksi. Vanhempi koki näin saavansa enemmän tietoa ja parempaa palvelua kuin asioidessaan äidinkielellään englannilla viranomaisten kanssa. Vanhempi kertoi, että suomen

kielen käyttö asiakaspalvelutilanteissa on hänen näkökulmastaan parempi vaihtoehto silläkin uhalla, ettei hän aina ymmärtäisikään ihan kaikkea.

Itsenäisen tiedonhaun lisäksi haastatellut perheet olivat saaneet tietoa varhaiskasvatuspalveluista varhaiskasvatuksen palveluohjauksen kautta. Kuten päivähoitopaikan hakuprosesseja kuvaavassa kohdassa aiemmin tässä tutkimuksessa todettiin, palveluohjauksen kautta saatu tieto varhaiskasvatuspalveluista näyttäytyi useissa haastatteluissa varsin epätäydellisenä tai puutteellisena. Useissa haastatteluissa kuvattiin, kuinka palveluohjauksen kautta saatu tieto oli hyvin niukkaa. Seuraavasta haastattelusta käy ilmi, että haastateltu vanhempi ei ollut saanut palveluohjauksen kautta lainkaan tietoa kunnassa tarjolla olevista yksityisistä päiväkodeista, vaan palveluohjauksessa perheelle oli esitelty ainoastaan heidän asuinpaikkansa lähellä sijaitsevat kunnalliset päiväkodit. Vanhempi kertoo, että olisi ollut kiinnostunut yksityisistä päiväkodeista, mutta ei ollut niistä tietoinen päätöstä tehdessään.

I: Did they tell you about, different day cares, special day cares like, with for example, different languages and creative day cares or forest day cares?

R: I got to know them recently. They didn't tell me about it. I got to know recently about one day care which is taidepäiväkoti. I was really interested in something like that but I didn't have that information earlier.

Kaupungin internetsivujen ja palveluohjauksen lisäksi vanhempien opiskelupaikat ja erityisesti suomen kielen kielikurssit olivat tarjonneet useille vanhemmille tärkeän ja joskus jopa ensisijaisen tiedon saamisen väljän Suomessa asumisesta ja myös varhaiskasvatuspalveluista. Eräs haastatelluista vanhemmista kertoi esimerkiksi kielikurssilla saaneensa tietoa selkosuomesta, jonka avulla tiedon löytäminen itsenäisesti oli muuttunut helpommaksi. Vanhemmat kertoivat oppineensa koulutuksen ja kurssien kautta myös Suomalaisesta yhteiskunnasta yleisesti ja varhaiskasvatuksesta osana sitä. Haastatteluista kävi kuitenkin ilmi, että kaikilla suomen kielen kursseilla ei käsitellä yleisiä asioita, vaan keskitytään sen sijaan esimerkiksi kielioppiin.

Haastattelut viittaisivatkin siihen, että esimerkiksi suomen kielen kielikurssien sisällöissä on paljon vaihtelua. Tämän tutkimuksen aineiston perusteella näyttäisi kuitenkin siltä, että suomen kielen kurssit ja muut koulutukset ja opinnot ovat maahanmuuttajataustaisille henkilöille merkittäviä

tiedonsaamisen paikkoja niin varhaiskasvatuksesta kuin Suomessa toimimisesta ja asumisesta yleisestikin. Jos vanhempien ensisijaisena formaalina tiedon saamisen väylänä varhaiskasvatuksesta toimivat suomen kielen kurssit, on mahdollista, että osa vanhemmista jää kenties täysin ilman formaalia tietoa. Kaikki vanhemmat eivät osallistu kielikursseille eikä kaikilla kielikursseilla käsitellä varhaiskasvatusta osana julkisia palveluja. Voidaan myös pohtia, onko varhaiskasvatuspalveluista tiedottaminen Suomen kielen kurssien opettajien tehtävä, vai kuuluisiko tämä kenties jonkin toisen tahon vastuualueeseen? Eräs haastatelluista vanhemmista kuvasi saaneensa kaiken formaalin tiedon varhaiskasvatuspalveluista Avekki-koulutuksessa. Kyseisen vanhemman kohdalla koulutus näyttäytyi myös ainoana tiedon saamisen väylänä, sillä perheellä oli hyvin niukat tukiverkostot ja vanhempien kielitaito oli hyvin rajallinen. Kyseinen vanhempi kuvasi yleisen tiedon lisäksi saaneensa kurssilla tietoa myös perheen asuinpaikan lähellä sijaitsevista päiväkodeista ja niiden laadusta.

K: Tutkitteko itse ollenkaan internetistä tai jostain, minkälainen on suomalainen päiväkotitai?

V: Joo, me otamme tämä informaatio, koulussa.

K: Koulussa?

V: Joo, koulussa. Avek-ryhmä antaa minulle paljon asiaa. Historia Suomessa tai kuntapalvelu. Kaikki asiat me otamme Avek-ryhmä. Ja me katsomme mitä on lähellä. Joo, ja toisessa kaupunginosassa myös on hyvä päiväkotitai.

Kaiken kaikkiaan julkinen tieto, jonka pohjalta vanhemmat tekivät lapsensa tai lastensa varhaiskasvatusta koskevia päätöksiä näyttäytyi tämän tutkimuksen aineistossa hyvin hajanaisena ja sattumanvaraisena. Osa perheistä oli saanut tietoa kaupungin internetsivujen tai palveluohjauksen kautta, mutta tällöinkin tieto saattoi olla hyvin puutteellista ja esimerkiksi yksityisistä päiväkodeista tai perhepäivähoidosta ei oltu mainittu perheille, vaan hoitovaihtoehtoina esitelty pääsääntöisesti perheen lähellä sijaitsevat kunnalliset päiväkodit. Toisaalta nämä myös näyttäytyivät monessa haastattelussa perheen ensisijaisena toiveena. Näin ei kuitenkaan ollut kaikissa tapauksissa. Aiemmassa tutkimuksessa kuntien viranomaisilla on havaittu olevan runsaasti vastuuta kertoessaan perheille tarjolla olevista palveluista. Viranomaisten ohjauksen vaikutuksista varhaiskasvatuspalveluiden käyttöön on kuitenkin olemassa hyvin niukasti

tutkittua tietoa. (Tervola, 2015, 130.) Työharjoittelut ja kielikurssit sekä muut koulutusinstituutiot näyttelivät haastatteluissa merkittävää tiedon saamisen paikkaa maahanmuuttajataustaisten vanhempien haastatteluissa. Erityisen merkittäviä ne olivat niille vanhemmille, jotka muuttivat Suomeen Lähi-Idän tai Entisen Neuvostoliiton maista. Näillä vanhemmilla oli myös usein heikoin englannin kielen taito. Osa englantia hyvin puhuvista vanhemmista ei ollut kokenut haasteita tiedon löytämisessä, mutta osalle tiedon löytäminen tai saaminen ei ollut näyttäytynyt yksinkertaisena tai helppona englannin kielen taidosta huolimatta.

6.3 Lastenhoidon perustelut

Tämän tutkimuksen kolmannessa tutkimuskysymyksessä oltiin kiinnostuneita lastenhoidon ratkaisuiden perusteluista. Niitä tarkasteltiin diskurssianalyysia mukaillen. Analyysissä huomio kiinnitettiin erityisesti niihin argumentteihin ja perusteluihin, joita vanhemmat käyttivät lastenhoidon ratkaisusta tuotetussa puheessa (Leseman, 2002, 31). Aineistosta nousi esille kolme eri teemaa, joiden kautta lastenhoidon ratkaisuja perusteltiin. Nämä teemat olivat lapsen tarpeet, vanhemman tarpeet ja varhaiskasvatuspalveluiden laatu ja saatavuus. Näistä kaikista teemoista tuotettiin puhetta useista eri tulkintarepertuaareista käsin.

Lastenhoidon perusteluita tarkastellessa on huomattu, että lastenhoidon ratkaisuja tehdään perheissä monin eri perustein eri elämäntilanteissa. Vanhemman hyvinvointi, rahapuhe ja lapsen paras ovat sellaisia perusteluja, joita vanhemmat lastenhoidosta puhuessaan käyttävät. Erilaisiin puhetapoihin vaikuttavat paitsi vanhempien halu, myös taloudellinen tilanne, vastuu perheen hyvinvoinnista, vanhempien työmarkkina-asema, koulutustausta ja perheen asuinkunta. Ristiriitaisuutta puhetapoihin aiheuttavat ristikkäiset vaatimukset lapsen kotihoidon ensisijaisuudesta ja sukupuolten välisestä tasa-arvosta. (Terävä, Kuukka & Alasuutari, 2018.) Perheiden tarpeiden, kulttuuristen normien ja ympäristön asettamien haasteiden on todettu selittävän erityisesti pienten lasten vanhempien varhaiskasvatusvalintoja (Coley, Votruba-Drzal, Collins & Miller, 2014, 331). Vaikka lapsenhoidosta ja sen järjestämisestä puhutaan usein perheen yksityisenä valintana, se mukaillee yhteiskunnan ja kulttuurin

arvostuksia, ideaaleja ja normeja (Eerola, 2018). Lapsen hoidon valintaa tulisikin tarkastella sen kautta, kuinka se mukaillee sosiaalisia normeja liittyen esimerkiksi sukupuolirooleihin ja näkemyksiin lastenhoidon laadusta (Meyers & Jordan, 2006, 59-60).

6.3.1 Perusteluna lapsen tarpeet

Lapseen ja hyvään lapsuuteen liittyvät kulttuuriset uskomukset koskivat haastatteluissa lapsia sosiaalisina olentoina ja pienten lasten erityistarpeita. Haastatteluissa lapsista tuotettiin runsaasti puhetta sosiaalisina toimijoina, jotka oppivat vuorovaikutuksessa muiden lasten kanssa. Lapsen sosiaalisten tarpeiden korostuminen näkyi niin niiden vanhempien haastatteluissa, joiden lapsi osallistui kodin ulkopuoliseen hoitoon, kuin niidenkin vanhempien haastatteluissa, joiden lapsi oli kotihoidossa. Kotihoidossa lapsen sosiaalisiin tarpeisiin pyrittiin vastaamaan runsailla kodin ulkopuolisilla aktiviteeteilla, joiden kautta lapselle mahdollistui vuorovaikutuksessa oleminen muiden lasten kanssa. Päivähoidossa olevien lasten osallistumista varhaiskasvatukseen perusteltiin erityisesti sosiaalisten suhteiden mahdollistumisen kautta, kuten esimerkiksi seuraavassa haastattelussa.

Joo, on hyvä hänelle, koska, lapsi tarvitsee toinen lapsi leikkiä hänen kanssa, ja hän oli yksin kotona. Siksi ajattelin on hyvä hänelle. Ja saa, hän oppii enemmän asia kuin kotona myös.

Pienistä lapsista ja heidän hyvinvoinnistaan kuitenkin puhuttiin useissa haastatteluissa hieman eri tavalla, kuin isommista lapsista. Pienten lasten kohdalla kotihoidon ensisijaisuus ja vanhemman toiveet lapsen hoitamiselle kotona korostuivat enemmän, kuin isompien lasten kohdalla. Tärkeimmän syyn lapsen kotona hoitamiselle onkin todettu olevan vanhemman näkemys siitä, että lapsi on liian nuori hoidettavaksi kodin ulkopuolella (Hietamäki ym, 2016, 55). Pienten lasten kotihoitoa perusteltiin lapsen tarpeisiin vastaamisen kautta sekä näkemyksellä siitä, ettei alle 3-vuotiasta lasta tulisi hoitaa kodin ulkopuolella. Vanhempien tausta ja sosioekonominen asema kuitenkin vaikuttivat merkittävästi vanhempien mieltymyksiin ja kulttuurisiin käsityksiin pienille lapsille sopivasta hoitomuodosta. Suomalaistaustaisten, Länsimaalaisten ja Entisistä Neuvostoliiton maista Suomeen muuttaneiden vanhempien haastatteluissa

korostuivat toive pienten lasten kotihoidolle tai lasten hoidon järjestäminen pienessä, kodinomaisessa ryhmässä. Kodinomaisuuden ja lapsen tarpeisiin vastaamisen perheet mielsivät toteutuvan parhaiten, omassa kodissa tapahtuvan hoidon jälkeen, perhepäivähoidossa. Perhepäivähoitoa lapsenhoitomuotona hyödyntäneiden perheiden äidit olivat myös usein korkeasti koulutettuja, kun kotihoidossa olevien lasten kohdalla äitien koulutustaso ja työmarkkina-asema olivat heikompia. Voi siis olla, että kotona lapsiaan hoitaville äideille kotona oleminen toimi vaihtoehtona epätyytyttävälle työlle tai työttömyydelle, kun taas perhepäivähoitoa hyödyntäneille äideille perhepäivähoito mahdollisti lapsen hoitoon liittyvien kulttuuristen ihanteiden täyttämisen ja samanaikaisen työelämään osallistumisen.

Perhepäivähoitoa lapsen hoitomuotona hyödyntäneissä perheissä hoitopaikan kodinomaisuus, pienten lasten tarpeisiin vastaaminen ja lapsiryhmän koko olivat merkittäviä perusteluita hoitopaikan valinnalle. Perhepäivähoidon perusteluissa onkin huomattu korostuvan pieni lapsiryhmä ja sen psykologiset vaikutukset lapsen kehitykseen, sekä lapsen yksilöllinen kohtaaminen (Terävä, Kuukka & Alasuutari, 2018, 355). Pienten lasten kohdalla sosiaalisten suhteiden merkitys ja sosiaalisissa kontakteissa oppiminen ei ollut näiden vanhempien puheessa yhtä korostunutta, kuin isompien lasten kohdalla. Erityisesti äidit pitivät hoitopaikan ilmapiiriä, kodinomaisuutta, lapsiryhmän kokoa ja lapsen tuen tarpeiden huomioimista tärkeänä (Hietamäki ym. 2016, 48). Eräs vanhemmista esimerkiksi perusteli perhepäivähoidon valintaa lapsiryhmän pienellä koolla sekä ryhmän koon mahdollistaman yksilöllisen huomioinnin kautta. Kyseisessä perheessä pienemmän lapsen hoitopaikan valintaan olivat vaikuttaneet myös lapsen isomman sisaruksen hoitojärjestelyiden kautta saatu tieto ja kokemukset perhepäivähoitajasta.

It's nice being in a smaller group. They get definite attention. There's only four kids, one adult, and, for us already seen how the lady was that we knew that we liked that. So, I don't know, it was just something I thought I wanted.

Perheissä, jotka olivat Länsimaalaistaustaisia, Entisen Neuvostoliiton maista tai joissa toinen vanhemmista oli Suomalainen, olivat yhtä perhettä lukuun ottamatta kaikki joko hoitaneet lastaan kotihoidontuella eripituisia jaksoja tai hyödyntäneet perhepäivähoitoa kodin ulkopuolisen hoidon muotona. Kotihoitoa ja

perhepäivähoitoa kuitenkin hyödynnettiin vain pienempien lasten kohdalla ja lasten kasvaessa perheet olivat joko hakeneet tai kertoivat suunnittelevansa päiväkotipaikan hakemista tai lapsen siirtämistä perhepäivähoitajalta kunnalliseen päiväkotiin. Isompien lasten kohdalla varhaiskasvatuksen tarjoamat sosiaaliset suhteet saman ikäisten lasten ja suuremman lapsiryhmän kanssa nousivat perheiden tuottamassa puheessa merkityksellisiksi. Myös varhaiskasvatuksen tarjoama pedagogisesti painottunut sisältö korostui isompien lasten hoitoratkaisujen perusteluissa. Isommista lapsista tuotettiin puhetta valmiina ja pärjäävinä päiväkotien suuremmissa lapsiryhmissä ja päiväkotiympäristön nähtiin tarjoavan isommalle lapselle enemmän sisältöä pedagogisella painotuksella, kuin perhepäivähoidon tai kotihoidon.

Sen sijaan perheistä, joissa molemmat tai toinen vanhemmista olivat alun perin kotoisin Lähi-Idästä tai Aasian mantereelta, yksikään ei ollut hyödyntänyt perhepäivähoitoa lapsensa kodin ulkopuolisen hoidon järjestämiseksi. Näissä perheissä lapsi tai lapset olivat joko kotihoidossa tai kunnallisessa päiväkodissa. Useassa perheessä lapset, jotka olivat varhaiskasvatuspalveluiden piirissä, olivat aloittaneet päiväkodin heti äitiys- ja vanhempainvapaakausien jälkeen, noin yhdeksän kuukauden ikäisinä. Lapsen kodin ulkopuolista hoitoa perusteltiin sosiaalisten suhteiden mahdollistumisen ja erityisesti Suomen kielen oppimisen kautta. Kunnallisen päivähoidon kuvattiin myös tarjoavan lapsille ikätason mukaista toimintaa ja pedagogista sisältöä, joita useat haastatellut vanhemmat pitivät merkityksellisinä. Päivähoidon valintaa maahanmuuttajaperheiden keskuudessa on havaittu perusteltavan halulla mahdollistaa lapselle sosiaalinen vuorovaikutus muiden lasten kanssa, paikallisen kielen oppiminen ja pärjääminen opiskeluissa myöhemmin. (Obeng, 2007, 262). Yksi vanhemmista perusteli lapsen päiväkotihoidon sosiaalisten suhteiden, ikätason mukaisen toiminnan ja Suomen kielen oppimisen kautta. Perheen lapsi oli yhdeksän kuukauden ikäinen aloittaessaan kunnallisessa päiväkodissa ja vanhempi kertoi halunneensa lapsen osallistuvan varhaiskasvatukseen mahdollisimman aikaisin.

Actually we wanted to put the child to daycare in day care as early as she can go. – We wanted her to be in daycare because, actually she is alone at home and she will not have this kind of interaction with kids if she wants to and so, we want her to be occupied and we want her, to learn some Finnish as well.

Toiveet kodinomaisesta varhaiskasvatusympäristöstä eivät nousseet Lähi-idästä tai Aasiasta lähtöisin olevien vanhempien haastatteluissa juurikaan esille. Itseasiassa perhepäivähoitoon ja yksityisiin hoidontarjoajiin liittyi näillä perheillä runsaasti negatiivisia näkemyksiä, joihin palataan tarkemmin myöhemmin tämän tutkimuksen tulososiossa. Lähi-Idästä ja Aasiasta Suomeen muuttaneet vanhemmat kuvasivat haastatteluissa jonkin verran omia kulttuurillisia kokemuksiaan lastenhoidosta. Heidän omat lapsuuskokemuksensa tai Suomessa vasta vähän aikaan asuneiden kokemukset omasta lähtömaasta vaikuttivat kenties vanhempien toiveisiin ja ajatuksiin lapselle sopivista hoitomuodosta. Yksi haastatelluista Aasiasta Suomeen muuttaneista vanhemmista kuvaili omaa kokemustaan lasten kollektiivisesta hoitamisesta ja lapsille sen kautta tarjoutuvista mahdollisuuksista sosiaalisten suhteiden luomiseen ja ylläpitämiseen. Vanhempi kuvaili, kuinka hänen kotimaassaan vanhemmat ja lapset ovat yhdessä ulkona ja lapsista pitävät huolta kaikki paikalle sattuneet aikuiset. Kyseinen vanhempi perusteli lapsen päivähoitoa sosiaalisten suhteiden ja lapsen kielen oppimisen kautta, mutta kertoi haastattelussa myös, että vauvan kanssa kotona oleminen oli tuntunut hänestä haasteelliselta ja yksinäiseltä.

It's always sunny, so they can just go out and play in summer, and they have so many, the people, who are staying beside the house they can also come out and play and they can have so many friends. It's something like that. Here you don't even know the neighbors who are staying there sometimes.

Lähi-Idästä muuttaneiden vanhempien haastatteluissa sen sijaan nousi esille epäluottamus lähtömaassa julkisesti tuotettuja varhaiskasvatuspalveluita kohtaan. Vanhemmat kertoivatkin, että Lähi-Idässä lapsen hoito tapahtuu joko kotona äidin hoitaessa lasta, isovanhempien tarjoaman hoivan tai esimerkiksi naapurin tarjoaman hoivan kautta. Kulttuurillinen kokemus kotihoidosta ei kuitenkaan näyttäytynyt tämän tutkimuksen haastatteluaineistossa lisäävän lasten kotihoitoa, vaan vanhemmat suhtautuivat kunnallisiin varhaiskasvatuspalveluihin myönteisesti ja hyödynsivätkin niitä kaikissa perheissä yhtä lukuun ottamatta. Toisaalta suurimmalla osalla perheistä ei ollut mahdollisuutta hyödyntää esimerkiksi isovanhempien tarjoamaa hoivaa. Haastatellut Lähi-Idästä kotoisin olevat äidit kuvasivatkin varhaiskasvatuspalveluiden mahdollistavan heille asioita, jotka eivät olisi

vanhemman lähtömaassa heidän tavoiteltavissaan samassa elämäntilanteessa. Esimerkiksi seuraavassa haastattelukatkelmassa opiskelemaan hakenut haastatteluhetkellä alle vuoden ikäistä lastaan kotona hoitava äiti kuvaa, millaisena hänen elämänsä näyttäytyisi perheen lähtömaassa Suomeen verrattuna.

K: Luuletko, että jos olisitte Lähi-Idässä vielä, niin pystyisit opiskelemaan tällä tavalla?

V: Ei. Meil on ollut tosi vaikea. Jos mä mietin, kun nyt mä olen maassa Lähi-Idässä vauvan kanssa ja isä on töissä, varmasti minä en pääse opiskelemaan, koska mies on töissä pitää joku auttaa, joku hoitaa lasta, ja siellä on päiväkotia mutta siellä ei oo tosi hyvä, ja se on maksullinen. Ehkä minä mietin, että miksi vien lapsen päiväkotiin ja itse olen kotona ja rahaa menee. Mä itse hoidan lasta, sitten säästän rahaa. Tai ehkä en koskaan ajattele opiskelua, että haluan opiskella, koska opiskeleminen on tosi meille vaikeaa. Jos menen yliopistoon, paljon rahaa tarvitsee.

Lähi-Idästä muuttaneiden vanhempien haastatteluissa laadukkaiksi mielletty julkiset varhaiskasvatuspalvelut näyttäytyivät äidin mahdollisuuksia laajentavana tekijänä perheiden arjessa. Kaikki perheet tuntuivat tunnistavan erityisesti pienten lasten kotihoitoon liittyvät kulttuuriset odotukset, mutta Lähi-Idästä ja Aasiasta muuttaneiden vanhempien puheessa nämä kulttuuriset odotukset liittyivät erityisesti rakenteellisiin tekijöihin, kuten palveluiden puutteeseen tai taloudellisiin realiteetteihin vanhempien lähtömaissa. Länsimaiset ja Entisen Neuvostoliiton maista muuttaneet vanhemmat tuottivat sen sijaan puhetta pienten lasten kotihoidon puolesta nimenomaan asiantuntijatietoon ja kulttuuriseen kotihoidon ihanteeseen pohjaten.

6.3.2 Perusteluna vanhemman tarpeet

Työelämää ja vanhemmuutta sekä näiden yhdistämistä koskevaa puhetta oli tämän tutkimuksen aineistossa hyvin runsaasti. Vanhempiin kohdistuvista ristiriitaisista kulttuurisista odotuksista keskeisin paikantuukin perheen ja ansiotyökansalaisuuden väliin (Repo, 2009, 74). Työelämästä ja vanhemmuudesta tuotettiin puhetta perheen taloudellisen tilanteen, äidin halun työskennellä, kotona olemisen ja äidin ensisijaisuuden kautta. Niissä perheissä, joissa molemmat vanhemmat työskentelivät haastatteluhetkellä kodin

ulkopuolella, lasten hoitoa perusteltiin esimerkiksi perheen taloudellisen tilanteen kautta. Taloudelliset tekijät ovatkin yksi mahdollisista ja kulttuurillisesti hyväksytyistä perusteluista lapsen kodin ulkopuoliselle hoidolle, tai hoivaratkaisuille ylipäänsä (Terävä, Kuukka & Alasuutari, 2018, 355; Närvi, 2017, 90; Repo, 2012, 128). Töissä käymisen kautta perheille mahdollistui esimerkiksi tietyn elintason ylläpitäminen tai työelämään osallistuminen näyttäytyi taloudellisena pakkona. Rahapuhetta tuotettiin myös niissä perheissä, joissa vanhempien työmarkkina-asema oli heikompi ja molemmat tai toinen vanhemmista oli työelämän ulkopuolella. Kodin ulkopuolinen lastenhoito näyttäytyi vanhemman työnhaun ja esimerkiksi kielen opiskelun mahdollistajana. Eräs haastatelluista äideistä kuvaili lasten varhaiskasvatukseen osallistumisen mahdollistavan hänelle suomen kielen opiskelun, jonka äidin puheessa muodostuu ainoaksi esteeksi työllistymiselle. Haastattelussa äiti perusteli kodin ulkopuolista hoitoa oman työmarkkina-aseman parantamisen kautta.

I wouldn't have time to apply for jobs or take any course or training so that I can proceed in my life. But now that they are in the day care, I'm learning Finnish full-time. I have the required, the professional skills. Back in my home country I was working for two years. After coming here it's only the language barrier that is not allowing me to get a job.

Toisaalta työelämään osallistumista perusteltiin myös vanhemman hyvinvoinnin ja halun työskennellä kautta. Työelämä näyttäytyi mielekkäänä toimintaympäristönä ja vanhemmat nauttivat työelämään osallistumisesta. Työelämän ja perheen yhteensovittamisesta tuotettiin puhetta kuitenkin pääsääntöisesti naisten näkökulmasta. Isän työelämään osallistuminen mainittiin haastatteluissa usein vain ohimennen. Työelämän rakenteiden onkin havaittu määrittelevän voimakkaammin isien ratkaisuja, kun taas äitien kohdalla työelämän ja hoivan velvoitteista tuotetaan puhetta valinnanvapauden-retoriikan kautta, jota ei esiinny isejä koskevissa puheenvuoroissa (Repo, 2012, 124-125, 129). Puhe halusta työskennellä nousi esille myös työelämän ulkopuolella haastatteluhetkellä olleiden vanhempien puheessa. Esimerkiksi yksi haastatelluista äideistä kertoi hakeneensa opiskelemaan ja pohti haastattelussa mahdollisen opiskelun ja lastenhoidon yhdistämistä. Vanhempi tuotti puhetta sekä lapsen hoitamisesta kotona, että omasta halustaan edetä opiskelun kautta työelämään. Lastenhoidon valinnat ovat rationaalisten päätösten lisäksi

moraalisia ja eettisiä päätöksiä, joihin vaikuttavat vanhemman käsitykset siitä, millaiset ratkaisut ovat hyväksyttäviä (Repo, 2012, 126). Lastenhoidon valintaan vaikuttavat ristikkäiset vaatimukset äitiydestä ja työelämäkansalaisuudesta, sekä äidin omat käsitykset hyvästä äitiydestä ja lastenhoidosta, tulevat kotona lastaan hoitavan äidin haastattelussa kuvaavalla tavalla esille.

V: Lasten kanssa haluan mutta jos mä, itse mietin että, monta vuotta, kuinka kauan mä voin olla lapsen kanssa. On hyvä että on neljä vuoteen asti tai viiteen vuoteen asti tai kolmeen vuoteen asti lapsen kanssa. Mutta jos mä itse mietin että minun..

K: Näkökulmasta.

V: Joo, että minun ikäkin nousee, ja minä nyt olen nuori, että vähän itsestäni jos ajattelee että mitä minä haluan.

K: Että mitä sinä haluat tehdä.

V: Joo, itselleen. Lapsi kun on tosi tärkeä, mutta minä haluan molemmat. Jos, voi.

Työelämäpuheen lisäksi vanhemmat tuottivat puhetta kotona olemisesta. Lapsen kanssa kotona olemisesta puhuttiin joko pienen lapsen tai vauvan kanssa vietetyn ajan raskauden tai kotona vietetyn ajan antoisuuden näkökulmasta. Kuvauksissa arjen raskaudesta arki lapsen kanssa rakentui vanhemman puheessa esimerkiksi kuormittavana, tylsänä ja yksinäisenä. Tällöin varhaiskasvatuspalveluiden hyödyntämistä tai aikomusta hyödyntää niitä tulevaisuudessa perusteltiin vanhemman hyvinvoinnin kautta. Äidin töihin paluuta hoitovapaalta on havaittu perusteltavan taloudellisen tilanteen ja työelämän mielekkyyden lisäksi kohtalaisen usein myös vanhemman kokemuksella siitä, ettei kokoaikainen lastenhoito sovi itselle (Närvi, 2017, 92-93). Seuraavassa haastattelukatkelmassa äiti kuvaa arjen kuormittavuutta ennen lasten varhaiskasvatukseen osallistumista.

Because they go to day care I get much time because, earlier when they were back home, I would I wasn't getting any time to do for myself I had to feed them and take them out and entertain them throughout the day.

Puheessa lapsen kanssa kotona vietetyn ajan antoisuudesta puolestaan korostuivat vanhemman mahdollisuudet vastata pienen lapsen tarpeisiin ja mahdollisuudet mielekkääseen kodin ulkopuoliseen tekemiseen. Kotiarjen

kuvaukset koskivat arkea nimenomaan vauvojen ja pienten lasten kanssa, eikä niitä esiintynyt enää isommista lapsista ja heidän hoidostaan puhuttaessa. Kotihoidon merkityksellisyyden korostaminen pienten lasten hoivamuotona voi kertoa myös siihen liittyvästä kulttuurillisesta ihanteesta, äitien onkin havaittu kertovan toiveistaan olla lapsen kanssa kotona kauemmin, kuin he tosiasiallisesti ovat (Närvi, 2017, 79). Kotona lapsen kanssa olemisesta tuotettiin puhetta sekä lapsen että äidin hyvinvoinnin näkökulmasta. Äidin halun ja lapsen hoitamisen tuottaman mielihyvän sekä kotihoidon pitämisen tärkeänä ja lapsen edun mukaisena on havaittu olevan yleisimpiä perusteluita lapsen kotihoidolle (Närvi, 2017, 80-81; Repo, 2012, 201). Esimerkiksi lastaan kotihoidontuella haastatteluhetkellä hoitanut äiti kuvailee ja perustelee kotona olemista sekä lapsen hyvinvoinnin, että vanhemman hyvinvoinnin näkökulmista.

Eli positiivinen on se että mä voin auttaa ja opetella häntä kotona itse, ja sillä tavalla millä, miten se sopii hänelle parempi. Suomessa on oikein paljon tehty minun mielestäni. On oikein paljon tehty lapsiperheille. On paljon mahdollisuuksia mihin voi käydä ja mitä voi tehdä. Ei oo vain kotona tai ulkona.

Puheenvuorot kotihoidon puolesta eivät kuitenkaan näyttäytyneet haastatteluissa ristiriidattomina. Yksi haastatelluista äideistä esimerkiksi kuvasi lasten kotona hoitamisen viivästyttäneen hänen opintojensa valmistumista ja työelämään osallistumista. Lasten hoitaminen kotona ja kotiäitiys näyttäytyy usein moraalisesti oikeana, muttei ristiriidattomana, perusteluna lasten kotihoidolle (Terävä, Kuukka & Alasuutari, 2018, 354). Äiti tuotti haastattelussa puhetta pienten lasten kotihoidosta vaihtoehdottomana ratkaisuna. Alle 3-vuotiaan lapsen hoitaminen kotona näyttäytyikin haastattelussa sääntönä, jota ei voi rikkoa. Haastattelukatkelmassa ristikkäiset kulttuuriset vaatimukset vanhemmuuden ja työelämäkansalaisuuden välillä aiheuttavat puheeseen ristiriitaisuutta. Vanhempi perustelee lasten hoitamista kotona pienten lasten kotihoidon kulttuurisen säännön lisäksi oman ja puolisonsa halulla hoitaa perheen pienet lapset kotona.

Tavallaan ollaan nyt vähän semmosessa tilanteessa tai mä olen semmosessa tilanteessa et ei oo kauheesti vaihtoehtoja. Että kyllä tietysti jos mä voisin, laittaisin ne päivähoitoon niin sitten tietysti mul ois helpompi saada ne mun opinnot tosi nopeesti loppuun kun ei niistä nyt paljon puutu. Mut et sit se, siin on sitten, [naurahtaa] sit siinä tulee ehkä se että me halutaan hoitaa meiän lapset itte ja kotona ja sillai.

Puheenvuoroissa vanhemmuudesta korostuivat erityisesti puheenvuorot äidin roolista ja erityisesti äidin ensisijaisuudesta. Vanhemmuuden mallitarinoita tutkinut Eerola on löytänyt Suomalaisten vanhempien puheesta kolme erilaista vanhemmuuden mallitarinaa; jaettu vanhemmuus, hoivaava isyys ja äidin ensisijaisuus. Mallitarinat kuvaavat sitä, millaisia odotuksia vanhemmuudelle asetetaan ja minkälaista tarinaa omasta vanhemmuudesta ja perhe-elämästä halutaan kertoa. Erityisesti jaetun vanhemmuuden ja hoivaavan isyyden mallitarinoiden ovat havaittu olevan korkeasti koulutettujen kaupunkilaisvanhempien kertomuksissa esiintyviä kulttuurisia kertomuksia vanhemmuudesta. Mallitarina äidin ensisijaisuudesta puolestaan pohjaa vahvasti ajatuksiin äidin ja lapsen välisen suhteen ainutlaatuisuudesta ja äitiyden luonnollisuudesta. (Eerola, 2018.) Tässä tutkimuksessa äidin ensisijaisuuden mallitarina korostui vanhemmuudesta ja perhe-elämästä tuotetussa puheessa. Äitiyden ensisijaisuuden mallitarinaa esiintyi isossa osassa haastatteluita ja sen avulla perusteltiin esimerkiksi kotihoitoa ja äidin osa-aikaista työskentelyä sekä perheiden sisäistä työnjakoa. Esimerkiksi seuraavassa haastattelussa pientä lastaan kotona hoitavan äidin kuvauksessa äidin ensisijaisuus ja erityisesti äidin ja lapsen suhteen luonnollisuus nousee kuvaavalla tavalla esille.

Minä tiedän, että minä olen äiti, ja pitää antaa ruokaa hänelle, ja ehkä vauvakin tykkää enemmän viettää aikaa minun kanssa. Minä ajattelen vauvasta, että jos vauva tykkää olla minun kanssa pitkä aika, minunkin pitää ajatella häntä ja tehdä niin kuin lapsi haluaa.

Työelämästä ja vanhemmuudesta tuotetussa puheessa erityisesti äideille asettuvat ristikkäiset vaatimukset vanhemmuuteen ja työelämäkansalaisuuteen tulivat esille lähestulkoon jokaisessa haastattelussa. Vaikka äidin ensisijaisuus nousi haastatteluissa esille, oli haastatteluiden arjen kuvauksissa myös runsaasti jaetun vanhemmuuden mallitarinan mukaista kerrontaa. Jaetun vanhemmuuden onkin todettu olevan kulttuurisesti arvostettu vanhemmuuden muoto (Eerola, 2018). Vaikka haastatteluista oli löydettävissä erinäisiä yhdistäviä tulkintarepertuaareja ja puhetapoja, järjesti jokainen perhe sisäistä arkeaan ja työnjakoaan hieman eri tavalla. Perinteiset sukupuoliroolit saattoivat perheiden kuvauksessa kääntyä pääläelleen esimerkiksi kerronnassa isän päävastuusta kodin siivoamisessa. Jaetun vanhemmuuden kasvavasta painoarvosta

huolimatta äidin ensisijaisuus hoitajana ja huolenpitäjänä on edelleen vahva ja vaikuttava kulttuurinen malli lastenhoidosta keskusteltaessa (Repo, 2012, 125).

6.3.3 Perusteluna varhaiskasvatuksen laatu ja saatavuus

Mielikuvien varhaiskasvatuspalveluiden laadusta ja palveluiden saatavuudesta on havaittu vaikuttavan perheiden tekemiin lastenhoidon ratkaisuihin ja erityisesti valintaan lapsen hoitamisesta kotona (Hietämäki ym. 2016, 51-57). Haastatellut vanhemmat tuottivat puhetta varhaiskasvatuspalveluiden sopivuudesta lapsen ja perheen tarpeisiin, varhaiskasvatuspalveluiden saatavuudesta, palveluiden tasalaatuisuudesta ja yksityistä varhaiskasvatuspalveluista. Näiden kautta myös perusteltiin lastenhoidon valintoja.

Varhaiskasvatuspalveluiden sopivuudesta tuotettiin puhetta perheen kulttuurin ja lapsen erityistarpeiden huomioimisen näkökulmista. Mielikuvat liittyivät vanhempien uskomuksiin siitä, että varhaiskasvatuspalvelut edustavat tietynlaista ideologiaa ja toimintatapoja, jotka eivät ole perheen toiveiden tai tarpeiden mukaisia. Erityisesti lastaan kotona hoitavien vanhempien on havaittu ajattelevan, ettei päivähoiton laatu vastaa heidän toiveitaan (Närvi, 2017, 82). Näin tässäkin tutkimuksessa, sillä perheet joiden lapset olivat varhaiskasvatuspalveluiden piirissä, olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä lapsensa kodin ulkopuoliseen hoitoon ja heidän kulttuurista ja lapsen tarpeiden huomioimiseen. Mielikuvat varhaiskasvatuksen vastaamattomuudesta perheen tarpeisiin tulivat esille lastaan kotona hoitavan vanhemman haastattelussa, jossa vanhempi kertoi suunnittelevansa hoitopaikan hakemista kristillisestä päiväkodista. Vanhempi kuvasi sen edustavan perinteisiä arvoja, toisin kuin kunnallisten päiväkotien. Haastattelussa vanhempi käytti käsitettä ”ympäri puhuminen” ja nimeää varhaiskasvatuksessa käsiteltäviksi sisällöiksi mm. seksuaalivähemmistöt, globaalit konfliktitilanteet ja sukupuolineutraalin kasvatuksen. Vanhempi käytti mielikuviaan varhaiskasvatuksesta perustellessaan sekä kotihoitoa, että suunnitelmaa kristillisen päiväkodin valinnasta.

toisaalta niitä asioita mikä nyt tapahtuu maailmassa, eli kun puhutaan tätä sukupuolineutraalisesta ja homoseksuaalisista asioista, mä en halua että mun

lapsi tietää tätä asiaa. Ympäri häntä ei puhuta. Hän kasvaa ja saada tietoa hiukan myöhemmin. Eli, jos on sodat, esimerkiksi, ihmiset kuolee. Mä haluan että hän saa tietoa että mikä kuollu on ja mitä tapahtuu sen jälkeen, vähän myöhemmin. Ei nyt. Hän saa ne tiedot, että on sodat ja Afrikassa ihmiset kuolevat nälkään myöhemmin. Ja sen takia tää suomalainen kaveri sanoi että on kiva paikka tää kristillinen päiväkot, eli siellä on pojat ovat poikia, lapset ovat lapsia, niin kuin perinteinen. Joo, mä ajattelen, että se on hyvä meille. Se sopii meille.

Varhaiskasvatuspalveluiden saatavuudesta oli haastatteluissa melko runsaasti kerrontaa. Palveluiden saatavuudesta vanhemmat tuottivat puhetta palveluiden saatavuuden haasteiden näkökulmasta. Sekä perheet, jotka hyödynsivät varhaiskasvatuspalveluita, että perheet, joiden lapsia hoidettiin kotona, tuottivat puhetta haasteista palveluiden saatavuudessa. Uskomuksissa toistuivat hoitopaikan saamisen hitaus, pitkät jonot päiväkoteihin ja mahdollisuus ei-toivotun hoitopaikan saamiseen. Esimerkiksi seuraavassa haastattelussa lastaan kotona hoitava vanhempi perustelee lapsen kotona hoitamista osittain sillä, että vanhemman mielikuvat hoitopaikan saamisesta ovat hyvin negatiiviset. Prosessi saada hoitopaikka näyttäytyikin vanhemman puheessa melko raskaana ja epävarmana, joka on vaikuttanut vanhemman valintaan hoitaa lastaan kotona.

Mä tiedän että täällä on joskus hankala päästä päiväkotiin ja on pitkä jono ja odotusaikaa voi kestää kolme neljä kuukautta -- jos mä haluan vaikka tiettyyn päiväkotiin ei oo sata prosenttia että mä pääsisin sinne.

Perheiden tarpeisiin vastaavuuden ja palveluiden saatavuuden lisäksi perheet tuottivat puhetta myös varhaiskasvatuspalveluiden tasalaatuisuudesta. Näissä puheenvuoroissa julkisesti tuotettu varhaiskasvatus näyttäytyi kohtalaisen laadukkaana ja vanhemmat mielsivät kaikki kunnalliset päiväkodit yhtä hyväksi vaihtoehtoiksi lapsensa hoidon järjestämiseksi. Varhaiskasvatuspalveluita hyödyntävien vanhempien onkin todettu olevan tyytyväisiä varhaiskasvatukseen. Erityisesti hoitopaikan sijaintiin, hoitopaikan järjestymiseen sekä henkilökunnan ammattitaitoon ollaan tyytyväisiä. (Hietamäki ym. 2017, 51.) Kaikissa haastatelluissa perheissä, jotka hyödynsivät varhaiskasvatuspalveluita lapsensa hoidon järjestämiseksi, hoitopaikka sijaitsi lähellä perheen kotia. Palveluiden tasalaatuisuudesta puhuttaessa korostui lapsen etu ja päivähoidon lapselle tarjoama sisältö, joita käsiteltiin jo aiemmin tässä tutkimuksessa. Esimerkiksi eräs haastateltu vanhempi puhuu lapsensa päivähoidosta ja hakuprosessista kertoen, että vaikka lapsen hoitopaikka ei ollut perheen toivoma, he ovat silti tyytyväisiä hoitopaikkaan. Uskomus palveluiden tasalaatuisuudesta näkyy vanhemman

haastattelussa ja hän kertookin ajattelevansa, että kaikki päiväkodit ovat melko samanlaisia, joten lapsen päivähoitopaikalla ei ole perheelle niin suurta merkitystä.

I got what we got at that moment. It's a small daycare, there is 40 kids, two groups. Although it wasn't my first choice, or like, it wasn't my choice at all, but I am happy with it. I think that quite many of these daycares are the same.

Vanhempien haastatteluista nousi voimakkaasti esille myös ajatuksia ja uskomuksia yksityistä päiväkodeista. Yksikään haastatelluista vanhemmista ei haastatteluhetkellä hyödyntänyt yksityisiä päiväkoteja lapsensa hoidon järjestämisessä. Ajatukset ja uskomukset yksityisistä päiväkodeista olivat pääsääntöisesti hyvin negatiivisia tai vanhemmilla ei ollut tietoa yksityisistä päiväkodeista. Yksityisistä päiväkodeista puhuttaessa vanhemmat tuottivat puhetta puutteista yksityisten päiväkotien valvonnassa ja turvallisuudessa verrattuna kunnallisiin päiväkoteihin. Myös yksityisten päiväkotien resurssit näyttäytyivät vanhempien puheessa heikompina, kuin julkisesti tuotettujen varhaiskasvatuspalveluiden. Esimerkiksi seuraavassa haastattelukatkelmassa Lähi-Idästä kotoisin oleva vanhempi perustelee kunnallisen hoitopaikan valintaa luottamuksella julkisesti tuotettuja palveluita kohtaan. Vanhempi kuvailee, että julkisesti tuotetun päiväkodin työntekijöiden toimintaa ohjataan ja työntekijät ovat vastuussa ohjeiden noudattamisesta. Vanhemman haastattelusta käy myös ilmi, että mielikuvat yksityisten palveluiden heikosta laadusta pohjaavat vanhemmat kokemuksiin lähtömaastaan, jossa luottamusta yksityisen sektorin tuottamiin palveluihin on niukasti.

the adults that work with those children are morally regulated. Like, they have guidelines on how to deal with the kids. I don't want to sound to be obsessed, but for example, because of these regulations, I can trust that a sane adult is taking care of my child. So there would not be a chance of abuse for example or something like that. In my home country we have these trust issues. But because I trust the system, I prefer the public one.

Yksityisistä päiväkodeista tuotetuissa puheenvuoroissa korostuivat melko usein negatiiviset mielikuvat ja luottamuksen puute yksityisiin palveluntuottajiin perheiden lähtömaissa, erityisesti Lähi-Idästä lähtöisin olevien perheiden kohdalla. Vaikka yksityiset päiväkodit tarjoaisivat esimerkiksi tietyn kielistä varhaiskasvatusta, haastatellut maahanmuuttajataustaiset vanhemmat eivät

hyödyntäneet kyseisiä päiväkoteja. Osassa haastatteluita ilmeni kuitenkin mielenkiintoa esimerkiksi tietynkielisiä tai erityisiä painotuksia tarjoavia yksityisiä päiväkoteja kohtaan, mutta tiedon puute tai käytännön järjestelyt, kuten päiväkotien sijainti, olivat heikentäneet perheiden mahdollisuuksia hyödyntää kyseisiä palveluita. Korkeammin koulutettujen vanhempien on todettu hyödyntävän yksityisiä varhaiskasvatuspalveluita useammin, kuin matalasti koulutettujen vanhempien (Hietamäki ym. 2017, 44-45). Haastateltujen vanhempien näkemykset yksityisistä varhaiskasvatuspalveluista ovat tämän tiedon valossa mielenkiintoisia. Vaikka haastateltujen joukossa oli runsaasti myös korkeasti koulutettuja vanhempia, olivat mielikuvat yksityisestä varhaiskasvatuksesta kaiken kaikkiaan negatiivisia. Erimerkiksi yksi haastatelluista vanhemmista kuvasi tietävänsä yksityisten päiväkotien tarjoamasta englanninkielisestä opetuksesta ja kuvailee joidenkin vanhempien valitsevan tiettyjen painotusten vuoksi yksityisen päiväkodin kunnallisen sijaan. Vanhempi kuitenkin toteaa, ettei ole kuullut yksityisistä päiväkodeista positiivisia asioita, eivätkä hänen tuttavansa hyödynnä yksityisiä varhaiskasvatuspalveluita.

Maybe people choose the private daycare for, many reasons, for example, if you are thinking about the English language daycares, or if you are planning to take your child to an English language school, so you need to start earlier. That's one reason probably to put your child through a private daycare. I have no idea. I never talked to a person who's a fan of private daycare so, I haven't developed that much of an opinion about it. On the positive side. On the negative side I have a lot of opinions.

Matala yksityisten palveluiden käyttö voikin osaltaan selittyä sosiaalisten verkostojen vaikutuksista tehtyihin valintoihin ja käytettävissä olevaan tietoon (Meyers & Jordan, 2006, 66). Varhaiskasvatuspalveluita koskevassa puheessa uskomukset varhaiskasvatuspalveluiden heikosta laadusta nousivat esille erityisesti niiden vanhempien haastatteluissa, jotka eivät hyödyntäneet varhaiskasvatuspalveluita. Kotihoidon perusteleminen muiden vaihtoehtojen huonouden kautta onkin tyypillinen puhetapa (Repo, 2012, 142). Käsitukset palveluiden heikosta saatavuudesta olivat sen sijaan laajemmin jaettuina. Päivähoitoa hyödyntävien perheiden haastatteluissa kunnallisesti tuotettuihin varhaiskasvatuspalveluihin oltiin pääsääntöisesti tyytyväisiä ja vanhemmat kokivat palvelut tasalaatuisina. Uskomukset yksityisistä päiväkodeista, niiden laadusta ja palveluiden valvonnasta olivat sen sijaan negatiivisia.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA JATKOTUTKIMUSAIHEET

Tutkimukseen osallistuneet kolmetoista perhettä olivat hyvin moninainen joukko. Osassa perheistä toinen vanhempi oli kantasuomalainen, kun toisissa molemmat vanhemmat olivat Suomeen muualta muuttaneita. Maahanmuuttajavanhemmat olivat myös muuttaneet Suomeen eri puolilta maailmaa ja perheiden sosiodemografisissa piirteissä oli runsaasti vaihtelua. Vaikka tutkimus keskittyi maahanmuuttajataustaisten perheiden lastenhoidon ratkaisuihin, ei niitä voinut tarkastella erillään muista perheitä kuvaavista tekijöistä. Lastenhoidon järjestäminen eri ihmisryhmien välillä on kausaalisesti yhteydessä myös muihin tekijöihin, esimerkiksi tulotasoon, vähäiseen tietämykseen ja kielellisiin tekijöihin. (Weber, 2011, 6). Perheisiin lukeutui heikossa yhteiskunnallisessa asemassa olevia perheitä, joissa vanhemmilla puuttui esimerkiksi oleskelulupa, formaali koulutus tai arjessa toimimista helpottavaa kielitaitoa. Toisaalta aineistoon mahtui runsaasti perheitä, joissa vanhemmat olivat korkeasti koulutettuja, hyvässä asemassa työelämässä ja puhuivat useita kieliä. Näiden ääripäiden lisäksi aineistossa oli kirjava joukko perheitä, joista jokainen oli uniikki ja erilainen. Tämän vuoksi päädyin tutkimustuloksissa kuvaamaan perheiden taustatekijöitä melko laajasti. Analyysissä huomiota kiinnitettiin yhtäläisyyksien lisäksi myös eroavaisuuksiin vanhempien haastatteluissa.

Perheiden välisistä eroista huolimatta muutama tekijä yhdisti perheitä ja toisaalta haastoi tilastotiedon pohjalta muodostuvia ennakkokäsityksiä maahanmuuttajataustaisista perheistä. Maahanmuuttajaperheiden on havaittu usein olevan suuren lapsiluvun perheitä, jonka on puolestaan todettu ennustavan lasten kotihoitoa (Chaundry ym. 2011, 5). Tässä tutkimuksessa perheet olivat kuitenkin pienen lapsiluvun perheitä ja vain yhdessä niistä oli enemmän kuin kaksi lasta. Perheiden lapsimäärällä voikin olla vaikutusta perheissä tehtyihin lastenhoidon ratkaisuihin. Maahanmuuttajaperheiden lapsimäärän vaikutusta

hoivajärjestelyihin olisi mielenkiintoista tutkia jatkossa lisää. Maahanmuuttajataustaisten perheiden on todettu hyödyntävän kotihoidontukea jopa hieman keskivertoa useammin, vaikka Suomessa kotihoidontuen käyttö on kaiken kaikkiaan yleistä (Tervola, 2015, 130). Tässä tutkimuksessa kolmea viidestä alle 3-vuotiaasta lapsesta ja yhtä yli 3-vuotiaasta lasta hoidettiin haastatteluhetkellä kotona. Varhaiskasvatuspalveluita maahanmuuttajaperheiden on vastaavasti havaittu hyödyntävän, sekä kansainvälisesti että Suomessa, kantaväestöä harvemmin (Vandenbroeck & Lazzari, 2014, 328; Sipilä ym. 2012, 205).

Tähän tutkimukseen osallistuneet perheet hyödynsivät varhaiskasvatuspalveluita muun väestön kanssa yhteneväisessä määrin. Tulokset viittaisivat siihen, että varhaiskasvatuspalvelut ovat jossain määrin tasavertaisesti erilaisten perheiden saatavilla. Voi kuitenkin olla mahdollista, että tähän tutkimukseen on valikoitunut perheille suunnattuja palveluita hyödyntäviä perheitä, kun taas jotkin toiset perheet ovat jääneet tutkimuksen ulkopuolelle. Haastateltavat tähän tutkimukseen tavoitettiin kaikille lapsiperheille avointen perhekerhojen kautta. Pitkät kotihoidontuki-jaksot ja varhaiskasvatuspalveluiden ulkopuolella oleminen, jotka usein liitetään maahanmuuttajataustaisiin perheisiin, eivät päde tähän tutkimukseen osallistuneissa perheissä. Voikin olla, että perheet jotka ovat varhaiskasvatuspalveluiden ulkopuolella, ovat mahdollisesti myös muiden perheille suunnattujen palveluiden, kuten perhekerhojen, ulkopuolella. Tämä on huolestuttavaa perheiden ja erityisesti lasten hyvinvoinnin ja yhteiskuntaan integroitumisen näkökulmista. Aihe vaatisi kiireellisesti lisää paikallisella tasolla tehtävää selvitys- ja tutkimustyötä siitä, kuinka yhteiskunnan näkymättömimpien ihmisryhmien osallistumista varhaiskasvatuspalveluihin voitaisiin tukea (Vandenbroeck & Lazzari, 2014, 331). Tämän tutkimuksen perusteella ei voida kuitenkaan esittää kuin pohdintoja mahdollisista eroavaisuuksista perheille suunnattujen palveluiden saavutettavuudesta ja mielekkyydestä erilaisten maahanmuuttajataustaisten perheiden näkökulmista.

Tutkimus osoitti, että vanhemmat olivat saaneet tietoa varhaiskasvatuspalveluista erilaisista lähteistä ja käytössä ollut tieto vaihteli merkittävästi niin määrältään kuin laadultaankin vanhempien välillä. Tärkeimmiksi tiedon saamisen väyliksi osoittautuivat vanhempien sosiaaliset verkostot, omakohtaiset kokemukset ja julkinen tieto. Vanhemman lastenhoidon

valintaan vaikuttavat vanhemman mieltymysten ja toiveiden lisäksi tämän tieto ja näkemykset lastenhoidon järjestämisen mahdollisuuksista ja reunaehdoista (Weber, 2011, 3-4). Tässä tutkimuksessa sosiaalisten verkostojen kautta saatava tieto varhaiskasvatuspalveluista näyttäytyi merkittävänä keinona hankkia tietoa. Tuttavien ja ystävien kautta saatiin monipuolisesti tietoa esimerkiksi päivähoitopaikan hakemisesta, keinoista saada formaalia tietoa, eri varhaiskasvatusvaihtoehtoista ja varhaiskasvatuksen laadusta niin yleisellä kuin päiväkotikohtaisella tasollakin. Vanhempien valintojen nähdään tapahtuvan sosiaalisessa kontekstissa ja vuorovaikutuksessa sosiaalisten ympäristöjen kanssa, joiden kautta saadaan tietoa ja luodaan ymmärrystä hyväksyttävistä lastenhoidon järjestämisen tavoista. Vanhempien kielellisistä ja etnisistä vähemmistöistä on todettu luottavan sosiaalisten verkostojensa kautta löydettyihin lastenhoitomuotoihin. Lastenhoidon järjestäminen sosiaalisiin verkostoihin nojaten voi kuitenkin rajata vanhemman tunnistamia vaihtoehtoja ja näin ohjata perhettä ja lasta muusta yhteiskunnasta erilleen. (Meyers & Jordan, 2006, 59-60, 66.) Maahanmuuttajataustaisten vanhempien sosiaalisten verkostojen muodostumisen ja niissä toimimisen kartoittaminen vaatisi lisää tutkimusta, sillä sosiaaliset verkostot tarjosivat tämän tutkimuksen perusteella maahanmuuttajaperheille merkittävässä määrin tietoa sekä varhaiskasvatuspalveluista että Suomessa elämisestä ja toimimisesta ylipäänsä.

Monet vanhemmat hyödynsivät useita tiedon saamisen väyliä lapsen hoivaratkaisua tehdessään. Joillekin vanhemmille sosiaalisten verkostojen kautta saatava tieto kuitenkin näyttäytyi ensisijaisena ja ainoana tiedon saamisen väylänä ja esimerkiksi valinta hakea lapselle hoitopaikkaapaikkaa tietystä kunnallisesta päiväkodista saatettiin tehdä ainoastaan ystävän suosituksen perusteella. Toisaalta jotkin haastatelluista vanhemmista kertoivat saaneensa tietoa pääasiassa formaaleja tiedon saamisen väyliä pitkin. Vanhempien eri laajuiset sosiaaliset verkostot voivat osaltaan selittää tätä havaintoa. Vanhemman sosiaalisten verkostojen laajuudella on todettu olevan huomattava vaikutus lastenhoidon järjestämiseen. Laajan sosiaalisen verkoston omaavien vanhempien on todettu tunnistavan useampia tiedonlähteitä ja lastenhoidon järjestämisen vaihtoehtoja. Sen sijaan vanhemmat, joilla on keskisuuri sosiaalinen verkosto, eivät ole yhtä tietoisia tarjolla olevista varhaiskasvatuspalveluista ja turvautuvat usein sukulaisten tarjoamaan tietoon ja

apuun lastenhoitoa järjestäessään. Perheet, joilla on pieni sosiaalinen verkosto, ovat kaikista haavoittuvaisimmassa asemassa, sillä heillä on vain vähän tiedonlähteitä. Joillekin heistä formaali tieto on keskeinen tiedon saamisen väylä. (Chaundry ym. 2011, 81-86.) Maahanmuutto on Suomessa melko uusi ilmiö. Vaikka maahanmuuttajien määrä on noussut 2000-luvulla, asuu Suomessa vähiten maahanmuuttajia muihin läntisiin maihin verrattuna. Suomessa maahanmuuttajaväestö on lisäksi keskittynyt suuriin kaupunkeihin. (Väestöliitto, maahanmuuttajien määrä.) Onkin hyvä muistaa, että yhteisöjen ja asuinpaikkojen välillä on eroavaisuuksia sosiaalisten verkostojen voimakkuudessa ja määrässä (Weber, 2011, 5).

Tässä tutkimuksessa maahanmuuttajataustaisten vanhempien sosiaaliset verkostot muodostuivat muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta muista maahanmuuttajataustaisista henkilöistä ja usein vanhemman kanssa samaa kieltä puhuvista henkilöistä. Koska maahanmuuttajayhteisöt ovat Suomessa suhteellisen pieniä, voidaan olettaa, että ainakin osalla maahanmuuttajataustaisista vanhemmista on pieni tai keskisuuri sosiaalinen verkosto ja täten käytössään niukasti sosiaalisten suhteiden kautta saatavaa tietoa varhaiskasvatuspalveluista. Haastatellut vanhemmat tuottivat jonkin verran puhetta yksinäisyyden ja kuulumattomuuden kokemuksista. Lisäksi merkittävä osa vanhemmista kertoi perheen lähellä asuvista sukulaisista ja ystäväistä koostuvan tukiverkoston olevan hyvin pieni tai jopa olematon. Maahanmuuttajataustaisten perheiden ja vanhempien hyvinvointia olisikin tärkeä tutkia lisää, sillä tämä tutkimus antaa viitteitä siitä, että ainakin osa maahanmuuttajaperheistä kaipaisi nykyistä enemmän tukea ja apua. Useat haastatelluista vanhemmista kuvasivatkin perhekerhoja tärkeiksi paikoiksi itselleen. Perhekerhoissa vanhemmat tutustuivat muihin samassa elämäntilanteessa oleviin ihmisiin ja saivat tarvittaessa apua ja neuvoja. Uusien tuttavien ja perhekerhoissa käytyjen keskustelujen kautta vanhemmat saivat taas lisää tietoa esimerkiksi varhaiskasvatuspalveluista tai päivähoitopaikan hakemisesta. Perhekerhojen merkitystä maahanmuuttajataustaisten perheiden kohdalla tulisi ehdottomasti tutkia lisää erityisesti perheiden hyvinvoinnin ja yhteiskuntaan integroitumisen näkökulmista.

Vanhempien kuvauksissa ilmeni, että useat toivoivat lapselleen hoitopaikkaa kunnallisesta päiväkodista läheltä perheen kotia. Tähän

vaihtoehtoon varhaiskasvatuksen palveluohjaus ja sosiaalitoimisto myös haastattelujen perusteella näyttäisi perheitä usein ohjaavan. Suurimman osan kohdalla toiveet ja tarjottu paikka vastasivat toisiaan. Näin ei kuitenkaan aina ollut ja osa haastatelluista kertoi olevansa kiinnostunut esimerkiksi yksityisten päiväkotien tarjonnasta, mutta ei ollut ollut hakuhetkellä tietoinen yksityisistä vaihtoehtoista. Haastatteluista kävi ilmi, että perheille oli esimerkiksi palveluohjauksen kanssa käydyissä keskusteluissa esitelty hyvin niukasti tai ei lainkaan perheen erilaisia vaihtoehtoja lapsen hoitopaikkaa valitessaan. Myöskään keskusteluita lapsesta itsestään tai tämän tarpeista ei haastatteluiden perusteella käyty. Varhaiskasvatuksen palveluohjauksen roolia ja merkitystä tulisi jatkossa ehdottomasti tutkia lisää sekä yleisellä tasolla että vähemmistöjen kohdalla.

Tutkimuksessa ilmeni myös, että puutteellinen suomen kielen taito rajoitti maahanmuuttajataustaisten vanhempien mahdollisuuksia etsiä julkista tietoa tarjolla olevista varhaiskasvatuspalveluista. Jotkut vanhemmista kertoivat kohdanneensa haasteita löytää tietoa englanniksi, eikä mahdollisista yrityksistä etsiä tietoa muilla kielillä kerrottu haastatteluissa. Varhaiskasvatuksen internetsivuja ja muita tiedotteita tulisikin tarkastella kielen näkökulmasta ja varmistaa, että esimerkiksi englanniksi olisi tarjolla kattavasti tietoa varhaiskasvatuspalveluista, niiden hakemisesta ja päivähoidosta yleisesti. Tietoa olisi hyvä olla saatavilla myös hieman harvinaisemmilla kielillä. Vanhemmille suunnatun tiedon saatavuudessa ja saavutettavuudessa sekä sen koetussa merkityksellisyydessä on havaittu olevan alueellista vaihtelua (Weber, 2011, 5). Tämän tutkimuksen perusteella aihe vaatisi lisää tutkimusta ja tarjolla olevan tiedon, esimerkiksi kaupunkien internetsivujen, kehittämistä erityisesti kielen näkökulmasta. Tarkoituksenmukaisen tiedon tarjoaminen useilla eri kielillä lisäisi monikulttuuristen perheiden osallisuutta (Vandenbroec & Lazzari, 2014, 333).

Lastenhoidon perusteluja tarkastellessa selvisi, että pienten lasten hoivasta tuotetussa puheessa oli vaihtelua perheiden välillä. Suomalaiset, länsimaalaiset ja Entisistä Neuvostoliiton maista lähtöisin olevat vanhemmat tuottivat puhetta pienten lasten kotihoidon tai kodinomaisen hoidon puolesta. Vanhemmat puhuivat pienten lasten hoivasta erityisesti asiantuntijatietoon nojaten sekä äidin ja lapsen suhteen erityislaatuisuuden ja hyvinvoinnin näkökulmista. Kehityopsykologisten näkemysten korostuminen pienten lasten kotihoidosta

puhuttaessa on Suomessa hyvin tyypillinen puhetapa sekä yksilöllisten valintojen perusteluna, että julkisessa keskustelussa (Repo, 2011, 135-136). Kulttuuriset ihanteet lasten kotihoitoa kohtaan näyttäytyivät haastatteluissa erityisen vahvoina pienten lasten hoivajärjestelyistä tuotetussa puheessa ja perheet olivatkin hoitaneet lapsiaan kotihoidontuella ainakin jonkin aikaa vanhempainvapaan jälkeen tai hyödyntäneet perhepäivähoitoa lapsen hoitomuotona. Perhepäivähoidon valintaa perustellaan usein uskomuksilla pienen lapsiryhmän myönteisillä vaikutuksilla lapsen kehitykseen sekä lapsen yksilöllisellä kohtaamisella (Terävä, Kuukka & Alasuutari, 2018, 355). Perhepäivähoitoon liitettyjä uskomuksia kodinomaisuudesta ja lasten yksilöllisestä kohtaamisesta olisi mielenkiintoista tutkia jatkossa lisää. Perhepäivähoidon määrä on Suomessa jo pidemmän aikaa vähentynyt päiväkodeissa tapahtuvan hoidon lisääntyessä (THL, 2019). Tästä huolimatta joillekin perheille perhepäivähoito näyttäisi olevan mieluisin hoivavaihtoehto erityisesti pienille lapsille.

Lähi-Idästä ja Aasiasta Suomeen muuttaneet vanhemmat puolestaan mielsivät perhepäivähoitajien ja yksityisten hoitajien tarjoamat varhaiskasvatuspalvelut epämieluisiksi vaihtoehtoiksi ja laadultaan heikommiksi kuin julkisesti tuotetut palvelut. He hyödynsivät usein kunnallisia päiväkotia pienen lapsen hoivamuotona ja useissa perheissä lapset olivat aloittaneet päiväkodissa heti vanhempainvapaan loputtua. Pienten lasten kodin ulkopuolista hoitoa perusteltiin sosiaalisten suhteiden mahdollistumisen ja kielen oppimisen kautta. Näissä perheissä vanhemmat tuottivat puhetta omakohtaisista kokemuksistaan kollektiivisesta lastenhoidosta ja toisaalta lähtömaiden yhteiskunnallisten rakenteiden ohjaamasta lasten kotihoidosta. Näille vanhemmille kulttuurinen kokemus kotihoidosta ei kuitenkaan näyttäytynyt sitä lisäävänä tekijänä, vaan laadukkaat ja saavutettavat kunnalliset varhaiskasvatuspalvelut koettiin lapselle ja perheelle sopivana hoivamuotona. Kulttuurinen kokemus lasten kasvattamisesta kollektiivisesti voikin vaikuttaa maahanmuuttajavanhempien lastenhoidon ratkaisuihin ja joiden vanhempien on havaittu vievänsä lapsensa hoitoon mieluummin useista henkilöistä muodostuvaan työyhteisöön, kuin yksittäisen hoitajan hoitoon (Obeng, 2007, 261-262). Tämä aihe vaatisi lisää tutkimusta ja olisikin mielenkiintoista selvittää, kuinka jaettu perustelut kodin ulkopuoliselle hoidolle ovat erityisesti Lähi-Idästä

Suomeen muuttaneiden vanhempien keskuudessa ja millä laajuudella vanhempien omakohtaiset kokemukset vaikuttavat heidän toiveisiinsa.

Isompien lasten hoivamuotona hyödynnettiin pääsääntöisesti kunnallisia päiväkoteja kaikissa perheissä. Niitä perusteltiin pedagogisen sisällön, sosiaalisten suhteiden ja kielen oppimisen näkökulmista. Perustelut ovat yhteneväisiä aiemman tutkimuksen kanssa (ks. Obeng, 2007, 262). Perheet, jotka hyödynsivät varhaiskasvatuspalveluita, olivat lapsensa päivähoidon pääsääntöisesti tyytyväisiä. Vanhempien tyytyväisyys kumpusi erityisesti varhaiskasvatuksen henkilöstön ja vanhempien välisestä suhteesta ja vuorovaikutuksesta. Vanhemmat kuvasivat arvostavansa kohtaamisia henkilöstön kanssa, heidän välittävää suhtautumistaan perheiden lapsiin ja päivähoidon tarjoamaa tukea esimerkiksi lapsen Suomen kielen oppimisessa ja sosiaalisissa suhteissa. Jokunen haastateltu kuitenkin kuvasi myös haasteita yhteistyössä varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa. Nämä liittyivät esimerkiksi tyytymättömyyteen lapsen kohtaamisessa varhaiskasvatuksessa ja haasteisiin järjestää päiväkodissa kulttuurin mukaisia vessajärjestelyjä. Sen sijaan perheissä, joissa lasta tai lapsia hoidettiin kotona, varhaiskasvatuspalveluiden laatuun, palveluiden saatavuuteen ja varhaiskasvatuksessa opetettaviin sisältöihin suhtauduttiin varauksella. Näissä perheissä kotihoitoa perusteltiin paitsi kulttuurisella kotihoiton ihanteella, myös uskomuksilla siitä, etteivät varhaiskasvatuspalvelut vastaa perheen tai lapsen tarpeita.

Varhaiskasvatuspalveluihin liitetyt negatiiviset mielikuvat vaatisivat lisää tutkimusta. Olisi mielenkiintoista selvittää, millä tavalla varhaiskasvatuksesta uutisoiminen vaikuttaa mielikuviin varhaiskasvatuksen laadusta yleisellä tasolla ja kuinka tämä heijastuu vanhempien hoivaratkaisuihin. Maahanmuuttajataustaisten perheiden lastenhoidon ratkaisuja tulisi jatkossa tutkia enemmän ja monipuolisilla menetelmillä, sillä aiheesta on varsinkin Suomessa tehty hyvin vähän tutkimusta. Erityisesti perheiden sosiodemografisten piirteiden vaikutuksia hoivaratkaisuihin olisi aiheellista tarkastella enemmän, sillä maahanmuuttajataustaiset perheet ovat hyvin moninainen joukko. Aihetta jatkossa tutkittaessa erityistä huomiota tulisi kiinnittää tähän moninaisuuteen.

8 LOPUKSI

8.1 Luotettavuuden tarkastelu

Laadullisessa tutkimuksessa tutkimuksen luotettavuutta tulee tarkastella ja pohtia tutkimuksen tekemisen kaikissa vaiheissa. Laadullisen tutkimuksen luotettavuus edellyttää, että tutkimuskohde ja tutkimusaineisto sopivat yhteen ja teorianmuodostus on tutkimuskohteen kannalta tarkasteltuna asianmukainen. (Vilka, 2015, 196.) Tutkimusprosessin läpinäkyvyys ja sen esiintuominen on tutkimuksen luotettavuuden kannalta keskeistä laadullisessa tutkimuksessa (Kiviniemi, 2001, 81). Tässä tutkimuksessa käytettiin valmista tutkimusaineistoa, joka on kerätty täydentämään CHILDCARE -tutkimushankkeessa kerättyä aineistoa. Maahanmuuttajataustaisten perheiden lastenhoidon ratkaisuihin keskittynyt aineisto noudattelee samaa haastattelurunkoa, jota käytettiin Suomalaisten perheiden lastenhoitoratkaisuja selvittävässä haastatteluissa. Tutkimusaineistossa oli paljon sisältöä lastenhoidon ratkaisuihin keskittyvään tutkimukseen.

Haastatteluaineiston käyttöön tutkimuksessa liittyy aina haastattelutilanteessa läsnä olevien sosiaalisten kategorioiden, kuten sukupuolen, iän, luokan ja etnisyyden mahdolliset vaikutukset aineistoon. Erityisen suuri vaikutus saattaa olla tutkittaessa haastattelun keinoin yksilöitä, joiden välinen sosiaalinen etäisyys haastattelijasta on pitkä. Haasteiksi haastattelutilanteissa saattaa tällöin muodostua luottamuksen puute haastateltavan ja haastattelijan välillä, haasteet kysymysten ymmärtämisessä, haastattelijan puutteellinen ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä ja haastattelijan tarkoituksellinen harhaanjohtaminen haastattelutilanteessa. (Miller & Glassner, 2004, 127-128.) Tässä tutkimuksessa käytettiin valmista ja valmiiksi litteroitua haastatteluaineistoa, joten sosiaalisen etäisyyden vaikutuksia aineistoon on hyvin haasteellista arvioida. Luotettavuuden lisäämiseksi aineistoa on lähestytty lukemalla sitä hyvin tarkasti ja yksityiskohtaisesti. Aineiston analysoinnin

ulkopuolelle on lisäksi jätetty epäselviä haastattelukatkelmia ja sellaisia haastattelukatkelmia, joissa haastateltava ei ole tuntunut ymmärtävän kysymystä tai vastaa johonkin muuhun kuin haastattelijan esittämään kysymykseen.

Tämän tutkimuksen teorianmuodostus koostui yhtäältä lastenhoidon ratkaisun kontekstuaalisten tekijöiden, kuten varhaiskasvatusjärjestelmän, kotihoidontuen ja työn ja perheen yhteensovittamisen, valottamisesta sekä yleisellä että maahanmuuttajaperheiden tasolla. Teorianmuodostusta tehtiin myös itse tutkimuskohteesta, lastenhoidon ratkaisusta. Tutkimuksen luotettavuutta pyrittiin lisäämään tarkastelemalla sekä lastenhoidon valinnan kenttää ja lastenhoidon valintaan vaikuttavia tekijöitä, että lastenhoidon ratkaisuun keskittyviä teorioita ja käsitteellistyksiä. Tutkimuskohteen, tutkimusaineiston ja teorianmuodostuksen voidaan katsoa olevan linjassa keskenään. Tutkimuksen analyysimenetelminä toimivat laadullinen sisällönanalyysin ja diskurssianalyysi. Tutkimusmenetelmät valikoitiin siten, että niillä voitiin vastata tutkimuskysymyksiin. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää sekä maahanmuuttajataustaisten perheiden lastenhoidon ratkaisuja, vanhemmilla käytössä ollutta tietoa sekä lastenhoitoon liittyviä odotuksia ja uskomuksia. Koska tutkimuksessa oltiin kiinnostuneita sekä puheen sisällöistä, että puheen diskursiivisesta puolesta, analyysissa hyödynnettiin kahta eri analyysimenetelmää. Tutkimuksen luotettavuuden lisäämiseksi aineiston analysointi- ja raportointivaiheet pyrittiin kuvaamaan yksityiskohtaisesti aineiston analysointia käsittelevässä kappaleessa.

Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan tekemien tulkintojen ja niiden perusteluiden tulee olla johdonmukaisia. Tulosten raportoinnissa lukijalle tulee lisäksi tarjota mahdollisuus arvioida tutkimuksen uskottavuutta ja luotettavuutta, sillä tutkijan tekemien tulkintojen todenperäisyyttä voi olla mahdotonta aukottomasti osoittaa. (Kiviniemi, 2001, 82.) Tässä tutkimuksessa tulosten raportoinnissa on pyritty läpinäkyvyyteen ja tulkintojen johdonmukaisuuteen. Tutkimuksen tulososiossa on esitelty haastateltujen vanhempien perheisiin ja lapsiin liittyviä taustatekijöitä, jotka ovat voineet vaikuttaa perheiden tekemiin lastenhoidon ratkaisuihin. Tällä valinnalla pyrin tarjoamaan lukijalle perheiden valinnan teon kontekstia valottavaa tietoa, johon peilaten lukija voi osaltaan arvioida muiden tutkimustulosten luotettavuutta. Lisäksi tämän tutkimuksen kannalta keskeiset taustatiedot lisäävät tutkimustulosten siirrettävyyttä. Tulosten

raportoinnissa on lisäksi käytetty otteita haastatteluista havainnollistamaan tutkimustuloksia ja johtopäätöksiä.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta tarkastellaan usein myös tutkimustulosten yleistettävyyden näkökulmista. Tässä tutkimuksessa aineistona toimi suhteellisen pieni haastatteluaineisto, joka koostui hyvin erilaisessa elämäntilanteessa elävien maahanmuuttajataustaisten perheiden haastatteluista. Tutkimustulosten yleistettävyyteen muihin kohteisiin ja tilanteisiin tuleekin suhtautua varauksella. Tutkimustulokset antavat viitteitä esimerkiksi tarpeesta kehittää varhaiskasvatustalvikuista tarjolla olevan formaalin tiedon saavutettavuutta, mutta maahanmuuttajataustaisista perheistä ja niissä tehdyistä lastenhoidon ratkaisuista ei voida tämän tutkimuksen perusteella tehdä yleistettäviä johtopäätöksiä. Hirsjärvi ja Hurme (2000, 18-19) muistuttavatkin, ettei ymmärtämään pyrkiminen laadullisessa tutkimuksessa tarkoita, että tulkinat voitaisiin esittää totuutena. Toisen yksilön käsityksiä ei voida luotettavasti tai totuudenmukaisesti tavoittaa ja lisäksi tutkijan omat käsitykset vaikuttavat tutkimusprosessin kulkuun ja aineiston analysointiin.

8.2 Eettisyyden tarkastelu

Tutkimuksen teon kaikissa vaiheissa on noudatettu tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeita hyvästä tieteellisestä käytännöstä. Hyvä tieteellinen käytäntö koostuu yhdeksästä eri osa-alueesta, joiden noudattaminen tutkimuksen teon kaikissa vaiheissa on tutkimuksen eettisyyden ja luotettavuuden kannalta keskeistä. (TENK, 2012, 6-7). Tutkimuksessa on pyritty noudattamaan asianmukaisuutta, tarkkuutta ja huolellisuutta sen kaikissa vaiheissa, aina aineiston hankinnasta tulosten raportoimiseen ja muiden tutkijoiden työhön viittaamiseen. Tämän tutkimuksen tiedonhankinta CHILDCARE-tutkimuskonsortiossa on noudattanut tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia menetelmiä. Tutkimukseen osallistuminen on ollut vapaaehtoista ja tutkittaville on tarjottu tietoa tutkimuksesta ja siihen osallistumisesta. Tutkittavilla on myös ollut mahdollisuus peruuttaa tutkimukseen osallistuminen missä tahansa tutkimuksen teon vaiheessa. Tutkimusaineisto

saatiin tutkimuskäyttöön valmiiksi litteroituna ja sen pseudonymisoiminen suoritettiin loppuvuodesta 2019. Vähemmistöryhmän tutkiminen saattaa täydentää jo olemassa olevaa tietoa perheiden lastenhoidon ratkaisuksista ja niiden perusteluista. Vähemmistöryhmien näkökulmien selvittäminen on myös tutkimuseettisesti tärkeää. Samanaikaisesti vähemmistöryhmiä koskevan tutkimuksen tulee olla mahdollisimman ennakkoluulotonta, sensitiivistä ja arvostavaa (Bertram ym. 2015, 3).

Tässä tutkimuksessa tutkimusaineistoon on tutustuttu huolella ja tutkimustulosten muodostuminen on kuvattu mahdollisimman avoimesti. Tutkimustuloksia ja niiden luotettavuuteen vaikuttavia tekijöitä pyritään lisäksi arvioimaan rehellisesti. Tutkimustulosten raportoinnissa on käytetty jonkin verran suoria lainauksia aineistosta. Käytettyjä lainauksia on muokattu siten, etteivät esimerkiksi haastatellun tekemät kielioppivirheet tai lauserakenteet paljasta tämän henkilöllisyyttä tai ettei niiden perusteella voida tehdä päätelmiä esimerkiksi tämän maassaoloajasta tai lähtömaasta. Myös täytesanoja on poistettu käytetyistä lainauksista. Tehdyissä muutoksissa on pyritty säilyttämään haastattelukatkelma niin alkuperäisenä, kuin se tutkimukseen osallistuneiden anonymiteetin säilyttämiseksi ja luottavuuden kannalta on suinkin mahdollista. Aineiston analyysissa ja raportoinnissa on pyritty kiinnittämään erityisen paljon huomiota siihen, että haastateltavien ääni pääsee kuuluville ja aineistosta tehdyt tulkinnat ovat läpinäkyviä ja perusteltuja. Aineiston lukemisen, analyysin ja raportoinnin vaiheissa on pyritty tunnistamaan ja olemaan tietoinen tutkijan omista ennakkokäsityksistäni ja aineistoa on pyritty lähestymään mahdollisimman puolueettomasta ja aidon kiinnostuneesti.

Tutkimuseettisesti vähemmistöryhmän tutkimista on tärkeää pysähtyä pohtimaan. Maahanmuuttajista puhuttaessa luodaan väistämättä jonkinlaista erottelua eri ihmisryhmien välillä. Selkeyden vuoksi tässä tutkimuksessa päädyttiin käyttämään haastatelluista vanhemmista maahanmuuttajia käsitettä, esimerkiksi monikulttuuristen vanhempien sijaan. Päätöksen taustalla vaikutti maahanmuuttajatermin käyttö suomalaisissa tutkimuksissa yleisellä tasolla ja termin määrittelyn selkeys. Maahanmuuttajia tutkittaessa kantaväestöä edustavan tutkijan näkökulmasta voidaan pohtia, onko ihmisten nimeäminen maahanmuuttajiksi toiseuttavaa ja vahvistaako tutkimus mahdollisesti maahanmuuttajia koskevia stereotyyppisiä kategorioita. Vähemmistöryhmää

tutkittaessa onkin tärkeää toteuttaa tutkimus, kuten mikä tahansa muukin tutkimus, vastuullisesti ja tutkimusetiikkaa noudattaen. Maahanmuuttajataustaisia perheitä ja perheiden lastenhoidon ratkaisuja ei ole Suomessa juurikaan tutkittu aiemmin. Aiheen vaikeudesta ja vähemmistöryhmän tutkimisen haasteista huolimatta tutkimusta maahanmuuttajataustaisten perheiden parissa ei saa jättää tekemättä. Tutkimusta ei tulisikaan tehdä vain sen itsensä vuoksi, vaan tutkimuksen tuottamalla tiedolla tulisi olla jonkinlainen merkitys ja anti sekä ympäröivälle, että tieteelliselle yhteisölle (Bertram ym. 2015, 4-5).

8.3 Loppusanat

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa tietoa Suomessa asuvien maahanmuuttajaperheiden lastenhoidon ratkaisuista ja niihin vaikuttaneista tekijöistä. Tutkimuksessa tarkasteltiin päätösten taustalla olevaa tietoa ja sitä, kuinka vanhemmat perustelivat lastenhoidon valintoja. Maahanmuuttajataustaisten vanhempien lastenhoidon ratkaisuja on aiemmin tutkittu lähinnä maissa, joissa varhaiskasvatuspalveluita järjestetään markkinavetoisesti. Vanhempien valintoja onkin usein tarkasteltu kulutusvalintoina, joihin perheiden yksilölliset piirteiden ja toiveiden on ajateltu vaikuttavan. Suomessa suurin osa varhaiskasvatuksesta on julkisesti tuotettua, subjektiivinen varhaiskasvatusoikeus ollaan juuri palauttamassa ja varhaiskasvatusmaksut ovat kohtuullisia ja ne määräytyvät perheen tulotason mukaisesti. Kansainvälistä tutkimusta lastenhoidon valinnoista tuleekin tarkastella suhteuttaen sitä paikalliseen lastenhoidon politiikkaan ja varhaiskasvatuspalveluiden järjestämiseen, tuloksia ei voi sellaisenaan siirtää paikasta toiseen.

Suomessa lastenhoidon valintoja, valintojen seurauksia ja niiden perusteluja on tutkittu melko niukasti. CHILDCARE-tutkimushanke tuottaa lisää tietoa vanhempien tekemistä lastenhoidon ratkaisuista Suomessa ja paikallisen tason lastenhoidon ja varhaiskasvatuspalveluiden järjestämisen vaihtelevuuden vaikutuksista näihin ratkaisuihin. Maahanmuuttajataustaisten perheiden lastenhoidon ratkaisuja ei ole Suomessa aikaisemmin juurikaan tutkittu. Tämä

tutkimus tuottaa lisää tietoa maahanmuuttajataustaisten perheiden lastenhoidon valinnoista ja niihin vaikuttavista tekijöistä. Monia teemoja ja kysymyksiä jää kuitenkin vielä ilmaan leijumaan. Aihe vaatisikin runsaasti lisää tutkimusta.

Jos tekisin tutkimuksen uudelleen, pyrkisin luopumaan ongelmalähtöisyydestä. Maahanmuuttajataustaisten vanhempien on havaittu hyödyntävän kotihoidontukea pidempiä jaksoja ja perheiden lasten on todettu osallistuvan varhaiskasvatukseen ikätovereitaan harvemmin. Maahanmuuttajaperheistä tehty tutkimus kohdistuu usein juurikin heikommassa asemassa oleviin maahanmuuttajaperheisiin. Tämä on ymmärrettävää, sillä juuri näistä heikommista lähtökohdista tulevien lasten varhaiskasvatukseen osallistumista estäviä seikkoja ja osallistumisastetta nostavia tekijöitä kartoittamalla nähdään voivan parantaa lasten ja perheiden hyvinvointia sekä saada varhaiskasvatukseen sijoitetuille rahoille parempaa vastinetta. Tässä tutkimuksessa perheiden moninaisuus pakotti pohtimaan lastenhoidon ratkaisuja jokaisen perheen yksilöllisestä tilanteesta käsin. Jatkossa haluaisin keskittyä entistä enemmän tämän moninaisuuden perkaamiseen ja tarkastella lastenhoidon valintoja yksilöllisemmästä näkökulmasta. Toisaalta haluaisin selvittää, missä ovat ne maahanmuuttajaperheet, jotka eivät ole varhaiskasvatustalveluiden piirissä.

Tutkimusta tehdessä oli ilahduttavaa huomata, kuinka merkityksellisenä useat maahanmuuttajavanhemmat lapsensa varhaiskasvatusta pitivät. Puheenvuoroista välittyi kuva lapsesta ja perheestä aidosti välittävästä henkilöstöstä ja hyvinvoivista lapsista. Perheiden lastenhoidon valintoja tarkastelevaa tutkimusta tulisikin ehdottomasti tehdä lisää, sillä vanhemmat tekevät lastensa hoitoa koskevat ratkaisut. Varhaiskasvatukseen suunnatut varat, toiminnan kehittäminen ja varhaiskasvatuksen kentällä tehtävä hyvä työ eivät tavoita niitä lapsia, jotka ovat palveluiden ulkopuolella. Loppuun lainaus yhden haastatellun vanhemman kokemuksesta varhaiskasvatuksesta ja muistutus siitä, kuinka merkittävää työtä varhaiskasvatuksen kentällä tehdään.

Juu ja se auttaa tosi paljon, että hänen opettaja päiväkodissa on tosi tosi hyvä opettaja, me ajattelemme. – Kun hän menee päiväkotiin sitten hän rakastaa hänen opettajaa koska hän aina puhuu tosi hitaasti ja aina kysyy häneltä mitä hän tykkäisi tehdä. Sitten kun hän rakastaa häntä sitten nopeasti hän oppii suomen kieltä. Meistä tuntuu, että joka päivä on parempi.

LÄHTEET

- Ageen, J. 2009. Developing Qualitative Research Questions: A Reflective Process. *International Journal of Qualitative Studies in Education*. Vol. 22, No. 4. 431-447
- Alasuutari, M. 2009. Kasvatusinstituutiot lapsuuden rakentajina. Teoksessa: Alanen, L. & Karila, K. 2009. *Lapsuus, lapsuuden instituutiot ja lasten toiminta*. Vastapaino. Tampere
- Alasuutari, M. & Raittila, R. 2017. Varhaiskasvatustutkimuksen Kaksi Vuosikymmentä: Tieteenalat, Kysymyksenasettelut ja Menetelmät. *Kasvatus & Aika*. Vol. 11, Nro. 3
- Alasuutari, M., Hautala, P., Karila, K., Lammi-Taskula, J. & Repo, K. 2015. *Suomalainen Lastenhoitopolitiikka ja Tasa-arvon Kysymykset*. CHILDCARE-tutkimuskonsortio. Tilannekuvaraportti. Suomen Akatemia
- Alasuutari, P. 2001. *Laadullinen tutkimus*. Vastapaino. Tampere
- Alila, K., Eskelinen, M., Estola, E., Kahiluoto, T., Kinos, J., Pekuri, H., Polvinen, M., Laaksonen, R. & Lamberg, K. 2014. *Varhaiskasvatuksen historia, nykytila ja kehittämisen suuntalinjat*. Tausta-aineisto varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä valmistelevalle työryhmälle. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Koulutuspolitiikan osasto.
- Artemjeff, P. (2018). Tosiasiallinen yhdenvertaisuus ja sen edistäminen sosiaalialalla. Vammaispalvelujen neuvottelupäivät 12.2.2018. Erytysisiantuntija, oikeusministeriö. <https://docplayer.fi/71356183-Tosiasiallinen-yhdenvertaisuus-ja-sen-edistaminen-sosiaalialalla-panu-artermjeff-erytysisiantuntija.html> Viitattu 16.3.2020
- Arvola, O., Lastikka, A-L. & Reunamo, J. 2017. Increasing Immigrant Children's Participation in the Finnish Early Childhood Education Context. *The European Journal of Social and Behavioural Sciences*. 2538-2548
- Burr, V. 2003. *Social Constructionism*. Routledge. London and New York

- Berger, P. & Luckmann, T. 1995. *The Social Construction of Reality*. Penguin books.
- Bertram, T., Formosinho, J., Gray, C., Pascal, C. & Whalley, M. 2015. EECERA Ethical code for early childhood researchers. Revised version 1.2: May 2015.
- Chaudry, A., Henly, J. & Meyers, M. 2010. ACF-OPRE White paper. Conceptual Frameworks for Child Care Decision-making. Office of planning, research and evaluation, Administration for children and families. U.S. Department of health and human services. Washington, DC
- Chaudry, A., Pedroza, J., Sandstrom, H., Danziger, A., Grosz, M., Scott, M. & Ting, S. 2011. *Child Care Choices of Low-income Working Families*. Urban Institute
- Chen, H. & Bradbury, A. Parental Choice of Childcare in England: Choosing in Phases and the Split Market. *British Educational Research Journal*. Ei vielä painettu
- Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. 2011. *Research Methods in Education*. London: Routledge
- Coley, R., Votruba-Drzal, E., Collins, M. & Miller, P. 2014. Selection into Early Education and Care Settings: Differences by Developmental Period. *Early Childhood Research Quarterly* 29. 319-332
- Eerola, P. 2018. Tunteita herättävä lastenhoito. Teoksessa Eerola, P. & Pirskanen, H. *Perhe ja Tunteet*.
- Elo, S., Kääriäinen, M., Kanste, O., Pölkki, T., Utriainen, K. & Kyngäs, H. 2014. Qualitative Content Analysis: A Focus on Trustworthiness. *SAGE open*. January-March p. 1-10
- Eskola, J. & Vastamäki, J. 2007. *Teemahaastattelu: Opit ja opetukset*. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. 2007. *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. PS-kustannus. Jyväskylä
- Fecher & Korpela. 2016. Interrogating Child Migrants or 'Third Culture Kids' in Asia: An introduction. *Asian and Pacific Migration Journal*. Vol. 25, No. 4. 422-428

- Greenberg, J. & Kahn, J. 2011. The Influence of Immigration Status on Early Childhood Education and Care Enrollment. *Journal of Early Childhood Research*. Vol. 9. No. 1. 20-35
- Haataja, A. & Juutilainen, V. 2014. Kuinka pitkään lasten kotihoitoa? Selvitys äitien lastenhoitajaksoista kotona 2000-luvulla. Kelan tutkimusosasto. Työpapereita 58/2014
- Heikkinen, H., Huttunen, R., Niglas, K. & Tynjälä, P. 2005. Kartta Kasvatustieteen Maastosta. *Kasvatus*. Vol 36, No. 5. 340-354
- Hiilamo, H. & Kangas, O. 2009. Trap for Women of Freedom to Choose? The Struggle Over Cash for Child Care Schemes in Finland and Sweden. *Journal of Social Policy*. Vol. 38, No. 3. 457-475
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus
- Heckman, J. (2011) The Economics of Inequality: The Value of Early Childhood Education. *American Educator*, 35, 31-47.
- Jokila, A., Juhila, K. & Suoninen, E. 2016. Diskurssianalyysi. Teoria, peruskäsitteet ja käyttö. Vastapaino. Tampere
- Kampmann, J. 2004. Societalization of childhood: New opportunities? New demands? Teoksessa: Brembeck, H., Johansson, B. & Kampmann, J. 2004. Beyond the competent child. Exploring contemporary childhoods in the Nordic welfare societies. Roskilde university press.
- Kangas, J. 2016. Enhancing Children's Participation in Early Education Through Participatory Pedagogy. Väitöskirja. Helsingin yliopisto, käyttäytymistieteellinen tiedekunta, opettajankoulutuslaitos
- Karila, K. 2009. Lapsuudentutkimus ja päiväkotien toiminta. Teoksessa: Alanen, L. & Karila, K. 2009. Lapsuus, lapsuuden instituutiot ja lasten toiminta. Vastapaino. Tampere
- Karila, K. 2016. Vaikuttava varhaiskasvatus. Tilannekatsaus toukokuu 2016. Opetushallituksen julkaisuja. Raportit ja selvitykset 2016:16. Opetushallitus.
- Karila, K., Kosonen, T. & Järvenkallas, S. 2017. Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017-2030. Suuntaviivat varhaiskasvatukseen osallistumisasteen nostamiseen sekä päiväkotien henkilöstön osaamisen, henkilöstörakenteen ja koulutuksen kehittämiseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:30. Opetus- ja kulttuuriministeriö

- KELA. 2018. Kelan lapsiperhe-etuudet. Kelan tilastollinen vuosikirja.
- Kiviniemi, K. 2001. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Aaltoja, J. & Valli, J. 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. PS-kustannus. Jyväskylä
- Kosonen, T. 2014. To Work or Not to Work? The Effect of Childcare Subsidies on the Labour Supply of Parents. B.E. Journal of Economic Analysis and Policy. Vol. 14, No. 3. 817-848
- Kuusiholma, J. 2019. Ovatko perheiden lastenhoitoratkaisut paikallisesti ohjattuja? Childcare-tutkimushankkeen blogi
- Lammi-Taskula, J. 2004. Äidit Työmarkkinoilla – Kahden Kerroksen Väkeä? Yhteiskuntapolitiikka. Vol. 69, No. 2. 202-206
- Lammi-Taskula, J., Salmi, M. & Närvi, J. 2017. Isien perhevapaat. Salmi, M. & Närvi, J. (toim.) Perhevapaat, talouskriisi ja sukupuolten tasa-arvo. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 4/2017. Juvenes print. Helsinki
- Larja, L. 2019. Maahanmuuttajanaiset työmarkkinoilla ja työmarkkinoiden ulkopuolella. Teoksessa: Kazi, V., Alitolppa-Niitamo, A. & Kaihovaara, A. 2019. Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019: Tutkimusartikkeleita kotoutumisesta. TEM oppaat ja muut julkaisut 2019:10. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö
- Larja, L. & Sutela, H. 2015. Työllisyys. Ulkomaalaistaustaisten miesten työllisyysaste lähes samalla tasolla kuin suomalaistaustaisella – naisilla enemmän vaikeuksia työllistyä. Teoksessa: Nieminen, T., Sutela, H. & Hannula, U. 2015. Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014. Tilastokeskus. Helsinki
- Leseman, P. 2002. Early Childhood Education and Care for Children from Low-income or Minority Backgrounds. A paper for discussion at the OECD Oslo Workshop.
- Maahanmuuttovirasto. Sanasto. https://migri.fi/sanasto#M_fi Viitattu 20.2.2020
- Martikainen, T., & Tiilikainen, M. 2007. Maahanmuuttajanaiset: kotoutuminen, perhe ja työ. (Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarjaD; No. 46/2007). Helsinki: Väestöliitto

- Meyers, M. & Jordan, L. 2006. Choice and Accommodation in Parental Child Care Decisions. *Community Development*. Vol. 37, No. 2. 53-70
- Miller, J. & Glassner, B. 2004. The "Inside" and the "Outside": Finding Realities in Interviews. Teoksessa Silverman, D. 2004. *Qualitative research. Theory, method and practice*. SAGE Publications.
- Moss, P. 2012. Caring and Learning Together: Exploring the Relationship Between Parental Leave and Early Childhood Education and Care. *European Journal of Education*. Vol. 47, No. 4, 482-493
- Närvi, J. 2017. Äitien perhevapaat ja osallistuminen työelämään. Salmi, M. & Närvi, J. (toim.) *Perhevapaat, talouskriisi ja sukupuolten tasa-arvo. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 4/2017*. Juvenes print. Helsinki
- Obeng, C. 2007. Immigrants Families and Childcare Preferences: Do Immigrants' Cultures Influence their Childcare Decisions? *Early Childhood Education Journal*. Vol. 34, No. 4, 259-264
- OECD, 2019, *Education at a glance: OECD indicators. Country note. Finland*
- Paananen, M., Repo, K., Eerola, P. & Alasuutari, M. 2019. Unravelling Conceptualizations of (in)equality in Early Childhood Education and Care System. *Nordic Journal of Studies in Education Policy*, Vol 5, Nro 1. p. 54-64
- Raatikainen, P. 2005. Ihmistieteet – tiedettä vai tulkintaa? Teoksessa Meurman-Solin, A. & Pyysiäinen, I. 2005. *Ihmistieteet tänään*. Gaudeamus. Helsinki.
- Raittila, R., Liinamaa, T. & Tuominiemi, L. 2017. Tulevaisuuteen Suuntaava Varhaiskasvatustiede. *Kasvatus & Aika*. Vol 11, Nro 3
- Rantalaiho, M. 2012. Suomalainen lasten kotihoidon tuki pohjoismaisessa kehityksessä. Teoksessa: Sipilä, J., Rantalaiho, M., Repo, K. & Rissanen, T. 2012 *Rakastettu ja vihattu lasten kotihoidon tuki*. Vastapaino. Tampere
- Repo, K. 2009. *Lapsiperheiden arki: Näkökulmina raha, työ ja lastenhoito*. Väitöskirja. Tampereen yliopisto
- Repo, K. 2012. Lasten kotihoidon tuen merkitykset käyttäjien arjessa. Teoksessa: Sipilä, J., Rantalaiho, M., Repo, K. & Rissanen, T. 2012 *Rakastettu ja vihattu lasten kotihoidon tuki*. Vastapaino. Tampere
- Repo K. 2015 *Muuttuvan Työelämän Äidit ja Lastenhoidon Merkitykset*. *Janus* 13(4), 403 – 421.

- Ruutiainen, V., Alasuutari, M. & Karila, K. 2020. Rationalising Public Support for Private Early Childhood Education and Care: The Case of Finland. *British Journal of Sociology of Education*. Vol. 41, No. 1. 32-47
- Siippainen, A., Kuukka, A. & Kauppinen, A. 2019. Varhaiskasvatuksen palveluohjaus – Säännösteltyä tiedon tarjoamista? *Childcare-tutkimushankkeen blogi*
- Sipilä, J., Rantalaiho, M., Repo, K. & Rissanen, T. 2012. Kitkerän ristiriitaista perhepolitiikkaa. Teoksessa: Sipilä, J., Rantalaiho, M., Repo, K. & Rissanen, T. 2012 *Rakastettu ja vihattu lasten kotihoidon tuki*. Vastapaino. Tampere
- Sipilä, J., Rantalaiho, M., Repo, K. & Rissanen, T. 2012. Kotihoidon tuen merkitys ja tulevaisuus. Teoksessa: Sipilä, J., Rantalaiho, M., Repo, K. & Rissanen, T. 2012 *Rakastettu ja vihattu lasten kotihoidon tuki*. Vastapaino. Tampere
- Sipilä, J. 2012. Lasten kotihoidon tuki poliittisena kysymyksenä. Teoksessa: Sipilä, J., Rantalaiho, M., Repo, K. & Rissanen, T. 2012 *Rakastettu ja vihattu lasten kotihoidon tuki*. Vastapaino. Tampere
- Sutela, H. Lähi-idästä ja Afrikasta kotoisin olevien naisten kotoutumiseen kiinnitettävä huomiota. *Tieto&Trendit* 2/2016
- Sylva, K., Stein, A., Leach, P., Barnes, J., Malmberg, L. & the FCCC-team. 2007, Family and Child Factors Related to the Use of Non-maternal Infant Care: An English Study. *Early Childhood Research Quarterly*. Vol. 22. 118-136
- Tervola, J. 2015. Maahanmuuttajien Kotihoidon Tuen Käyttö 2000-luvulla. *Yhteiskuntapolitiikka*. Vol. 80, No. 2, 121-133
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019. Tilastoraportti. *Varhaiskasvatus 2018*.
- Tervola, J., Duvander, A. & Mussino, E. 2017. Promoting Parental Leave for Immigrant Fathers—What Role Does Policy Play?, *Social Politics: International Studies in Gender, State & Society*, Volume 24, Issue 3, 269–297
- Terävä, J., Kuukka, A. & Alasuutari, M. 2018. Miten Lastenhoidon Ratkaisuja Saa Perustella? *Vanhempien Puhetta 1-2 -vuotiaan Lapsensa Hoitoratkaisuista*. *Yhteiskuntapolitiikka*. Vol. 83, No. 4, 349-359
- Tuomi, J. & Sarajarvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi

- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsittely Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012
- Vandenbroeck, M. & Lazzari, A. 2014. Accessibility of Early Childhood Education and Care: a State of Affairs. European Early Childhood Education Research Journal. Vol. 22, No.3, 327-335.
- Varhaiskasvatuslaki 540/2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/smur/2018/20180540>
(Viitattu 5.3.2020)
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, Opetushallitus, Määräykset ja ohjeet 2018:3a
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf (Viitattu 22.3.2020)
- Väestöliitto, väestöntutkimuslaitos.
http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/ (Viitattu 20.2.2020)
- Väestöliitto, väestöntutkimuslaitos.
http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/maahanmuuttajaperheet/ (Viitattu 20.2.2020)
- Weber. R. 2011. Understanding Parents' Child Care Decision-Making: A Foundation for Policy Making, OPRE Research-to-Policy, Research-to-Practice Brief OPRE 2011-12. Washington, DC: Office of Planning, Research and Evaluation, Administration for Children and Families, U.S. Department of Health and Human Services.

